

siae, mense ianuarii, indictione tertiadecima; bene vale in nomine Domini.

Dat. mense ianuario anno Domini 865,
pontif. Nicolai anno vii.

XI.

*Confirmatio primatus, et privilegiorum
Viennensis Ecclesiae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Adonis archiepiscopi preces. — Confirmatur ius Viennensis Eccl. super quatuor Ecclesias sibi subiectas. — Sine praeiudicio privilegiorum Darentasien. Ecclesiae.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Adoni archiepiscopo decretum perpetuum Viennensis Ecclesiae.

Exordium. Quod reverenter petiit sanctitas tua a sede apostolica, et humiliter expostulavit, ut privilegium antiquum a Patribus, et praedecessoribus nostris Viennensi sacrae sedi concessum renovaremus, auctoritas huius sanctae sedis, quia digna res petebatur, non abnuat. Sicut ergo ab antecessoribus nostris, beatissimo scilicet Leone, et a reliquis pene ad nostra tempora, tuis antecessoribus praestitum est largitione apostolica, ut iuri Viennensis Ecclesiae quatuor civitates, vel oppida, Gratianopolis scilicet, Valentia, Genava, Darentasia, perpetuo subiectae manerent, ita modo noster praesulatus futuris temporibus firmum et inconvulsum durare praesenti decreto constituit, et ut ad potestatem, et dispositionem Viennensis metropolis pertineant, immobiliter definivit. Nec tamen propterea Darentasiensis Ecclesia, si aliquod munus privilegii illi concessum est, perdet, quia nec hoc modo Viennensis archiepiscopus et primas ipsius a nostra auctoritate postulavit, ut iisdem in tribus oppidis, vel civitatibus, quae nunc additae et commissae videntur, non ordinaret, et episcopos earum ad se, cum opportunum videret, non advocaret. Sed

Confirmatur ius Viennensis Eccl. super quatuor Eccles. sibi subiectas.

Sine praeiudicio privilegiorum Darentasien. Ecclesiae.

(1) Ex Concil. tom. ix.

ut sub iure Viennensis Ecclesiae ita se positum semper sciat, ut per dispositionem ipsius haec omnia ecclesiastice agat, et ad synodum eiusdem archiepiscopi, et primatis vocatus pariter cum eisdem ipsis sibi concessis occurrat. Et quantum ad generalem observationem attinet, nihil praeter auctoritatem Viennensis praesulis definire praesumat. Sitque humiliter, sicut a sanctae recordationis praedecessoribus nostris salubre firmatum et statutum est, Viennensis Ecclesiae ita suppositus, ut postmodum liberius dignitatem suam a nobis sibi concessam tenere, et habere praevaleat, ne forte si aliter fecerit, aut praesumpserit, non solum aliqua sibi concessa amittat, sed etiam propter transgressionem, et inobedientiam durius damnatus in futurum humilietur. Data idus iunii, indictione xv (1).

Dat. die 13 iunii anno Domini 867,
pontif. Nicolai anno x.

HADRIANUS II

PAPA CVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCLXVII.

Hadrianus, natione romanus, filius Talar postepiscopi regionis tertiae, antea S. R. E. presbyter tituli S. Marci, consecratur pontifex die dominica 14 decembris anni 867, sedit annos v (2), imperantibus in Oriente Basilio Macedone, in Occidente Ludovico II imp.; obiit circa finem mensis novembris anni 872, et sepultus est ad S. Petrum.

(1) Huius Ecclesiae limites assignavit Leo PP. I, Constit. xiv, *Lectis*, etc., itemque diremit inter Arelatensem et Viennensem. (2) Rotundo putamus numero, habent enim ii, iii et ix ex Criticae Baronianae praefixis Catalogi ann. iv, m. xi, d. xii. Godefridi Viterbiensis Pantheon inter Rer. Ital. Script. tom. vii, pag. 483 omittit dies.

L

*Concessio pallii Actardo Hamneticae
Ecclesiae episcopo (1).*

SUMMARIUM

Exorditur a commiseratione debita adversa patientibus propter fidem. — Actardi constantia in persecutionibus. — Causae concessionis. — Ei pallium conceditur. — Et primo vacanti episcopatu inordinatur. — Pallii usus non concedendus nisi metropolitae, vel eorum accedente consensu. — Usus pallii ad vitam. — Quibus diebus utendum pallio. — Eius curae committitur quicquid a barbarorum direptione superaverit. — Nulli metropolitanorum, vel caeterorum episcoporum liceat Actardum in iudicium vocare aut sententiam ullam in eum ferre praeter sedem apostolicam.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei reverendissimo et sanctissimo Actardo sanctae Ecclesiae Hamneticae diebus vitae tuae tantummodo.

Exorditur a commiseratione debita adversa patientibus propter fidem.

Actardi constantia in persecutionibus.

Causae concessionis.

Ei pallium conceditur.

Si secundum divinae pietatis viscera circa reminem consistit reprehensibilis quantumque miseria, quanto potius erga illos exhibenda est totius charitatis affectio, qui circa divinum cultum irreprehensibiles apparentes, diversarum dein tentationum exercitia pertulerunt: nec tamen in tentationibus Christo propitio defecerunt? Qua de re benedicimus Deo Patri Domini nostri Iesu Christi, Deo scilicet totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Tibique, frater Actarde, qui dira fatigatus, et diuturna captivitatis miseria quassatus, nec inter enses infidelium defecisti, quin etiam Dei providentia mirabiliter erutus, et liberatus circumquaque peregrinando procul a propria Ecclesia, procul a notis et proximis, propter eorundem rabiem barbarorum, et continuam Britonum oppressionem, quibus heu nimium vicinus nosceris, et pene peius ab eis, quam a piratis insecutionem pateris, curriculum iam multis incedis; decus pallii pro Dei solius amore, quem inter furentium paganorum manus et gla-

(1) Ex tom. x Concil. in Hadriani II epist.

dios confessus es, praevidimus concedendum. Quo videlicet pallio, cum fueris auctore Deo nostroque decreto aliquem vacantem adeptus episcopatum, scias nobis eidem testabiliter inordinatum; vel si contigerit forsitan in proprio, caeteris valeas uti temporibus. Quod non aliter tibi, nec cuilibet absque metropolitae concederemus, nisi multoties exilia, mare, vincula passo, etiam ad capitalem sententiam frequenter tracto, teste tuo metropolitano, qui et id nobis literis innouit, et tibi spem in sede propria non superesse significavit; hoc tua ad celeritatem consolationis solatia tanta exigerent detrimenta, quin potius merita: ut videlicet habeas pro exilio, et catena pallii ornamenta, non in tuae Ecclesiae perenne decretum, sed ad tuum certo tempore, vitaeque praesentis specialiter usum. Utere igitur annuente Deo pallio a nobis tibi solo miserationis, et consolationis affectu collato; et nisi sedis apostolicae praesulibus ingratus extiteris, praenotato tenore illius, dum vixeris orare decore. Quod tamen fraternitati tuae ad missarum solemnium tantum celebranda concedimus in die duntaxat sanctae, ac venerandae Domini nostri Iesu Christi resurrectionis, ac nativitatis, seu ascensionis die, et in assumptione beatae Dei genitricis semper virginis Mariae, seu in natalitiis beatissimorum apostolorum, sive in nativitate sancti Ioannis Baptistae, necnon et in natali sancti Christi confessoris Martini die, pariterque in solemnitate Ecclesiae tuae die; verum etiam in ordinationis tuae natalitio concedimus die, sicuti a beatissimo praedecessore nostro Gregorio huius apostolicae sedis praesule sancitum est. In secretario vero induere tua fraternitas pallium debeat, et ita ad missarum solemnium proficisci, et nihil sibi amplius ausu temerariae praesumptionis arrogare: ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate etiam, quae licere poterant, amittantur. Siquid autem de rebus Hamneticae

Et primo vacanti episcopatu inordinatur.

Pallius non concedendus nisi metropolitae, vel eorum accedente consensu.

Usus pallii ad vitam.

Quibus diebus utendum pallio.

Eius curae committitur quicquid a barbarorum direptione superaverit.

Nulli metropolitano-
politano-
rum, vel caetero-
rum episcopo-
rum liceat A-
ctardum in
iudicium vo-
care aut sen-
tentiam ullam
in eum ferre
præter Sedem
Apostolicam.

dioeceseos, tam a depopulatione nefandae gentis Northmannicae, quam Britanno-
rum subreptione remansit, ad tuam de-
cernimus pertinere sollicitudinem. Porro
censem, apostolicaeque institutionis au-
toritate definimus, ut nullus metropoli-
tanorum antistitem, vel caeterorum epi-
scoporum in controversia criminis, si se-
dem appellaveris apostolicam, vel eius
speciali expetieris audiri, vel discuti for-
tassis examine, praesumat de te proferre,
non nostro praemisso decreto, iudicium:
sed apostolicae sedis tantum reserveris
examinandus, vel iudicandus incunctanter
arbitrio, cuius videlicet decreto, vel lar-
gitate, vacanti Ecclesiae incardinatus, et
palliatu esse dignosceris. Scriptum per
manum Zachariae notarii, et scrinarii
sanctae romanae Ecclesiae in mense fe-
bruarii, indictione prima. Bene vale. Quinto
kalendas martias, per manum Anastasii bi-
bliothecarii sanctae summae sedis apostoli-
cae, imperante Domino nostro piissimo per-
petuo Augusto Ludovico Magno imperatore
anno xix, et post consulatum eius anno
xviii, indictione prima etc.

Dat. die 25 februarii anno Domini 868,
pontif. Hadriani anno i.

II.

*Confirmatio, et renovatio sententiae depo-
sitionis, et excommunicationis in synodo
Romana latae a Leone IV pontifice
contra Anastasium presbyterum S. R.
E. tituli S. Marcelli (1).*

SUMMARIUM

Anastasius a Leone IV et Benedicto III pon-
tif. anathematizatus — et depositus. — Ana-
stasii scelera post condemnationem. —
Eum Hadrianus PP. iterum excommunicat,
et totaliter a gremio Ecclesiae separat.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei.

Omni Dei Ecclesiae notum est, quid
Anastasius tempore praedecessorum no-

(1) Ex Annal. Bertinianis inter Hist. Franc.
Script. Duchesni tom. iii, et Rer. Italic. Script.
tom. ii, part. ii.

strorum pontificum gesserit, sed qualiter
ab eis de illo sanctae recordationis Leo,
et Benedictus eximii praesules institue-
runt, palam est cunctis. Quorum unus eum
deposuit, excommunicavit, et anathema-
tizavit: alter vero sacerdotalibus expolians
vestimentis, inter laicos in communione
recepit. Decessor itaque noster sanctissi-
mus papa Nicolaus eum postea, si fide-
liter erga sanctam romanam Ecclesiam
incederet, in gremio pari modo recepisset
Ecclesiae. Sed infidelitas eius nunc in
tantum apparuit, ut post depraedationem
patriarchii nostri, ablationemque synoda-
lium scripturarum, quas tam super se,
quam super huiusmodi, a sanctissimis
praesulibus diversis temporibus decretas
repererat, institutionem quoque veneran-
dae synodi ab ipsis sanctis pontificibus
factam, atque interpositione anathematis
retactam violari nobis suscipiendo fecerit,
et homines ad seminandum inter piissi-
mos principes et Ecclesiam Dei discor-
dias, per muros huius civitatis more fu-
ris exire coegerit, quemdamque Sedalgru-
m ad Ecclesiam confugium facientem,
oculis et lingua privari suggesserit. Modo
vero sicut multi vestrum mecum a quo-
dam presbytero consanguineo eius nomine
Adone audistis, et aliis modis nobis re-
velatum est; beneficiorum quoque nostro-
rum immemor, hominem ad Eleutherium
misit, exhortans homicidia perpetrari,
quae, sicut scitis, pro dolor! facta sunt.
Et ideo pro his omnibus, et pro aliis
multis, quibus Ecclesiam Domini perculit,
atque laesit; quam etiam subdolis machi-
nationibus hactenus tundere non desistit;
auctoritate Dei omnipotentis, omniumque
sanctorum Patrum, ac venerandorum con-
ciliorum, praedictorumque pontificum, si-
mul et iudicii nostri sententia sancimus,
illum eundem Anastasium esse tenendum,
quemadmodum de eo iidem domni pon-
tices Leo, et Benedictus solemniter, et
synodice statuerunt, nihil in eius anathe-
mate, vel causa penitus adiungentes, vel
minuentes, nisi ut omni communione ec-

Anastasius a
Leone IV et
Benedicto III
Pontif. anathe-
matizatus et
depositus.

Anastasio sce-
lera post con-
demnationem;

Eum Hadria-
nus PP. iterum
excommuni-
cat, et
totaliter a gre-
mio Ecclesiae
separat.

clesiastica privatus existat, donec de om-
nibus, quibus impetitur, nobis coram sy-
nodo rationem ponat, et qui cum eo in
locutione, cibo, vel potu communicaverit,
pari excommunicatione cum eo teneatur
annexus: quia pro eo quod altiora se pe-
tens, quod sibi totiens interdictum fue-
rat, temere usurpavit, ac vetitum locum
conscendit, satis nostra Ecclesia murmu-
ravit, et murmurat. Sane si vel ab urbe
Roma quantisper discesserit, vel sacerdo-
tium, vel clericalem aliquem ordinem, sive
ministerium quodlibet repetere, aut reci-
pere praesumpserit, qua contra statuta
praefatorum praesulum, contraque iusiur-
randum, quod pollicitus est, nunquam se
ab urbe plus xl millibus abscessurum,
sacerdotium, vel gradum clericalis esse
ministerii petiturum, facere videbitur;
cum omnibus fautoribus, consentaneis, et
sequacibus suis, anathemate perhenni sub-
iaceat. Prolata in conspectu totius san-
ctae romanae Ecclesiae ante hunc eun-
dem Anastasium apud Sanctam Praxedem
positum, anno pontificatus domni Ha-
driani summi pontificis et universalis pa-
pae i, per iv idus octobris, indictione ii (1).

Dat. die 12 octobr. anno Domini 868,
pontif. Hadriani anno i.

IOANNES VIII

PAPA CIX

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXII.

Ioannes octavus, natione romanus, fi-
lius Gundi, S. R. E. archidiaconus, non
multo post Hadriani mortem electus pon-
tifex, ordinatus est die dominica 14
mensis decembris anno 872. Sedit annos
x, dies ii (2), temporibus Basilii Mace-
donis in Oriente, Ludovici II, mox Ca-
roli Calvi, hinc Caroli Crassi in Occi-

(1) Vide superius in Leone IV pontif., ubi hu-
iusmodi sententiam posuimus. (2) Sic Farfense
Chronicon Fossae Novae, i et iv Vignolii Catalogi,
quatuor alii ex Criticae Baronianae praefixis, Ho-
norius Augustodunensis, alique quamplurimi.

dente imperatorum. Obiit die 17 decem-
bris anno 882, et sepultus est ad S.
Petrum.

I.

*Privilegium quo monasterium Fuldense
cum universis cellis, ecclesiis, decimis,
curtiis, aliisque rebus ad idem perti-
nentibus exemptum ac liberum iterato
declaratur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis preces. — Cuique epi-
scopo iurisdictionem in Fuldense mona-
sterio habere praeter S. Ap. interdictum. —
Omnia ad illud pertinentia confirmantur.
— De observantia regulari ibidem conser-
vanda. — Anathema contra privilegii huius
temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei Singahardo reli-
gioso abbati venerabilis monasterii Domini Salvatoris,
et per te in eodem venerabili monasterio successo-
ribus tuis abbatibus in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda,
quae rationabilibus congruunt desideriis,
oportet, ut devotioni conditoris piae con-
structionis auctoritas in privilegiis prae-
standis minime denegetur. Igitur quia
postulasti a nobis, quatenus monasterium
Salvatoris a Sancto Bonifacio archiepi-
scopo constructum in loco, qui vocatur
Bocania, erga Ripam Fluminis Fuldah,
privilegii sedis apostolicae amminiculis
decoretur, ut sub iurisdictione sanctae
nostrae, cui Deo autore deservimus Ec-
clesiae, constitutum nullius alterius Ec-
clesiae iurisdictionibus submittatur, pro qua
re piis desideriis faventes, hac nostra
auctoritate id quod exposcitur affectui
mancipamus, et ideo omnem cuiuslibet
Ecclesiae sacerdotem in praefato mona-
sterio ditionem quamlibet habere aut au-
ctoritatem praeter sedem apostolicam pro-
hibemus: insuper locum Fuldensem cum
omnibus cellis, ecclesiis, decimis, curti-
libus, ac cunctis rebus suis, tam eis, quas
moderno tempore tenet, vel possidet.

(1) Ex authentico edidit Io. Frider. Schannat in
Probationibus dioec. et hierarch. Fuldensis, n. vii.

Exordium.

Abbas pre-
ces.

Cuique epi-
scopo iuris-
dictionem in
Fuldense mo-
nasterio habere
praeter S.
Ap. interdictum.

Omnia ad illud
pertinentia
confirmantur.

quam quae futuris temporibus in iure ipsius loci divina pietas augere voluerit, privilegii nostri praeceptione firmamus. Hoc vero deliberantes decernimus, ut congruis temporibus nostrae solitudini ecclesiasticae intimetur, qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur, concordiaeque convenienti ecclesiastico studio manducetur, ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu, animus gressusque rectitudinis vestrae a norma iustitiae aliquo modo retorqueatur. Constituimus quoque per huius decreti nostri paginam, ut quicumque cuiuslibet Ecclesiae praesul, vel quacumque dignitate praedita persona hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmamus, temerare temptaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu omnium sanctorum extorris existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualiter inviolata permaneat, apostolica auctoritate subnixta. Scriptum per manum Pauli notarii scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense octobris, indictione vi. Bene valete.

Datum v non. octobris per manum Gregorii nomencimissi (1), et apocrisarii sanctae sedis apostolicae. Regnante imperatore Domino Iesu Christo, anno pontificatus domini Ioannis summi pontificis et universalis papae et episcopi primo, indict. (2) sexta.

Dat. die 3 octobris anno Domini 873, pontif. Ioannis anno i.

II.

Confirmatio donationum a Carolo Calvo imperatore factarum monasterio S. Vedasti Atrebatensi nuncupato (3).

SUMMARIUM

Proemium. — Caroli Calvi petitiones. — Confirmatio honorum ab imp. Carolo huic monasterio concessorum. — Eorumdem

(1) *Lege* nomenclatoris, missi. (2) *Lege* septima. (3) Ex chartario Vedastino edidit Martenne nov. collect. vet. script. et monument., tom. i Miscell. epist. et diplom.

enumeratio. — Nemini licet quid a Caroli privilegio mutare, vel aliter ordinare. — Anathema contra violantes privilegia huiusmodi.

Ioannes episcopus servus servorum Dei fratribus monasterii B. Vedasti, quod vocatur Nobiliacus vel Atrebas, ubi ipse S. Vedastus confessor Christi corpore quiescit in perpetuum.

Si utilitatibus servorum Dei pie consulimus, locaque Christo dicata apostolicis fulcimus sanctionibus, quo divini cultus servitores inibi Deo vacantes a turbiniibus, et variis tempestatis saecularium muniantur excursibus, nihil hoc holocausto gratius Redemptori nostro credimus offerendum. Qua de re luce clarius patet omnibus Ecclesiae filiis, quia charissimus filius noster Karolus rex adiens limina beatissimorum apostolorum Petri et Pauli honorifice a nobis acceptus, postquam solemniter vota regia persolvisset ad sepulcrum B. Petri, die Nativitatis Domini, in ecclesia ipsius B. Petri apostolorum principis, dignitatem imperialem per impositionem manuum nostrarum adeptus est. Dehinc non minus sincere quam devote a nobis expetiit, ut B. Petri apostolorum principis, simulque apostolatus nostri auctoritate decerneremus privilegium romanae atque apostolicae sedis astipulatione roboratum, fratribus iam dicti monasterii confessoris Christi Vedasti, per quod stabili iure, ac sine perturbatione possiderent claustrum, ac praedictum monasterium, et omne, quod eis per suum praeceptum concesserat, ac gallicanorum episcoporum decreto muniri fecerat: cuius rei gratia, quia eundem Augustum divino contractum amore id fecisse perspeximus, gratanter eius petitionibus assensum praebuimus decernentes apostolica auctoritate, ea quae hic inserta habentur inconvulsa manere. Ad matriculam scilicet Ecclesiae Maisbodvillam, Bais, Senous, Herbodci-sternam, Pomerias, Herlincurtem, et in Bonicurtem, mansos, et cum Longobra-gio, Maninium, Morsele, et Sceldogothem Iuventiacum, et in Dominica curte mau-

Proemium.

Caroli Calvi petitiones.

Confirmatio honorum ab imp. Carolo huic monasterio concessorum.

Eorumdem enumeration.

sum i, et in Farreolo mansum i, ad necessaria vero fratrum, victus scilicet, et potus, medietatem Vici, qui vocatur Novavilla, et tabernam unam, Filciacum, Dominicam curtem, Theoludum, Bigartium, Hecnam curtem, Bernevillam, Mediolanens, Puteas aquas, Angeli-curtem, Vallis cum camba una, et duobus molendinis, Stagras, Saltiacum, Atramentarius, Mast, Marcheim, Seringenheim, precaria Emmonis, et Tagingarii. Ad camera vero villas sitas in pago Batua, quem circumfluit Rhenus bicornis fluvius his nominibus Rehxnem, Ulfrum, una cum capella ibidem posita, Rotheim super fluvium Versiam sitam. Item in altera Rotheim mansos vi, praeterea etiam ultra Rhenum per libatum fluvium mansos numero xxxvi, pariter cum silvis appendentibus. Deinde in pago Atrebatensi Atheias, et Saltiacum, Liniacum, Campanias, et in Fontanido mansos iii, et in Lambras mansum i et alterum in Hadas, et tabernam i in vico monasterii. Ad portam Berneiam villam, et in Anzinio mansum i cum molendino, et in Evez mansos v cum molendino, et decimam omnis abbatae. Ad hospitale pauperum in Daguinilla mansos vii, in Boneiam villam, et Lentsales mansos iii, et quintam partem omnis decimae. Ad domum vero infirmorum omnem thelonium ex mercato, et has villas, quas pro remedio animae suae dedit vel reddidit S. Vedasto; Frontellicurte, Cilliacum, Luthosum montem atque Tilgidum. Has ergo villas cum omnibus appenditiis, et redditibus, et mancipiis, quemadmodum per praecepti paginam ordinata sunt, atque tradita, per nostri apostolatus auctoritatem sancimus, ut nulli mortalium liceat aliter ordinare, mutare, vel aliud quid quoquo modo exinde vel parum agere, praeter quod a saepe dicto filio nostro piissimo Augusto constitutum est: sed omnis ordinatio in arbitrio abbatis pendeat. Qui ergo ea quae sancta, atque apostolica sedes stabilivit pro nihilo duxerit, temerarioque ausu avaritiae, dia-

Nemini licet quid a Caroli privilegio mutare, vel aliter ordinare.

bolicaeque cupiditatis instinctu qualitercumque violare tentaverit, si ex toto, aut ex parte transgressor apparuerit, B. Petri apostolorum principis, nostrique apostolatus auctoritate anathematis nexibus, ut fur, et sacrilegus astrictus, atque ab unitate matris Ecclesiae, et participatione corporis et sanguinis Christi sequestratus cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et diabolo, eiusque atrocissimis pompis in tremendo die magni examinis sententiam damnationis accipiat. At qui his apostolicis constitutionibus sincero amore observator extiterit, benedictionem, et misericordiam a Domino Iesu Christo percipiat, et partem, et societatem cum eis, quorum nomina sunt scripta in libro vitae Agni a constitutione mundi. Amen.

Data per manus Anastasii primiscribi anno primo imperii Karoli serenissimi Augusti, et post consulatum eius anno i, indictione viii.

Dat. anno Domini 875 vel 876, pontif. Ioann. anno iii.

III.

Ovetensis Ecclesia Gallaciae metropolitana efficitur (1).

SUMMARIUM

Pontificum cura quae esse debeat de Ecclesiis inferioribus. — Omnes episcopi, reliquosque Gallaciae clerus Ovetensi Ecclesiae subduntur. — Bona illi Ecclesiae oblata, vel in posterum offerenda eidem confirmantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Adelfonso regi christianissimo, seu cunctis venerabilibus episcopis, abbatibus et orthodoxis christianis.

(Deest principium)

Quia igitur in cura totius christianitatis B. Petri apostolorum principis sempiterna providentia efficit successores, ea Domini nostri Iesu Christi constringimur adhortatione, qua beatum Petrum apostolum monuit, dicens quadam voce:

(1) Ex edit. Concil. tom. xi.

Anathema contra violantes privilegia huiusmodi.

Pontificum cura quae esse debeat de Ecclesiis inferioribus.

Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et ego tibi dabo claves regni coelorum (a), et reliqua. Hinc rursus imminente Domini nostri articulo gloriosae passionis, inquit: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (b). Ideoque quia vestrae notitiae forma per hos fratres limina apostolorum lustrantes, per Severum, et Desiderium presbyteros vobis miro odore bonitatis est revelata, paterna vos adhortatione commoneo, in coeptis bonis operibus, gratia duce perseverare, quatenus copiosa vos beati Petri protectoris vestri, et nostra protegat benedictio. Et quotiescumque, filii carissimi, ad nos venire quilibet vestrum, aut transmittere voluerit, tota cordis exultatione, et animi gaudio de ultimis Gallaeciae finibus, cui vos praeter me Dominus rectores constituit, tanquam iure filios nostros, vos colligimus: et Ecclesiae Ovetensi, quam vestro consensu et assidua petitione metropolitanam constituimus, omnes vos subditos esse mandamus. Et concedimus etiam praedictae sedi, ut ea quae reges, seu fideles iuste obtulerunt, vel in futurum, Domino opitulante, contulerint, rata, firma, et inconcussa manere in perpetuum praecipimus, hos quoque latores literarum nostrarum omnes hortor ut habeatis commendatos. Bene valete (1).

IV.

Frotarii Burdigalensis archiepiscopi translatio ad Ecclesiam Bituricensem (2).

SUMMARIUM

Causae translationis Frotarii Burdigalensis. — Ioannis haerens animus ad eam faciendam.

(1) Data videtur circa finem anni 875, vel initium sequentis 876; mense enim martio anni 877 coacta est Ovetensis synodus postquam mense maio praecedenti ecclesia S. Iacobi fuerat consecrata, ut ostendit adnotator Baronii ad ann. 882 a n. iv ad tot. vii. (2) Ex edit. card. Carafae. (a) Matth. 16. (b) Luc. 22.

Ioannes episcopus Carolo imperatori.

Petitionem vestram, filiorum carissime, quam non abnegando sed dispensando dudum distulimus nunc nos ad votum nostrum ob id vel maxime, Christo prae-duce, perduxisse gaudemus, quod et vestram gloriam perseverantem testificatricem cognovimus, et provincialium praesulum consentaneas probationes probavimus, et legatorum nostrorum subtilissimas disquisitiones advertimus. Quocirca, licet nos multis canonicis testimoniis provocati petitionem vestrae devotionis implere magnopere moliremur, et solius maiestatis vestrae testimonio super exterminio Burdigalensis provinciae credere minime cunctaremur; tamen quia pietatis vestrae testimonio comprovincialium quoque praesulum literas convenire, sicuti rebarur; nuper cognovimus, secundum pietatis vestrae religiosissimum libitum, Burdigalensis dioecesis episcopum, fratrem scilicet nostrum Frotarium, in Bituricensem Ecclesiam cardinalem fieri decernentes, metropolitanae dignitatis privilegio iterato munire curavimus; et studii vestri solertiam, quo semper idoneos Ecclesiae viros quadam naturalis ingenii nobilitate diligitis, admirantes, congruas literas his, quorum interest, ex auctoritate sedis nostrae direximus, atque magnanimitatem vestram, quam istius religiosi negotii circa nos incentricem cognovimus, eam nihilo minus executricem fore nec immerito delegamus. Quatenus propter Deum, cuius filii pretioso sanguine tota per mundum redempta consistit Ecclesia, sic istius necessariae dispensationis instituta custodiat, ut a paternis regulis constitutis antiquitus, in parte altera nunquam omnino discedat. Praeterea quod filiilitatis vestrae petit industria, ut quorum suggestionibus dudum vestra sit dilata petitio, detegamus; omnino sciatis, quia nos licet indigni simus, tamen quoniam per consequentiam priorum nostrorum pontificum matura cogimur esse iudicia, causam tantae deliberationis ideo non facile tunc delibe-

Causae translationis Frotarii Burdigalensis.

Ioannis haerens animus ad eam faciendam.

randam credidimus, ne diffinisse, quod Deus everterit, minus ordinabiliter videremur. At postquam Deus omnipotens petitionem serenitatis vestrae comprovincialium praesulum testimonio decoravit, imo testimonia praesulum pietatis vestrae suffragio confirmavit; nos religiosam petitionem vestram complevimus, et suggestionibus fratrum, coepiscoporumque nostrorum manus porreximus, et Ecclesiae Dei tantis necessitatibus consulentes, de thesauro pontificalis pectoris ita vobis protulimus, ut a doctrinis deviasse veteribus nullo modo videamur. Data kalendis septembris, indictione decima.

Dat. die 1 septembris anno Domini 876, pontif. Ioannis anno iv.

V.

Confirmatio donationis a Carolo imperatore factae monachis Herensibus S. Philiberti de abbacia S. Porciani vulgo nuncupata (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Postulatio Geilonis abbatis. — Confirmatio donationum a Carolo imp. monasterio Herensi factarum. — Quemlibet episcopum non vocatum sacra peragere in abbacia S. Porciani; — Et quodcumque tribunal molestiam ullam eidem inferre interdicit. — Decreto huic inobedientes anathemate damnantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Geiloni religioso abbati venerabilis monasterii Sanctae Dei Genitricis, semperque virginis Mariae dominae nostrae, et S. Philiberti, ac per te eidem venerabili monasterio in perpetuum.

Prooemium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta.

(1) Ex Dacherio Spicileg. tom. III, ed. Paris. 1723.

Bull. Rom. Vol. I.

43

1. Igitur omnibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, et nostris praesentibus, et futuris notum fieri volumus, qualiter reverentia tua per Adalgarium sanctissimum episcopum sanctae Eduensis Ecclesiae nostro suggestit apostolatu, observans, quod abbatiolam, quae vocatur Sanctus Portianus, quamque piae memoriae Karolus imperator, spiritualis scilicet filius noster, ob sui perennem memoriam per praecepti seriem in eodem venerabili monasterio conferens largitus est, nostri apostolici privilegii auctoritate confirmaremus.

2. Nos autem considerantes hanc petitionem salubrem fore, et eidem venerabili monasterio, cui praesesse dignosceris, stabilimentum consistere: praecipue cum omnia pia loca proprium robur, et munimentum habere optemus; inclinati petitionibus tuis a praesenti nona indictione praefatam abbatiolam cum omnibus rebus suis mobilibus, vel immobilibus, sibi iuste, et legaliter pertinentibus, quemadmodum ex praedicto eodem Augusto concessum est, et per hoc apostolicum nostrum privilegium in saepe dicto venerabili monasterio confirmamus, et perpetualiter stabilimus, et ad mercedem nostram roboramus; ita quoque apostolica auctoritate munientes decernimus, ut nullus episcoporum ad negotia divina illuc, aut pro alia re peragenda, nisi a te, successoribusque tuis abbatibus fuerit invitatus, ire pertentet; imo ne iudiciaria potestas quamcumque vel molestiam, aut destructionem quamlibet pergens facere audeat, quam secundum ipsius venerabilis monasterii ritum, et praedicti Augusti concessionem; necnon et hanc apostolicam concessionem, et confirmationem ab omnibus Christi fidelibus observandam sancimus.

3. Si quis autem cuiuslibet dignitatis homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium (quod non credimus) in toto vel in parte ire praesumpserit, ac quod a nobis salubriter sancitum est, in aliquo frangere ausus fuerit, auctoritate Dei omnipotentis, et beati Petri apostoli, atque

Postulatio Geilonis abbatis

Confirmatio donationum a Carolo imp. monasterio Herensi factarum.

Quemlibet episcopum non vocatum sacra peragere in abbacia Sancti Porciani;

Et quodcumque tribunal molestiam ullam eidem inferre interdicit.

Omnes episcopi, reliquique Gallaeciae clerici Ovetensi Ecclesiae subduntur.

Bona illi Ecclesiae oblata, vel in posterum offerenda eidem confirmantur.

Decreto hinc
inobedientes
anathemate
damnantur.

nostra, sciat se propria communicatione privatum: et nisi cito resipuerit, ac canonicae sanctioni obedierit, anathemate perpetuo condemnatum; qui vero custos, et observator extiterit, benedictionem et gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et seriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense octob. indictione nona.

† Bene valete. †

Datum idus octob. per manum Christophori primicerii sanctae summae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Karolo a Deo coronato Magno imperatore, post consulatum eius anno primo, indictione nona.

Dat. die 15 octobris anno Domini 876,
pontif. Ioannis anno iv.

VI.

Confirmatio privilegiorum vel regionum, vel episcopalium, quae Trenorciensi monasterio concessa sunt: ac insuper declaratio, ut liberum sit ob omni saeculari, vel ecclesiastica iurisdictione (1).

Proœmium. -- Caroli Calvi imp. postulatio. — Confirmantur privilegia ab eodem Carolo concessa. — Omnibus cuiuscumque gradus personis quid ab hoc monasterio qualibet ratione vel iure auferre interdicitur. — Libertas monachorum in eligendo abbate.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Gerlioni inelyto abbati, dilectisque filiis nostris in Tornutio monasterio a spiritali filio nostro glorioso Carolo imperatore Augusto, sanctae et intemeratae, semperque virgini Dei Genitrici Mariae, atque pretioso confessori Christi Philiberto largito, sub regula Sancti Benedicti religiosa conversatione degentibus, nunc, et futuris temporibus.

Proœmium.

Quando ad ea, quae catholicorum imperatorum corda pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio, divina praeveniente gratia, tam succen-

(1) Ex autographo in phylra literis uncialibus gotticis descripto, longo pedes circiter duodecim, lato duos, edidit Franc. Chiffletius in probationibus Historiae abbatiae Trenorciensis. Divione 1667.

duntur, ut ab eis ultro poscantur; tanto alacri, et laeto sunt animo concedenda, quanto et ea ipsa, quae cupiunt si nolent facere, peti debuerant. Proinde iuxta scripta petitoria filii nostri praecellentissimi imperatoris Karoli, huiusmodi privilegium praesenti auctoritatis nostrae decreto eidem venerabili monasterio vestris, futurisque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus, ut sicut ipse gloriosissimus filius noster, divino ductus amore, de villis, ac facultatibus, seu stipendiis specialiter monachorum, et Ecclesiae ornamentorum, vel luminariorum, ac matriculariorum, seu hospitum, atque pauperum usibus servata, vel emeliorata, seu aucta ordinatione, praecepto suae auctoritatis firmavit privilegium; quod venerabilibus fratribus, ac filiis nostris episcopis illarum regionum fieri, et confirmari fecit; ita sicut in eodem privilegio, atque praeceptis in primis filii nostri Karoli, exinde factis continetur, perpetuo inconvulsa permaneant. Quamvis enim fama fuerit, hoc tenuisse ad episcopatum Matisconensem, nullaque ibi auctoritate, qua teneri possit, adiunctum longo interveniente tempore fuerit, melius, multoque sanctius apostolicae discretioni nostrae visum fuit, ut monasticis utilitatibus in praedicto monasterio confirmetur, quam laicalibus sine aliqua acquisitione sanctorum locorum depopulationibus indulgeatur. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut nullus regum, nemo antistitum, vel abbatum, seu quilibet quacumque praeditus dignitate, de his, quae in praefato privilegio, seu in praeceptis ipsius filii nostri Karoli ex his, quae praemisimus, factis continentur, vel in futuro, ab eo vel a quibuslibet aliis de proprio fuerint his specialibus usibus iure collata, sub cuiuslibet causae occasione, sive specie, quidquam minuere, et auferre, sive suis usibus applicare, vel aliis quasi piis causis pro suae avaritiae excusatione praesumat concedere: sed cuncta, quae praefatis usibus monachorum, et Ecclesiae ornamentorum, vel luminariorum, matri-

Caroli Calvi
imp. postula-
tio.

Confirmantur
privilegia ab
eodem Carolo
concessa.

Omnibus cuius-
cumque
gradus perso-
nis quid ab
hoc monaste-
rio qualibet
ratione vel
iure auferre
interdicitur.

SUMMARIUM

Burdigalensis provincia a paganis invasa. — Frotharii ad Bituricensem Ecclesiam translatio. — De obedientia per episcopos Bituricensis provinciae ei praestanda. Ioannes episcopus servus servorum Dei, clero, plebi et ordini S. Bituricensis Ecclesiae. Suggestionis vestrae relegentes epistolam, quod ab apostolatus nostri auctoritate de confratre nostro Frothario reverendo archiepiscopo postulant; hoc nos aliorum testificationibus, et praecipue serenissimi semper Augusti spiritalis quoque filii nostri relatione comperimus, sed et legatis apostolicae sedis, Leone videlicet venerabili episcopi apocrisario, et misso sanctae romanae ecclesiae Petro aequae venerabili episcopo revertentibus didicimus, pene totam provinciam Burdegalensi metropoli pertinentem, sicut ab his, qui causam illam noverunt, iidem nostri legati discere potuerunt, ita esse paganorum persecutionibus desolatam, ut non solum ipse confrater noster illic lucri aliquid subiectis conferre non possit, verum etiam habitatio fidelium inde subtracta consistat. Quapropter quia eundem virum Frotharium reverendum archiepiscopum probis moribus actibusque praeclaris, et ad lucrum animabus hominum conferendum idoneum esse comperimus, ne talis, tantusque vir, otio, quo prodesse aliis valeat, minime vacet, eiusdem sanctae Bituricensis Ecclesiae, cui subestis, ei pastoralis curam apostolica auctoritate committimus, et in ipsa eum incardinandum necessario esse censemus. Cui vos ita decentem obedientiam, et canonicam subiectionem humiliter exhibete, utpote revera metropolitani iura tenenti, proprio rectori, et vestro antistiti convenit, et ex nostra apostolica auctoritate diffinitum advertitis. Et ecce mandatum habetis, quatenus de bono vestrae obedientiae nobis Deo gratias referentibus, et vobis, reverentia competenti ipsum praefatum archiepiscopum excolatis, et ille vobis, tamquam pro vobis rationem redditurus, modeste

Libertas monachorum in eligendo abbate.

Burdigalensis
provincia a
paganis inva-
sa.

Frotharii ad
Bituricensem
Ecclesiam
translatio.

De obedientia
per episcopos
Bituricensis
provinciae ei
praestanda.

Subscriptum (1) idus octobris, per manum Christophori primicerii sanctae summae sedis apostolicae, imperante domino piissimo principe Augusto Karolo a Deo coronato Magno imperatore anno primo, et post coronationem eius anno primo, indictione decima.

Dat. die 15 octobris anno Domini 876,
pontif. Ioannis anno iv.

VII.

Ut Frothario Burdigalensi archiepiscopo, cui tamdiu Bituricensis Ecclesia committitur, quamdiu pagani Burdegalensem dioecesim obtineant, omnes obediunt (2).

(1) Datum. (2) Ex edit. card. Carafae.

præesse studens, ut dilectos filios amplectatur. Porro sciatis quia sic ista non modica interveniente necessitate barbara modo concedimus, ut tali necessitate remota, removeatur etiam id, quod necessitas imperat. Data v kal. novembris, indictione x.

Dat. die 18 octobris anno Domini 876,
pontif. Ioannis anno IV.

VIII.

Eiusdem argumenti (1).

SUMMARIUM

Non sine evidenti necessitate, praevioque maturo examine, a sacris canonibus dispensandum. — Cum quibus dispensandum. — Ubi nec rerum, nec temporum urget necessitas canonicae regulæ sunt observandæ.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverentissimis fratribus nostris episcopis per Bituricensem provinciam constitutis.

Quia Burdegalensem urbem, sed et totam pene provinciam quorundam vestrum literis, sed et Leonis apostolicæ sedis apocrisarii, sanctissimorum nostrorum expressa relatione didicimus, diversis cladibus, sed præcipue incursibus Normandorum deletam, et in solitudinem partim gladiis, partimque captivitate deductam: necessaria rerum (ut cum sancto papa Gelasio decessore nostro dolentes, gementesque fateamur) dispositione restringimur, et apostolicæ sedis moderamine convenimur, sic canonum patrum decreta librare, et retro præsulum decessorumque nostrorum praecepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum pro instaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus. Ecce (2) enim de civitate ad civitatem episcopi transmigrant, sancti canones provide sanciant (3), sed si huiusmodi sanctiones sine ulla discretione vel dispensatione ducimus observandas, nullam compassionem fratribus exhibemus; quos gentiliū gladiis

(1) Ex edit. card. Carafæ. (2) Forsitan Ne.
(3) Conc. Nicaenum cap. 13, et Chalced. cap. 3.

passos causa fidei christianæ servandæ, videmus egentes, angustiatos, afflictos, hac illacque palantes (1) incedere: præsertim cum nonnulli eorum ita sint per Dei gratiam illustrati, ut non solum scientia, sed et moribus, non solum verbis, sed et exemplo plurimos valeant erudire. De quorum numero quia Frotharius Burdegalensis dudum antistes (ut testatur vestra fraternitas) extat; necessario duximus, eundem virum alii Ecclesiæ præponendum, et incardinandum, Bituricensi videlicet, quæ et vacans esse nobis denunciata est, et tanti viri digna regimine; ne per minus idoneum rectorem salubre salvandarum animarum desit ei praesidium: et nos e contra ingentis culpæ involvamur annexu, si tanto urgente discrimine, tantæ minus consulamus Ecclesiæ, propugnatori hanc probabili minime committentes. Prioribus itaque manentibus regulis inconvulsis, quas ubi nec rerum, nec temporum urget necessitas, iure convenit observari, vacante sede, Frotharium fratrem et coepiscopum nostrum in sede Bituricensi præficiendum ordinamus sacerdotem: ita ut in ea incardinatus et quodammodo auctoritatis apostolicæ privilegio radicans, cætera metropolitana Bituricensis Ecclesiæ, ac dioeceseos iura tamquam Deo contemplante obtineat, dispenset, et ordinet, omni posthac querimonia invidorum prorsus ablata. Cui vos tamquam proprio metropolitano convenit obedire, et competentem exhibere, secundum pristinum morem, reverentiam et honorem. Sane latere vos nolumus, sic nos ista interveniente non modica barbarica necessitate nunc concedere, ut tali necessitate remota, consuetudinarie ulterius non requiratur, quod removeatur etiam illud, quod necessitas imperarat.

Optamus sanctam fraternitatem vestram in Christo nunc, et semper valere. Data vii kal. novembris, indictione x.

Dat. die 7 novembris anno Domini 876,
pontif. Ioannis anno IV.

(1) Forsitan pallentes.

Cum quibus
dispensandum.

Ubi nec rerum,
nec temporum
urget necessitas
canonicae
regulæ sunt
observandæ.

Non sine evidenti necessitate, praevioque maturo examine, a sacris canonibus dispensandum.

IX.

In idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Bituricensis Ecclesiæ iura in Frotharium transmittuntur. — Poenæ contra huic mandato inobedientes.

Reverentissimo et sanctissimo confratri nostro Frothario dudum quidem Burdegalensi, nunc autem Bituricensi archiepiscopo.

Proœmium.

Ad hoc nos divina provisio, supernaque moderatio Ecclesiis suis voluit præesse rectores, ut dispersa congregare et servare congregata summo studio procuremus, non solum earundem Ecclesiarum sollicitudinem, sed et ipsorum quoque rectorum habeamus industriam, et exerceamus solertiam: quatenus, sicut rectoribus destitutis Ecclesiis alios subrogantes consulimus; ita rectoribus vacantibus Ecclesias Domini committentes, providam curam nos earundem Ecclesiarum gerere demonstramus: maxime his, qui cum robusti praeliatores Domini sint, intra ociositatis angustiam arceri renuunt, et per hoc expeditius contra vitia certaminum exercitia quaerunt. Quia igitur Burdegalensem Ecclesiam, totamque pene sub eius habitam regimine dioecesis, ita paganorum frequentes gladii, prædaque continuæ consumpsit irruptio, ut pene omne illic episcopale vacet officium; necessario praevidimus Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque Petri ac Pauli apostolorum principum, fraternitatem tuam, cuius vacatio defectus est fidei, et fere virtutum omnium detrimenta; in Ecclesia Bituricensi, quæ vacare pastoralis cura dinoscitur, ab hac præsentis decima indictione præferre simul et incardinatam præficere; habito in eadem Bituricensi Ecclesia totius iure metropoleos, ac dioeceseos priscis temporibus a sacris canonibus præstituto, et in illa Ecclesia eatenus conservato, ita ut pastor eiusdem sanctæ Bituricensis Ecclesiæ, rector, et antistes ex hoc revera dicaris, habearis,

Bituricensis
Ecclesiæ iura
in Frotharium
transmittuntur.

(1) Ex edit. card. Carafæ.

et Christo propitio percolaris; ea quæ Dei sunt iugiter agens, et utilitate proximorum semper intendens. Qui vero contra huius apostolici privilegii nostri statutum, quod necessitate barbarica, et dispensatione cogente loci et temporis, exemplo etiam maiorum protulimus, agere forte tentaverit, divinis ministeriis tamdiu privetur, quamdiu minime resipiscens, apostolico præcepto per frustra manserit inobediens. Data id. mar., indictione decima.

Dat. die 15 martii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

X.

Apostolicæ sedis vices in Gallia, et Germania Ansegiso Senonensi archiepiscopo committuntur (1).

SUMMARIUM

Vicario apostolicæ sedis quæ incumbant.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, omnibus sanctissimis episcopis per Gallias et Germanias constitutis.

Vestrae omnium innotescimus sanctitati quia pro alienandis multiplicibus oneribus ecclesiasticis, quibus quotidie satis abundeque deprimimur, quibus maxime super negotiis ex Galliarum, et Germaniarum partibus nobis assidue destinatis arctamur, Ansegisum fratrem, et coepiscopum nostrum Senonensis Ecclesiæ præsulem, qui quoties utilitas ecclesiastica dictaverit, sive in vocanda synodo, sive in aliis negotiis exercendis per Gallias, et Germanias vice nostra fruatur, et volumus, ut decreta sedis apostolicæ per ipsum vobis manifesta efficiantur, et rursus, quæ gesta fuerint, eius nobis relatione, si necesse fuerit, pandantur: ut maiora negotia, ac difficiliora quæque suggestionem ipsius a nobis disponenda et enucleanda quaerantur; quapropter vos huic piæ sanctioni omnimodis intendentes, quæ super hoc apostolica auctoritate decernimus, unanimes admittite

Poenæ contra
huic mandato
inobedientes.

Vicario Apostolicæ Sedis
quæ incumbant.

(1) Ex Conc. tom. xi.

Talem quippe illum agnovimus, talemque circa sedem apostolicam devotum, et in commissio fidelium reperimus ut merito ei talia committi posse dicamus: quin et his maiora conferri debere illi sine cunctatione credamus, pro sua scilicet sanctitate, et fidei merito, atque divinitus sapientiae dono concessio. Optamus vos bene valere. Data iv nonas ianuarias, indictione x.

Dat. die 12 ianuarii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

XI.

Confirmatio donationis, et partitionis bonorum ab imperatore Carolo Calvo factarum monasterio, et monachis Sancti Medardi (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Caroli Calvi imp. preces pro confirmatione bonorum monasterii huius. — Quae hic enumerantur. — Divisio et applicatio bonorum per imperatorem facta. — Superius dicta confirmantur a pontifice. — Anathema contra quid auferentes, alienantes etc. ab eodem monasterio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerandae congregationi religiosorum monachorum venerabilis monasterii Sancti et confessoris Christi Medardi, nec non et Beati martyris Christi Sebastiani in perpetuum.

Proœmium.

Caroli Calvi
imp. preces
pro confirma-
tione bonorum
monasterii huius.

Quotiens illa a nobis tribui pro desiderio postulantis (2), quae omni rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, et pie petentibus impartiri suffragium. Igitur omnium Christi fidelium cognoscat solertia, quoniam dilectissimus filius noster Carolus imperator Augustus, beatorum Petri et Pauli apostolorum principum adiens limina, nobis mente devota suggestit, quatenus eidem praedicto monasterio ad utilitatem et usum tam nominatorum monachorum ibidem Domino servientium, per apostolatus nostri privilegium confirma-

(1) Ex chartulario S. Medardi edidit Mabillonius in appendice Annal. Benedict. tom. III. (2) Lege pio desiderio postulantur.

remus, et immobilia loca, quae idem christianissimus Caesar tam pro veneratione eorundem sanctorum, quamque pro mercedis suae augmento, per regale praecceptum contulisse dinoscitur, quorum nomina inferius scripta leguntur: Berneium scilicet, Croviacum, domno-regium Sodo-leum, Berziacum una cum molendino, Berziso marisiacos duos, atque spicarium, et propter has Marocinctum, Cerniacum-vadum, sicut Hilduinus anterior abbas ad idum tenuit dominicatum, super addens in Murcincto mansum unum, Malcas etiam, et piscinas super mare, et Cubonimaci cultae terrae bonaria xxiv, et Ruminacio mansos quinque, et partem prati de loco Geigio, et mansos duos in villa, quae dicitur Lentgere-vicinium; decernens ut camera vestimentorum monachorum habeat tres villas, Capram, Albiacum, et Solmam, et hospitalis nobilium accipiat nonam ex villis ipsius abbatis secundum priscam consuetudinem, et habeat Cauciacum simul cum lignariis de Pivone, et hospitalis peregrinorum accipiat decimam, et habeat Hatonis-curtem. Thesaurarius autem, et Portarius atque Hospitalarius, nec non et Camerarius intra octo dierum dominicae nativitatibus et resurrectionis dominicae spacia, bis in anno plenariam refectionem habeant; insuper ex praefatis aliis villis terminum nativitatibus dilectissimi filii sui Carolomanni plenariam refectionem habeant, et post eius obitum diem transferant in diem depositionis. Similiter ex villa Bernoilo decrevit refectionem abundanter fieri eisdem monachis in anniversario Bertae suae, et luminaria exhibeat ecclesiae Sanctae Sophiae inferiori, et Sanctae Trinitatis superiori, sicut in privilegio eiusdem pii Augusti de his omnibus facto continetur; ut quicquid ab eodem illustrissimo Caesare tam de mobilibus, et immobilibus rebus, quam de thesauro collatum est, et in futuro conferetur, pro animae suae remedii firmum et inviolabile in perpetuum omnino consistat. Huius rei gra-

Quae hic enumerantur.

Divisio et applicatio bonorum per imperatorem facta.

Superius dicta confirmantur a Pontifice;

Anathema contra quid auferentes, alienantes etc. ab eodem monasterio.

tia, quia eundem sublimem imperatorem divino amore contactum pie egisse confidimus, congruis suggestionibus eius facere volentes, decernimus, stabilimus, et apostolica auctoritate omnimodis confirmamus cuncta superius dicta immobilia loca, cum nobilibus seu famulis utriusque sexus, una cum thesauro ad usum et utilitatem supradictorum monachorum, utpote idem praestantissimus imperator augustali praeecepto eidem monasterio ob salutem animae concessit vel concessurus erit. Statuimus autem sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nemini mortalium liceat, quoquomodo aliquid dare de his omnibus a iure venerabilis monasterii vel utilitate monachorum auferre, alienare, subripere, per qualemcumque modum, vel argumentum subtrahere: sed omnia haec, et quae adhuc in thesauro ab ipso pio Caesare, vel ab aliis Deum timentibus in ius, dominium, vel utilitatem nostri venerabilis monasterii ac monachorum ibidem morantium conferentur, perennibus consistat omnino temporibus. Si quis autem, quod nunquam optamus, contra hoc nostrae confirmationis praecceptum aliter agere non formidans, aliquid inde alienare, minuere, subtrahere, vel temerario ausu mutare praesumpserit, aut aliter ordinare, praeter quod iam ordinatum est, tentaverit, vel in toto vel in parte transgressor apparuerit; Dei omnipotentis iudicio sciat se esse anathematis vinculis innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et cum impiis omnibus portionem habeat, et a regno Dei alienus existat. Qui vero pio in omnibus intuitu verus observator et curator extiterit, benedictionem et gratiam, et caelestem misericordiam, sive veniam delictorum suorum a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Benedicti notarii et regionarii sacrosanctae romanae Ecclesiae in mense ianuarii, indictione ix. Bene valete

Quarto nonas ianuarii per manum Anastasii bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno Deo propitio pontificatus domini Ioannis quarto (1), imperante domino piissimo perpetuo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore anno primo, et post consulatum eius anno primo, indictione (2) nona.

Dat. die 2 ianuarii anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

XII.

Confirmatio cellae Godith a Desiderio Longobardorum rege donatae monasterio Trenorciensi, ac privilegiorum eisdem cellae et monasterio a Carolo Calvo imperatore concessorum (3).

SUMMARIUM

Proœmium. — Caroli imp. preces. — Desiderius Longobardorum rex cellam Godith Trenorciensi monasterio donavit. — Confirmatio chartarum Desiderii reg. et Caroli imp. — Cella Godith ab omni saeculari, vel ecclesiastica potestate eximitur. — Anathema contra cellae huius, eiusque bonorum perturbatores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, spiritali filio nostro glorioso Karolo imperatori Augusto, ac Seiloni inclito abbati, dilectisque filiis in Trenorchio monasterio sanctae et intemeratae, semperque Virgini Dei Genitrici Mariae, atque pretioso confessori Christi Filiberto largito, sub regula sancti Benedicti degentibus nunc et futuris temporibus.

(Deest fortasse initium).

Postquam enim auxiliante Christo Ecclesiae coepit origo, semper impiorum flatibus agitur. Sed quia nostris temporibus alis imperialibus sustollitur, nos in quantum valemus apostolicis auctoritatibus confirmare debemus. Proinde iuxta petitionem filii nostri praecellentissimi imperatoris Karoli privilegium huiusmodi auctoritatis nostrae eidem monasterio, vestris futurisque temporibus, indulgemus,

(1) Lege quinto. (2) Lege decima. (3) Ex autographo in phylra ed. Franc. Chiffletius in probationibus Hist. abbatis Trenorciensis.

Proœmium.

Caroli imp.
preces

Desiderius
Longobardo-
rum rex cel-
lam Godith
Trenorciensi
monasterio
donavit.

Confirmatio
chartarum De-
siderii regis
et Caroli imp.

Cella Godith
ab omni sae-
culari, vel ec-
clesiastica po-
testate eximi-
tur.

Anathema
contra cellam
huius, eiusque
bonorum per-
turbatores.

concedimus, atque confirmamus; ut sicut ipse gloriosissimus filius noster, per deprecationem Desiderii principis cellam, quae vocatur Godith, in pago Valvensi, in loco, qui dicitur Vallis Angusta, loco praedicto, necne praescriptis sanctis, cum villis, ac facultatibus, seu stipendiis concessit, et praecepto suae auctoritatis roboravit, atque privilegio fratrum, et filiorum nostrorum episcoporum illarum regionum confirmari fecit: ita sicut in eadem charta nobilitatis, quam fecit Desiderius, et praecepto filii nostri Karoli continetur, inconvulsa permaneant: ut nullus regum, nemo antistitum vel abbatum, seu quilibet quacumque praeditus dignitate, de his, quae in hoc privilegio, vel in praeceptis ipsius filii nostri Karoli continentur, quicquam exinde minuere vel auferre praesumat; sed cuncta, quae praefatae Ecclesiae Godith oblata sunt, vel offerri contigerit, inconvulsa, et inlibata permaneant. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut ecclesia in valle praedicta constructa, et in honore Salvatoris, eiusque Genitricis dicata, immunis habeatur ab omni dominatione terrena: quia iniustum decernimus, ut gloriosa mundi regina, quae cum filio iuncta exaltata est super choros angelorum, humanis subdatur potestatibus. Anathematizamus igitur, ut nemo antistitum locum sibi vindicare audeat, seu qualibet occasione absolutionis, atque excommunicationis, vel sacrae ordinationis adire praesumat, nisi ab abbate loci, vel a monachis ibi Deo servientibus fuerit invitatus. Caeterum ab omni saeculari persona decernimus esse liberum, et quietum, ut in praeceptis filii nostri Karoli continetur. Si quis autem temerario ausu, magna parvaeque persona, contra hoc nostrum decretum agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum et a regno Dei alienum, et cum impiis aeterno incendio condemnatum. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae,

in mense iunio, indictione quinta (1). Bene valete.

Script. mense iunio anno Domini 877,
pontif. Ioannis anno v.

XIII.

Confirmatio testamenti Angilbergae imperatricis, ac bonorum omnium, quibus illa per huiusmodi testamentum monasterium S. Sixti a se Placentiae constructum redditibus dotavit (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium S. Sixti confirmatur, ac sub tuitione S. Petri et sedis apostolicae recipitur. — Confirmantur quoque bona per Angilbergam ei data. — Abbatissae consecratio per Mediolanensem vel Aquileiensem archiepiscopos fieri mandat, ad quos etiam spectat de monasterii causis cognoscere. — Duodecim clerici monasterio deserviant ad missarum solemniam, in quos Placentinus episcopus ordinationis et vocationis synodicae ius habeat, nullum vero in monasterium ipsum. — Decimae ab episcopo nullo modo exigantur. — Confirmantur bona omnia monasterio per Angilbergam, Ludovicum imper., reges, vel alios quoscumque donata. — Anathema contra invadentes huiusmodi bona, et haec statuta inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Angilbergae dilectae filiae imperatricis Augustae, et per te tuo venerabili monasterio Placentiae noviter constructo in perpetuum.

Omnibus quidem iusta petentibus apostolica solitudine, praecipiente Domino, favere debemus; praecipue tamen devotioni tuae, dulcissima, ac spiritualis filia nostra Angilberga olim imperatrix Augusta, quam merito honore ac reverentia sancta mater nostra romana Ecclesia ut dilectissimam, et principalem prolem amplectitur semper et refovet. Quapropter monasterium, et xenodochium, quod ad honorem dominicae resurrectionis et Bb. apostolorum, et martyrum Bartholomaei,

(1) *Lege decima: neque enim sub Ioannis VIII pontif. cecidit v indictio.* (2) *Ex archiv. cathed. Placen. edidit Petrus M. Campi in Regesto privilegiorum, bullarum etc. in prima parte Hist. Placen.*

Monasterium
S. Sixti con-
firmatur ac
sub tuitione
S. Petri et S.
A. recipitur.

Exordium

Confirmantur
quoque bona
per Angilber-
gam ei data.

Abbatissae
consecratio
per Mediola-
nensem vel
Aquileiensem
archiep. fieri
mandat, ad
quos etiam
spectat de mo-
nasterii causis
cognoscere.

Duodecim cle-
rici monaste-
rio deserviant
ad missarum
solemniam, in
quos Placent.
episc. ordina-
tionis et voca-
tionis syn. ius
habeat, nullum
vero in mon-
asterium.

Sixti, et Fabiani prudenti provisione a fundamentis nuper Placentiae aedificare voluisti, laudabili complectimur desiderio, paternoque affectu..... Apostolica illud auctoritate ratum, ac stabilitum perenniter instituentes, et ut ab omni impulsione, atque inquietudine quorumlibet infestantium beatissimi Petri tuitione illaesum semper, et inconvulsum Domino protegente permaneat. Hoc etiam omnimodo providemus et stabiliter decernimus, ut universae, quae ibidem in rebus mobilibus, intus, forisque in familiis utriusque sexus, cunctoque ornatu ecclesiastico, atque omni suppellectili semel Domino a vobis distributae sunt, futuris temporibus inconvulsa in eodem sacro loco persistent omnium penitus diminutione vel invasione sopita; in eis etiam familiis, quas ob redemptionem animae vestrae prudenti respectu libertate donastis, vel in reliquum donaveritis. Simili modo nos vobis favemus, aspiramus, et apostolicum praebemus assensum, quatenus et illi securae libertate potiti et gratia Dei duce sempiternae suscipiant gaudia vitae. Consecrationem porro abbatissae loci ipsius, ut filia devota petisti, Mediolanensium archiepiscopo concedimus, vel Aquileiensi, qui secundum vocem Evangelii per ostium canonice ingressus fuerit, cuique etiam reformandae pacis studium delegamus eum moderamine disciplinae si (quod absit) humano more obortum fuerit ibidem discordiae malum. Et si aliqua pro tempore necessitate malignantium gravedo impulerit, licenter hoc ad sedem apostolicam referre mandamus, ut quod rectius, et praestantius fuerit, iudicii sui liberamine diffiniat, sopiatque opprimere suprafatum venerabilem locum. Inter haec Paulo venerabili episcopo, qui eiusdem urbis Placentiae praesulatum gerit, praebente consensum, ut clerici cuiuscumque ordinis ad numerum duodecim in eodem sancto loco iugiter deserviant missarum solemniam celebrantes, servato dumtaxat in episcopi proprii regulari respectu, vocatione

Bull. Rom. Vol. I. 44

scilicet synodica, et ordinatione consecrationis, ita tamen ut in dicto coenobio, et xenodochio, rebusque ipsorum nullum se noverit amodo et deinceps ius potestatis habere, neque etiam ad missas celebrandas iuxta Patrum instituta, nisi invitatus, adveniat. Decimas vero iuris vestri, quas propter Dei amorem, vestrorum bonorum recordationem, devote, atque libenter iam dictus episcopus suprataxato venerabili loco largitus est; ut absque refragatione tam ipsius, quam et successorum eius, velut ipsa instituisti, sacro xenodochio perpetualiter habeantur. Insuper statuimus vobis, et auctoritate apostolica stabilimus, ut iuxta quod nostri praecessores suis tibi privilegiis concessisse, et roborasse videntur, universa, quae olim divae memoriae Hludovicus serenissimus imperator, et vir tuus per suam munificentiam augustalibus apicibus tibi, dum adviveret, contulisse probatur, seu etiam et ea, quae ipsa postmodum imperialibus largitionibus, vel etiam quibuslibet iustis acquisitionibus, et emptionibus, vel commutationibus in proprios, sive iam dicti monasterii tui usus acquisisti, seu imposterum acquisitura es; simulque et ea, quae ad supplementum eiusdem sacri loci, tam regum, quam aliorum quorumlibet fidelium donatione, vel liberalitate nunc vel post hac addita fuisse comprobantur; eodem tenore, et ordine, quo tibi, vel tuo praenominato coenobio advenerunt, illibata, et inviolata, atque inconcussa permaneant, et secundum tuae ordinationis statuta persistent. Et si quis, quod non optamus, contra haec statuta in Dei omnipotentis oblata, vel concessa servientium agere tentaverit, vel quidpiam horum infringere temerario ausu voluerit: excommunicationi submissus omni ecclesiastico consortio careat, et nisi se continuo a tali nequitia corrigat, et resipiscat, s. Petri, nostrique apostolatus auctoritate anathematis vinculo innodatus reus in futuro iudicio permaneat, et pro excessu suae tantae transgressionis cum

Decimae ab
episcopo nullo
modo exi-
gantur.

Confirmantur
bona omnia
monasterio
per Angilber-
gam, Ludovicum
imper., reges, vel alios
quoscumque
donata.

Anathema
contra inva-
dentes huius-
modi bona,
et haec statu-
ta inobservan-
tes.

Iuda traditore infractus, atque rebellis Sancti Spiritus sententia, qui semper fictum et mendacem effugit, noverit se habiturum portionem in gehenna ignis aeterni. Scriptum per manum Leonis notarii regionarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense augusto, indictione decima. Bene valete. Kalendis augusti per manum Ioannis episcopi, missi, et apocrisarii s. sedis apostolicae, imperante domno nostro Carolo, a Deo coronato, Magno imperatore secundo, et post cons. eius anno secundo, indictione x.

Dat. die prima augusti anno Domini 877, pontif. Ioannis anno v.

XIV.

Privilegium monasterio Floriacensi concessum in synodo Tricassina: quo eidem bona omnia propria, ac privilegia a Carolo Calvo imperatore concessa confirmantur: monachisque abbatem de gremio monasterii eligendi conceditur facultas (1).

SUMMARIUM

Generalis Ecclesiarum, quae apostolicae sedi incumbit cura, ad singulares quoque causas debet deferri. — Ioannis PP. in Gallias iter anno 878. — Synodus Tricassina. — Floriacense monasterium in dioec. Aurelianensi. — Carolus Calvus privilegia dedit huic monasterio in bonorum confirmationem. — Hospitalia Floriaci ab eodem Carolo constructa duo. — Abbas eligendus de gremio monachorum. — Res monasterii imminuere, auferre etc. cuiquam interdicitur. — Anathema contra inobservantes quae hoc in privilegio continentur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis atque aliis Dei fidelibus per Galliam constitutis.

Generalis Ecclesiarum, quae Apostolicae Sedi incumbit cura, ad singulares quoque causas debet deferri.

Quoniam apostolica suggestionem sollicitudinem omnibus Ecclesiis debemus impendere, sic cupimus generali consulere necessitati, ut etiam quarumcumque singulares causas sine fastidio cognoscamus.

(1) Ex edit. Conc. tom. xi inter epist. Ioannis VIII PP.

Igitur cum propter multiplices Ecclesiae Dei curas Gallicanam adeuntes regionem, Trecas civitatem devenissemus, anno incarnationis dominicae DCCCLXXVIII, et ad rescanda quaelibet inutilia, vel statuenda ecclesiastica iura, synodum generalem plurimorum celebraremus episcoporum, inter alia suggestit auctoritati nostrae venerabilis partium vestrarum abbas, nomine Theotbertus, ex coenobio, quod vocatur Floriacus, in pago Aurelianensi, quod idem monasterium quidam religiosus abbas Leodebodus nomine monachus extruxerit in honore Dei, et sanctae Genitricis Mariae, nec non beati principis apostolorum Petri, quod revelatione divina per monachos eiusdem loci a Beneventana provincia corpus illuc s. Benedicti pervenerit olim allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissima constat veritate: et quod propter stabilimentum monasticae religionis piae memoriae gloriosus imperator Carolus praeceptum suae auctoritatis eidem loco res denominatas delegaverit, partim a religiosis hominibus pro amore Dei illic contributas, ut victum atque vestitum monachi ibidem domino militantes deberent habere: necnon et hoc, quod beatae recordationis pater eius serenissimus Augustus in ipso loco hospitale nobilium, quod Porta appellatur, iuxta regularem institutionem, itemque hospitale pauperum in sui parentumque suorum eleemosyna statuerit, et res ad hoc opportune agendum, nec non alias ad lumen Ecclesiae administrandum iusserit deputari. Quae omnia par iam dictos monachos hactenus ibidem comperimus observari. Nunc tam seipsum, quam unanimem congregationem sibi commissam, humiliter postulare, quamvis privilegia multorum meruerint episcoporum, ad reprimendam quorumlibet illicitam cupiditatem, ut super abbate regulari ex eis eligendo etiam nostrae auctoritatis privilegia consequantur. Quo circa nos potestatem, quam gratis a Christo accepimus, secundum evangelicam auctoritatem gra-

Ioannis PP. in Gallias iter anno 878.

Synodus Tricassina.

Floriacense monasterium in dioec. Aurelianensi.

Carolus Calvus privilegia dedit huic monasterio in bonorum confirmationem.

Hospitalia Floriaci ab eodem Carolo constructa duo.

tis prodesse omnibus cupientes, vice beati Petri apostoli decernimus, ut in saepe memorato loco servi Dei absque inquietudine debitum suae religionis persolvere possint servitiam secundum regulam patris Benedicti, a propriis abbatibus, monachis videlicet, ex eodem coenobio regulariter electis, in perpetuum gubernentur. Nec illarum rerum, quae vel in praelibato praecepto nominatim continentur, vel a praedicto abbate venerabili nunc eiusdem loci Theotberto praefati monasterii officiis deputatae habentur, ullam ab aliquo unquam patiantur imminutionem, et etiam rebus, quae deinceps a quibuslibet religiosis hominibus eidem loco pervenerint condonatae. Quod si quis hoc nostrum beneficium irrumpere praesumpserit, et stipendia servorum Dei in alios usus converterit, ab apostolica communionem anathematis animadversione illum separemus, ut nisi admonitus e vestigio se correxerit, cum rapacibus a regno Dei exclusus, quae meretur tormenta persolvat. Ut autem hoc privilegium certam obtineat fidem, et Dei famulis in iam dicto Floriacensi coenobio securitatem conferat, quandiu Deus, et dominus noster Ecclesiam suam durare voluerit, nostra id subscriptione roboravimus. Scriptum per manum Georgii scriniarii sanctae sedis apostolicae in mense augusto, indictione xi. Bene valete. Data nonis septembris per manum Walberti humillimi episcopi sanctae Portuensis Ecclesiae, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis, et universalis papae in sacratissima sede beati Petri apostoli (1) sexto, indictione xi.

Dat. die 5 septembris anno Domini 877, pontif. Ioannes anno v.

XV.

Episcopos, et caeteros clericos graecos qui Bulgariae regiones invadentes illicitas ibi ordinationes fecerunt, excommunicari (1) Lege quinto.

catos declarat; dignitate etiam privandos nisi intra triginta dies ex omni Bulgarica regione decesserint (1).

SUMMARIUM

Illyrici provinciae sub iure sedis apostolicae. — Excommunicatio contra Bulgarum provinciae invasores. — Dignitate privandi nisi intra 30 dies decesserint. — Qui paruerit restituendus episcopatu, quem in Graecia habebat. — Si nullum habebat, vacans ei conferendus, si dignus sit.

Omnibus episcopis et caeteris clericis grecis Bulgariae dioeceseos invasoribus, ac per hoc excommunicatis.

Miramur vos, et vehementer obstupe-scimus, sanctorum Patrum canones obturatis oculis relegisse, et calcata conscientia terminos aeternos a Patribus positos (2) transtulisse, et in alienam messem iudicii falcem misisse, in Illyrici provincias, quas nunc Bulgarum natio retinet, ingredienti, et ordinationes illicitas perpetrantes, cum et sacra concilia, sub sede beati Petri apostolorum principis has olim provincias deguisse, patenter innuant, et rerum gestarum a S. Damaso papa conscripta manifeste denuncient. Et statu causarum, Deo auxiliante, in melius iampridem converso, sedes apostolica sit ab eis, qui hanc habitant regionem, recognita, requisita et multis precibus invitata: nosque illuc episcopos, et inferioris ordinis sacerdotes cum praeceptis sedis apostolicae miserimus, et multos labores pro instructione illius regionis arripuerimus. Nam, et si quidam vestrum clandestina illuc sorte venerunt, apte de illis dicere possumus illud Domini dictum asseverantes: Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt, et latrones (a); ipse quippe Dominus per Prophetam dicit: Veniebant, et ego non mittebam eos. Nam quidam vestrum pro criminibus suis fugientes; quidam autem ambitus, et avaritiae causa illuc accessuri, profecti sunt; non autem vocati, nec invocati: licet nec sic in vestram vos dioecesim ad aliquam dispositionem faciendam introire convenerit.

(1) Ex edit. card. Carafae. (2) Legendum putamus transilisse. (a) Ioan. 10.

Illyrici provinciae sub iure Sedis Apostolicae.

Excommuni-
catio contra
Bulgarum pro-
vinciam invaso-
res;

Dignitate pri-
vandi nisi in-
tra 50 dies de-
cescerint.

Qui paruerit
restituendus
episcopatu,
quem in Grae-
cia habebat.
Si nullum ha-
bebat, vacans
ei conferen-
dus; si dignus
sit.

Quia igitur contra sacras vos multipliciter egisse regulas deprehendimus; excommunicavimus vos, et estis excommunicati. Quisquis autem ex vobis intra triginta dierum spatium cognitae huius apostolicae sanctionis, omni Bulgaricae regioni non cedens, in ea quamlibet ordinationem, vel dispositionem patrare ultra praedictum spatium obstinate praesumpserit; sanctorum Patrum auctoritate, nostrique iudicii sententia proprio careat officio, non nisi resipiscens poenam evasurus, aut veniam aliquo modo speraturus. Si quis autem vestrum humiliter, ac obedenter his salubribus monitis nostris parens Bulgaricae locum dederit dioecesi: noverit nos decrevisse sibi episcopatum restitui, quod eum in regione Graecorum prius habuisse constiterit: porro etsi numquam habuit, vacans illi tribui: si tamen talis persona sit, cui nulla in hoc regula Patrum valeat obviare. Missa per Paulum et Eugenium episcopos. Data xvi die mens. aprilis, indictione xi.

Dat. die 16 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioann. anno vi.

XVI.

Excommunicat eos, qui sibi equos, et argenteum vas furati fuerant, nisi intra tres dies restituant (1).

Omnibus episcopis, comitibus, et cuncto populo christiano.

Notum sit, quia dum pro pace, et unitate sanctarum Dei Ecclesiarum in Gallias venissemus, apud Cavillonam civitatem ad iniuriam sanctorum apostolorum Petri et Pauli et nostram, multam inhonorationem sustinuimus, inter quae equi nostri nocturno silentio nostris hominibus secure quiescentibus, a concivibus praedictae civitatis latrocinanter furati sunt. Quapropter nos, qui secundum officium ministerii nostri pullulantia vitia gladio spirituali resecare mature debemus: hoc malum caelesti mucrone perculimus: ita

(1) Ex edit. card. Carafa.

ut nisi praedicti equi, et alia furta nostris hominibus intra tertium diem reddita fuerint, praedictos fures cum omnibus consentaneis suis, eo quod latronibus latebras praebant, et excommunicabimus, et anathemati submittemus. Inter haec Adluvardum presbyterum qui nobis in monasterio Flaviniaco ministravit, cuius homines scutellam argenteam sancti Petri, nescio utrum consensu illius, an non, furati sunt, pro sacrilegio furti similiter excommunicamus, et pari sententia, ut supra, nisi eam reddiderit, constringimus. Data iv kalendas maii, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
pont. Ioann. anno vi.

XVII.

Rostagnum Arelatensem archiepiscopum legatum sedis apostolicae declarat in Galliae, et Germaniae partibus (1).

SUMMARIUM

Charitatis vis. — Charitas vinculum perfectionis. — Ioannis PP. in Gallias iter. — Rostagno vices apostolicae delegantur et pallium conceditur. — Eum Ioannes PP. hortatur, ut magis in dies virtutibus crescat. — Simoniam, quae in Galliae, et Germaniae partibus emergerat, detestatur. — Simoniana prima haeresis in Ecclesia Dei. — Monet quid in causis difficilioribus sit agendum. — Arguit metropolitanos Gallicos, quod ante pallii receptionem episcopos consecrent. — Praecipit Rostagno, ut se certiores faciat de his quae gesta fuerint.

Reverentissimo et sanctissimo fratri Rostagno
archiepiscopo Arelatensi.

O quam bona est charitas, quae absentia per imaginem praesentia sibi metipsi exhibet, per amorem divisa unit, confusa ordinat, inaequalia sociat; imperfecta consumat; quam recte praedicator egregius vinculum perfectionis vocat (a): quia virtutes quidem caeterae perfectionem generant, sed tamen eas charitas etiam ligat, ut ab amantis mente dissolvi iam nequeant.

(1) Ex tom. xi Conc. (a) Coloss. 3.

Charitatis vis.

Charitas vin-
culum perfe-
ctionis.

Ioannis PP. in
Gallias iter.

Rostagno vi-
ces apostolicae
delegantur et
pallium con-
ceditur.

Eum Ioannes
PP. hortatur,
ut magis in
dies virtutibus
crescat.

Simoniam,
quae in Gal-
liae et Ger-
maniae parti-
bus emergerat,
detestatur.

Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te esse reperiens, cum pro sanctarum Dei Ecclesiarum restauratione in Arelatensium civitate corporalem praesentiam exhibuissem, sicut mihi de te multorum testimoniorum fama vera longe lateque narraret. Quod vero iuxta antiquum morem usum pallii ac vices sedis apostolicae postulasti, absit ne aut transitoriae potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum in vicibus nostris ac pallio quaesiisse suspicer. Sed quia cunctis liquet, uade in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis apostolicae vestra fraternitas repetit, quid aliud quam bona soboles ad sinum matris recurrit? Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vestrae Ecclesiae quidquam de debito honore subtrahere, aut condignam petitionem vestri contempsisse videamur. Sed iam nunc studio maiore res indiget, ut cum honor crescit, etiam sollicitudo proficiat, et erga caeterorum custodiam vigilantia excrescat; vitae quoque merita subiectis in exemplum veniant, et nunquam sua per suscepti honoris gratiam, sed lucra caelestis patriae vestra fraternitas exquirat. Nostis enim quid beatus Apostolus gemens dicat: Omnes enim quae sua sunt quaerunt, non quae sunt Christi Iesu (a). Quibusdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum, vel Germaniarum partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuncio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex Evangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit: quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit (b). Columbas enim vendere est de Sancto Spiritu, quem Deus omnipotens consubstantiali sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut praedixi, malo iam innuitur, quid sequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere prae-

(a) Philipp. 2. (b) Matth. 21.

sumpserunt, eorum Deo iudice cathedrae ceciderunt, qui videlicet error in subditis cum augmento propugnatur. Nam ipse quoque qui pretio ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa provectus sui radice vitiat, paratior est aliis venundare, quod emit. Ubi est quod scriptum est: Gratis accepistis, gratis date? (a). Et cum prima contra sanctam Dei Ecclesiam simoniaca haeresis sit exorta, cur non penditur, cur non videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, provehendo agit, ut haereticus fiat (1).

Itaque fraternitati tuae vices nostras in Ecclesiis, quae sub regno Galliarum sunt, iuxta antiquum morem Deo auctore committimus: singulis quidem metropolitibus secundum priscam consuetudinem proprio honore servato. Pallium quoque concessimus, quo fraternitas tua decoretur. Sic ubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuae sanctitatis auctoritate ei ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos causa emergerit, quae discerni difficiliter possit; collectis duodecim episcopis ventiletur atque decidatur: sin autem decidi nequiverit, discussa veritate ad nostrum iudicium referatur. Proh dolor! cum in Galliae partibus essemus, inter caetera unum valde prohibendum invenimus: metropolitae antequam pallium a sede apostolica suscipiant, consecrationem facere praesumunt: quod antecessores nostri, et nos canonico decreto, ne fieret, interdiximus. Unde fraternitatem tuam per Galliam nostram vicem tenentem hortamur, quatenus super hoc sollicitudinem habeas, et ne istud adoleat, auctoritate prohibeas: et ut secundum antiquum morem quaerere festinent, moneas, incites, atque praecipias: et si ipsi obediant, nec ne, nostro

(1) Hucusque card. Carafa, qui ea, quae sequuntur, separata quasi epistolam alteram, et quidem ante allata edidit. Nos vero recentiores rerum pontificiarum eruditos viros sectantes, ex duabus unam confecimus epistolam, unamquamque suo loco restituentes. (a) Matth. 10.

Simoniana pri-
ma haeresis in
Ecclesia Dei.

Monet quid in
causis diffici-
lioribus sit a-
gendum;

Arguit metro-
polititanos Gal-
licos, quod
ante pallii re-
ceptionem e-
piscopos con-
secrant;

Praecipit Ro-
stagno, ut se
certiores fac-
iat de his
quae gesta
fuerint.

apostolatui super omnia renuncies, si potest in nativitate apostolorum, aut per vos, aut per nostrum legatum aliquem certis literis intimare ne differas. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus servare concedat. Data iv kalendas maii, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioann. anno vi.

XVIII.

In idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Diversi gradus in Ecclesia constituti, ut alteri alter sit in auxilium. — Vices apostolicae in Gallis Rostagno demandatae. — Ad eum deferendae episcoporum, et caeterorum ecclesiasticorum causae. — In gravibus causis adhibendus competens episcoporum numerus. — Maiores vero de fide etc. ad sedem apostolicam deferendae. — Episcopis ante pallii receptionem non licet consecrationes facere. — Obedientia legatis S. A. debita. — Episcopi vocati ad synodum nisi fuerint impediti, per se veniant. — Qui fuerint impediti presbyterum, vel diaconum mittant. — Sine vicarii apostolici licentia suis a dioecibus non discedant. — Adhortatio ad eosdem ut credito sibi gregi invigilent. — Ordinationes per simoniam non faciendae.

Omnibus reverentissimis et sanctissimis episcopis et fratribus per Gallias constitutis.

Diversi gradus in Ecclesia constituti, ut alteri alter sit in auxilium.

Ad hoc divinae dispensationis provisio, gradus, et diversos constituit ordines inter se distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus diligentiam impenderent, una concordiae fieret a diversitate contextio, et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiae ordo servaret. Quia vero creatura in una eademque aequalitate gubernari, vel vivere non potest, coelestium militiarum exempla nos instruunt: quia dum sint angeli, sint ar-

(1) Ex edit. card. Carafae.

changeli, liquet, quia non aequales sunt, sed in potestate, et ordine, sicut nostis, differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui sine peccato sunt, ista constat esse distinctio, quis hominum abnuat, huic se libenter dispositioni submittere, cui novit etiam angelos obedire? Hinc etenim pax, et caritas mutua se vice complectitur, et manet firma concordiae in alterna, et Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur unumquodque tunc salubriter completur officium, cum fuerit unus, ad quem possit recurri, praepositus: idcirco opportunum esse perspeximus, in Ecclesiis, quae sub regno Galliarum secundum antiquam consuetudinem sunt, fratri nostro Rostagno Arelatensis civitatis episcopo vices nostras tribuere: quatenus et catholicae fidei integritas, idest sanctarum quatuor synodorum, Deo protegente, sollicita devotione servantur; et si inter fratres, consacerdotesque nostros aliqua evenierit forte contentio, auctoritatis suae vigore, vicibus nempe sedis apostolicae functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus ut si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum praesentia opus sit, congregatis sibi numero competenti fratribus, et coepiscopis nostris, salubriter servata in hoc aequitate discutiatur, et canonica auctoritate definiatur. Si qua vero contentio, quod longe faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emergerit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, et pro sui magnitudine iudicio sedis apostolicae indigeat, examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. Cui etiam iniunximus, ut nullum archiepiscopum in his partibus sine pallio a romano pontifice directo consecrationem facere permittat, et facientes nostra auctoritate arguat. Et quoniam necesse est, ut ad eum cui nostras vices indulsimus, quoties oportere perspexerit, pro facienda collatione aptis debeant episcopi temporibus convenire;

Vices apostolicae in Gallia Rostagno demandatae;

Ad eum deferendae episcoporum, et caeterorum ecclesiasticorum causae.

In gravibus causis adhibendus competens episcoporum numerus;

Maiores vero de fide etc. ad Sedem Apostolicam deferendae.

Episcopis ante pallii receptionem non licet consecrationes facere.

Obedientia legatis S. A. debita.

Episcopi vocati ad synodum, nisi fuerint impediti, per se veniant;

Qui fuerint impediti, presbyterum, vel diaconum mittant.

Sine vicarii apostolici licentia suis a dioecibus non discedant.

Adhortatio ad eosdem ut credito sibi gregi invigilent.

Ordinationes per simoniam non faciendae.

hortamur, ut nullus mandatis eius inobediens esse praesumat, nec communi congregationi interesse postponat, nisi ut corporis infirmitas quempiam fortasse vetuerit, aut cuiusdam eum causae iustae excusatio minime venire permiserit. Hi tamen, qui prohibente aliqua necessitate, nequierint in synodum convenire, loco suo presbyterum aut diaconum dirigant: quatenus quae a nostro vicario, Deo auxiliante, fuerint diffinita, ad eum, qui absens est, per ipsum quem miserit, fida relatione perveniant, ut inconvulsa firmitate servantur, et nullius ea audeant occasionis excusatione violare. Hoc etiam vos pariter praevidimus admonendos, ut nullus vestrum ad longinquiora loca, sine praefati fratris et coepiscopi nostri Rostagni auctoritate tentet aliquo modo proficisci: scientes quia et praedecessorum nostrorum, qui vices suas eius praedecessoribus concesserunt, sic procul dubio mandata definiunt. Hortamur praeterea, ut de officio suo sit quisque vestrum sollicitus, et qui promissam cupit patriae mercedem portionis accipere, commissum sibi gregem solitudine, et oratione custodiat: ne lupo insidians oves creditas invadendo dilaniet: et sit in retributione poena promunere. Optamus igitur, fratres carissimi, et totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, ut dilectionem vestram boni amoris sui constantia faciat magis magisque fervere, atque in pace Ecclesiae, et una vos concedat manere concordia. Nunciatum vero nobis est, quia per simoniacam haeresim ad sacros ordines quidam adducuntur, et hoc sancto fratri, et coepiscopo nostro Rostagno per omnia prohibendum mandavimus: quod ut fraternitas vestra cognoscat, et studiose custodiat, ipsa vobis est epistola relegenda. Data iv kalendas maii, indictione xi.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 878,
pontif. Ioannis anno vi.

XIX.

Confirmatio privilegiorum a S. Hormisdas PP. Papiensi Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Pontificum cura pro sacrorum locorum stabilitate. — Episcopi Ioannis preces. — Pontificiorum, imperialisque privilegiorum confirmatio. — De clericis, et sanctimonialibus in dioec. Papiensi commorantibus solius episcopi iudicio et potestati subiectis. — Sic pariter de monasteriis quorum abbates, vel abbatissae ab eodem consecrandi. — Nulla facienda eorundem abbatum electio sine episcopi consensu. — Salvis tamen iuribus sedis apostolicae. — Eadem decernuntur pro monasterio S. Donati in Scogialo. — Et S. Mariae in Cariata. — Item et de caemeteriis. — Eidem episcopo conceditur usus pallii, crucis et equi albi in dominica Palmarum secundoque festo paschali. — Papiensis clerus vacante sede de suo gremio alterum eligendi episcopum ius habeat. — Si extraneus providendus de hac Ecclesia sit, requiratur prius cleri consensus. — Electus vero sit liber a cuiuscumque famulatu. — Bona ad hanc Ecclesiam spectantia libera sint ab omni vi etc. — Illi confirmatur xenodochium S. Mariae in Dicinen. civitate. — Immunitas Papien. Ecclesiae. — Dirum anathema contra huiusce privilegii temeratores. — Subscriptiones episcoporum. — Subscriptio scriniarii S. A. — Sigillum plumbeum Ioannis papae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendiss. Ioanni sanctae Ticinensis Ecclesiae etc. in perpetuum.

Supernae miserationis (2) ad hoc regiminis curam suscepimus, et apostolicae miserationis sollicitudinem gerimus, ut iuste precantium votis libenti animo (3) habeamus, et libramine aequitatis cunctis in necessitatibus positis subvenire debeamus. Nam summae sedis gerentes auctoritatem de venerabilium locorum stabilitate, quantum ex divino adiutorio possibilitas datur, satagere debemus. Hoc namque studio, et divina placatur clementia, et laus atque utilitas Christi Ecclesiae procuratur. Igitur postulante a nobis tua reverentia, quatenus ea quae

(1) Ughell. Ital. Sacr. tom. 1, ubi de episcopis Papiensibus. (2) Adde gratia. (3) Sic.

Prooemium.

Pontificum cura pro sacrorum locorum stabilitate.

Episcopi Ioannis preces.

ad stabilitatis integritatem, et ad profectum honoris sanctae tuae pertinere noscuntur Ecclesiae, cui ex divina largitate praesse dignosceris, enucleanter perficere studeamus; inclinati precibus tuis, per hoc nostrum apostolicae auctoritatis privilegium confirmamus tibi, successoribusque tuis omnia privilegia tam sacrorum pontificum, quam gloriosissimorum Augustorum praecepta, quae pro honore sanctae tuae Ecclesiae, et rerum omnium mobilium, et immobilium stabilitate collata sunt, necnon et apostolica censura statuimus, ut secundum sacros canones spiritu Dei conditos, clerici vel sanctimonialiales, aut viduae sub tua, tuaeque Ecclesiae cura, et solitudine stare debeant; nullusque tam sacri ordinis praeditus honore quam etiam saecularium minister dignitatum, quocumque modo eos, easque ad publicum pertrahere iudicium, aut ob res illorum, illarumque in banum ponere praesumant: sed aequo iudicio, specialisque praesentia tua, successorumque tuorum de quibuscumque causis, vel negociis, quae secundum temporis qualitatem accedent, iustitiam iudiciumque faciant. Sancimus etiam ut monasteria, quae intra tuae dioecesis fines consistunt sub tuo, et eorum, qui tibi successerint, iure canonico permanent in perpetuum; videlicet in consecratione abbatum, vel abbatissarum, et in eorum, earumque criminum discussione. Ita sane ut nullius in eisdem venerabilibus locis, quoties opportunum fuerit, sine tua tuorumque successorum providentia, atque consensu fiat electio, sicut canonica iubet auctoritas: salvo scilicet in omnibus sedis apostolicae privilegio speciali. Harumque tenore praecipientes, ut in monasterium S. Donati fundatum a Luitprando episcopo decessore tuo in loco, qui dicitur Scogialo, cum omnibus rebus mobilibus et immobilibus secundum testamenti sui seriem illi collatis, et in aliud monasterium Sanctae Mariae positum in Cariata, quae iuri Ecclesiae

tuae procul dubio pertinere videntur; te, successoresque tuos perpetuis temporibus iurisdictionem tenere habereque decernimus: et quamvis in alienis parochiis consistat; apostolica iubemus auctoritate, in omnibus, quae ibi agenda, vel ordinanda erunt, liberam sine alicuius contradictione habeas potestatem. Presbyteros vero, et monachos praedictorum omnium coenobiorum ad tuum canonicum, prout ecclesiastica necessitas exigerit, sine alicuius contradictione statuimus venire concilium. Quod si aliqua in eisdem monasteriis praecepta, quae canonicis in aliquo regulis obviare videntur, fuerint reperta, maiorem hoc canonice factum illis habere auctoritatem decernimus. Ita etiam de caemeteriis, quae intra, vel extra civitatem Tirinen consistunt, praecipimus, ut sub tuae Ecclesiae cura et potestate antistitis absque alicuius controversia perpetuo maneant. Sancimus etiam apostolica auctoritate largiendo tibi, tuisque successoribus crucem habere, et quoquo volueris ferre: pallium quoque similiter concedimus, necnon album equum coopertum equitare in ramis palmarum, et secunda feria post Pascha. Sancimus etiam, ut secundum tenorem capituli decimi, quod synodali decreto Ravennae statuimus per indictionem decimam, nullus unquam cuiuscumque dignitatis, aut potentiae homo, quasi sub obtentu hospitalitatis in tuo venerab. episcopio, aut in domibus sacerdotum tuorum, et omnium clericorum sine tua tuorumque successorum voluntate applicare praesumat. His ita praelibatis decernimus, ut si humana contradictione tuae sedis episcopus, ex hoc mundo migraverit, de proprio clero, quem idoneum prae caeteris clerus, et populus repererit, potestatem habeant, secundum statuta venerabilium Patrum, et romanae sedis antistitem, nulla saeculari contradicente potentia eligendi episcopum. Quod si fortasse in eadem plebe (quod minime credimus) tantae sedis honore dignus

Item et de caemeteriis.

Eidem episcopo conceditur usus pallii, crucis et equi albi in dominica Palmarum secundoque festo Paschali.

Papiensis clerus, vacante sede, de suo gremio alterum eligendi episcopum ius habet.

Si extraneus providendus de hac Ec. sit, requiratur prius cleri consensus;

Electus vero sit liber a cuiuscumque famulatu.

Bona ad hanc Ecclesiam spectantia libera sint ab omni vi etc.

Illi confirmatur xenodochium S. Mariae in Ticinensi civitate.

Immunitas Papiensis Ecclesiae.

Dirum anathema contra blasphemos privilegii temeratores.

reperitus non fuerit; tunc, si alter de altera Ecclesia canonice providendus est, consensu tamen, et voluntate ipsius plebis non nisi antea electus ordinetur antistes. Atque in his partibus inala, molestaque consuetudine a quibusdam sacras leges ignorantibus clericali ordinis viros sub iugo servitutis post consecrationem teneri, famulosque velle vocari audivimus: quod dici nefas est; volumus, atque expresse iubemus, ut sicut is, qui nullius unquam conditionis fuit, ita etiam, et ille, cui ad hoc officium suscipiendum moram (1) dignitas suffragaverit, nullius viri vinculo postmodum teneatur astrictus; quia humana lege non debet arctari, quem divina gratia ad tantam sacri ordinis dignitatem provehere dignata est. Praecipimus etiam, ut in omnibus mobilibus et immobilibus, rebusque sanctae tuae Ecclesiae pertinentibus, hominibus quoque utriusque sexus tam liberis, quam servis, nullam a quoque contrarietatem, aut fortiam, nullam violentiam, aut invasionem absque legali calculo patiaris. Confirmamus etiam sanctae Ecclesiae tuae xenodochium fundatum intra Ticinensem civitatem iuxta ecclesiam Sanctae Mariae, quae dicitur Minor, quod filius hoster dom. Carolus imperator Augustus eidem Ecclesiae, a qua iniuste subtractum fuerat, legaliter per praecepti sui paginam restituere curavit, ut sub iure, ac ditione tua, tuorumque successorum sine aliqua refragatione perpetualiter maneat: immunitatem etiam ipsius Ecclesiae secundum imperialia praecepta statuimus, et hoc nostro apostolico privilegio inconcussam stabilemque manere iubemus. Si quis autem temerario ausu contra huius nostrae apostolicae praeceptionis seriem pie a nobis, et canonice promulgatam venire, agereque tentaverit, et omnia, quae superius statuta sunt, tuae sanctae Ecclesiae fine tenus non observaverit, sciat se Domini nostri apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini Dei, et Salvatoris nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandum. At qui pio intuitu custos, obediens, atque observator huius nostrae salutiferae praeceptionis extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis aeterna gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Leonis scriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense septemb. Bene valete. Datum est hoc nono kal. septembris, per manum Leonis episcopi missi, et apocrysarii sanctae sedis apostolicae, imperante domno Carolo a Deo coronato Magno imperatore. Et ut certius appareat hoc nostrum privilegium, et inconcussum permaneat, sigillo nostro iussimus insigniri. Anno secundo, et post consulatum eius anno secundo, indictione undecima (1).

(1) Lege morum.

Bull. Rom. Vol. I. 45

tum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini Dei, et Salvatoris nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandum. At qui pio intuitu custos, obediens, atque observator huius nostrae salutiferae praeceptionis extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis aeterna gaudia a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Leonis scriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense septemb. Bene valete. Datum est hoc nono kal. septembris, per manum Leonis episcopi missi, et apocrysarii sanctae sedis apostolicae, imperante domno Carolo a Deo coronato Magno imperatore. Et ut certius appareat hoc nostrum privilegium, et inconcussum permaneat, sigillo nostro iussimus insigniri. Anno secundo, et post consulatum eius anno secundo, indictione undecima (1).

Zacharias humilis episcopus sanctae Ecclesiae Anagniniensis in hoc privilegio consensi, et scripsi.

Petrus episcopus Forosempronensis Ecclesiae in hoc privilegio consensi, et scripsi.

Laurentius humilis episcopus Campaniae Ecclesiae consensi, et scripsi.

Leo humilis scriniarius, et notarius sanctae romanae Ecclesiae, cum iussione reverendissimi domini Ioannis papae scripsi, et aliis roborandum protuli, et ut est sigillatum sigillo plumbeo magno impresso habente imaginem sanctissimi papae Ioannis cum literis infrascripti similibus, videlicet, Ioannes papa.

Dat. die 24 augusti anno Domini 878, pontif. Ioannis anno vi.

(1) Quantis scateat erroribus hoc privilegium, quisque noverit. Quae tamen causa sufficiens non est, ut apocryphum omnino existimemus: nihil enim, quoad vidimus, ecclesiasticae disciplinae, libertatique non consentaneam inibi potuimus advenire: scriptores caeteroque, ac typographi de hac culpa fere semper sunt arguendi.

Subscriptiones episcoporum

Subscriptio scriniarii S. A.

Pontificiorum, imperatorumque privilegiorum confirmatio

De clericis et sanctimonialibus in dioec. Papiensi commemorantibus illius episcopi iudicio et potestati subiectis;

Sic pariter de monasteriis, quorum abbates vel abbatissae ab eodem consecrandi.

Nulla faciendi eorundem abbatum electio sine episcopi consensu;

Salvis tamen iuribus Sedis Apostolicae. Eadem decernuntur pro monasterio S. Donati in Scogialo.

Et S. Mariae in Cariata;

XX.

Privilegium Ecclesiae Pictaviensis, ne quis eius bona invadat, et diripiat, et ut ablata restituantur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Pictaviensis Ecclesiae bona non auferenda, nec molestia ulla ei danda. — Antiquus mos in Ecclesia ut episcopi nihil agant nisi consensu sui capituli. — Poenae contra statuta in hocce privilegio inobservantes.

Omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae, praesentibus scilicet atque futuris.

Proemium.

Divino quia romanum pontificium largitu enitet universis, illud luce clarius constat, largita defendere cunctis: quoniam indubitati iuris est, semel concessa perenni cultu fore tenenda. Caeterum omnium religiositas, orthodoxorumque pernoscat fidelitas, quod ut relatione quorundam didicimus, Pictavensis quidem Ecclesia, quam diutinus paganorum hostis persequitur, multa christianorum iniquorum incommoda patitur: quibus pressuris nos convenit perdolere, eademque nihilo minus tanto fasce levare. Quapropter praecipimus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, quod nemo vestrum, tam sacerdotali ordine perfruens, quamque militare officium tenens, ipsius Ecclesiae Pictavensis aliquam ecclesiam, aliquodve monasterium, vel praedia ipsi quoquomodo pertinentia invadere praesumat, ullosve colonos, servos, ancillasve, contra sui episcopi velle, tollere audeat: sed liceat ipsius Ecclesiae Hecfrido videlicet episcopo, suisque successoribus, illa, quae sui antecessores legitimo tramite canonicae auctoritatis habuerunt, sub nostra tuitione habere, et ut ordinarerunt suo arbitrio ordinare, cum consulto consensuque suae Ecclesiae canonicorum, ut prisca consuetudo dignoscitur, sine vestro vestrorumque obstaculo, et omnium hactenus talia praesumentium. Inter haec volumus, quasque causas praedicto Hecfrido episcopo inde motas in nostra prae-

(1) Ex edit. card. Carafae.

sentia adducendas. Si quis vero sacerdotum, iudicum, atque saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestate honoris sui ac dignitate percussus apostolico anathemate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi, vel ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel praesumpta correxerit, vel digna poenitentia illicite acta defluerit (1), a sacratissimo corpore Dei Domini ac Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat. Cunctis autem eidem praefatae Ecclesiae iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus, et hic fructum bonae operationis recipiant, et apud summum arbitrum praemia aeternae pacis inveniant. Data tertio kalendas septembris, indictione xi. Trevis.

Dat. die 28 augusti anno Domini 878, pontif. Ioannis anno vi.

XXI.

Praeceptum ne quispiam monasterio Sancti Augustini quicquam detrimenti afferat (2).

SUMMARIUM

Poenae in contumaces.

Omnibus fidelibus Ecclesiae.

Solicitudinem omnium Ecclesiarum nos habere oportet et singulorum causas aequitatis iudicio allevare. Quapropter cum de omnibus agere haec eadem convenit, praecipimus atque praesenti decreto sancimus, ut de abbacia Sancti Augustini, quam divinae memoriae Carolus imperator fidei suo et filio Ecclesiae nostrae ante iure beneficiario tribuit, nullus de ipsis rebus aliquid iniuste auferre praesumat: nec praedicto episcopo, et monachis ipsius loci aliquam in distrahendo illicite inferre molestiam. Quod si quis ab hinc agere praesumpserit, separetur a communione fidelium Ecclesiae: quod si pertinaciter perstiterit, et emendare noluerit, iudicio

(1) Forsitan defluerit. (2) Ex edit. card. Carafae.

Poenae contra statuta in hocce privilegio inobservantes.

Poenae in contumaces.

Antiquus mos in Ecclesia ut episcopi nihil agant nisi consensu sui capituli.

Pictaviensis Ecclesiae bona non auferenda, nec molestia ulla ei danda.

Sancti Spiritus anathematis vinculo feriat. Dat. iii kalendas septembris, indictione xi.

Dat. die 30 augusti anno Domini 878, pontif. Ioann. anno vi.

XXII.

Confirmatio, et renovatio privilegiorum a Nicolao PP. I Vizeliacensi monasterio concessorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Vizeliacense monasterium a Gerardo comite, et Berta uxore constructum. — Preces Eudonis abbatis. — Nulli regum, antistitum, aut cuiquam alii liceat illi molestiam ullam in bonis inferre. — Nec successoris pontificibus. — Censui sedi apostolicae ab hoc monasterio debitus. — Obeunte abbate, libera sit penes monachos successoris electio. — Episcopus nihil accipiat ab abbate in eius vel clericorum ordinatione, aut sacramentorum collatione. — Episcopo ordinario, nisi invitatus ab abbate vel monachis fuerit, solemnes missas agere interdicitur. — De numero monachorum. — Confirmatio privilegii a Nicolao I PP. concessi. — Derogatio in aliquibus. — Privatio dignitatis, et anathema contra inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Eudoni venerabili abbati Vizeliacensis coenobii omni-que congregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

Proemium.

Quotiens illa tribui a nobis optantur, quae rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Atque ideo quia postulasti a nobis, quatenus privilegium sedis apostolicae monasterio Vizeliaco, cui praesesse dignosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo et christianissimo viro, nec non et Berta uxore eius, in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi et veneratione beatissimae semper Virginis Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri Iesu Christi constructum: in regno scilicet Burgundiae, in pago Avalensi, quod-

Preces Eudonis abbatis.

(1) Ex Dacher. Spicileg. tom. iii, Hist. Vizeliac. lib. i.

que a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi pia devotione et testamenti pagina collatum est, facere deberemus; inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus, per quod nimirum apostolicae sedis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli regum, nulli antistitum, nulli comitum, nulli cuiquam alii liceat ipsum monasterium perturbare, vel ea, quae ibi a iam dictis fundatoribus, vel ab aliis fidelibus oblata sunt, vel in futurum offerri contigerit, sub cuiuslibet causae occasionisve specie, minuire, vel auferre, sive suis usibus applicare, sed sine inquietudine in sustentatione eiusdem monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula sancti Patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus ea et praecipimus possideri: ea videlicet conditione, ut nullus successorum pontificum in hac sancta sede, cui auctore Deo servimus, unquam, vel usquam quiddam ex eisdem rebus cuiquam, beneficiare, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiatur: sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam haereditatem Romanam fecerunt Ecclesiam, etiam delegatum: unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes per paternitatis suffragium eidem monasterio solitudine pastoralis vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbate praedicti monasterii, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei, et institutionem regulae S. Benedicti elegerit, et huius apostolicae sedis pontifex praeviderit ordinandum, aut suggestionem monachorum consenserit ordinatum.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae secludamus, nullum de regibus, nullum de episcopis, vel sacerdotibus, vel de quibuscumque fidelibus, per se suppositamve personam,

Nulli regum, antistitum, aut cuiquam alii liceat illi molestiam ullam in bonis inferre.

Nec successoris Pontificibus.

Censui Sedi Apostolicae ab hoc monasterio debitus.

Obeunte abbate, libera sit penes monachos successoris electio.

Episcopus nihil accipiat ab abbate in eius vel clericorum ordinatione, aut sacramentorum collatione.

Episcopo ordinario, nisi invitatus ab abbate vel monachis fuerit, solemnes missas agere interdicitur.

De numero monachorum.

Confirmatio privilegii a Nicolao I PP. concessi.

Derogatio in aliquibus.

Privatio dignitatis et anathema contra inobservantes.

de ordinatione eiusdem abbatis, vel clericorum, aut presbyterorum, vel de largitione chrismatis, aut consecratione basilicae, vel de quibuscunque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare praesumere, ne hac occasione, ea quae a fidelibus pio loco offeruntur, consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiae nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne servorum Dei quies quoquomodo populari conventu perturbari valeat, neque paratas, aut mansionaticos exinde praesumat exigere. Susceptionem autem fidelium, et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam iubet Apostolus cunctis exhibendam, pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri non denegamus, verum etiam suademus: sed et modus in numero congregationis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci inducere valeat. Privilegium quoque a praedecessore nostro piae memoriae papa Nicolao eidem monasterio collatum nostra auctoritate confirmamus: excepto duntaxat, quod ipse sub nomine ancillarum Dei, quae ibidem pro crebris infestationibus saeculi nunc ordinabiliter manere nequeunt, illud delegavit: nos vero aptioris utilitatis gratia, seu habitu monachorum esse congruenter decernimus. Siquis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, iudicum, comitum, aut saecularium personarum, contra hanc nostrae institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea, quae a se male acta sunt, desleverit, a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque aeterno examini districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax

Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Gregorii notarii regionarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense septembri, indict. XII.

Datum per manum Walperti episcopi S. Portuensis Ecclesiae III kal. octobris, domini Ioannis papae VIII anno VI, indictione supradicta XII (1).

Dat. die 29 septembris, anno Domini 879, pontif. Ioannis anno VI.

XXIII.

Monasterio Caput Trebiae a Carolomanno constructo, monasterium S. Sixti ad Angilbergae imperatricis preces a Ioanne PP. confirmatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cuiquam regali, vel alia potestate praeditae personae haec violare, bona alienare, etc., sub anathematis poena interdicitur. — Episcopus Placentinus si quam molestiam monasterio Caput Trebiae intulerit, omne ius chrismatis, ordinationis conferendae etc. admittat.

Ioanne episcopus servus servorum Dei dilectae filiae Angilbergae imperatrici Augustae.

Ex largitate nostri Redemptoris semper sunt annuenda ea, quae ad tuitionem rerum ecclesiasticarum, et piorum locorum esse noscuntur.

Quapropter monasterium Caput Trebiae, quod Carolomannus rex per Praecepti donationem, et perennem firmitatem monasterio tuo, quod in honore sanctae Resurrectionis Placentiae construxisti, cum omnibus pertinentiis suis, pro remedio animae suae suorumque praedecessorum condonavit; petis, filia dilectissima, ut super hoc apostolicae auctoritatis san-

(1) Privilegium Nicolai I, seu confirmationem foundationis monasterii huius, lege superius in eodem pontif. Constit. Quando ad ea, etc. Dat. anno 864. (2) Ex Archiv. Eccles. Maio. Placent. edidit Ioan. Bapt. Campi in regesto privilegiorum, bullarum etc. ad Hist. Placent.

Exordium.

Cuiquam regali vel alia potestate praeditae personae haec violare, bona alienare, etc., sub anathematis poena interdicitur.

Episcopus Placentinus si quam molestiam monasterio Caput Trebiae intulerit, omne ius chrismatis, ordinationis conferendae etc. admittat.

ctionem firmemus. Ideoque iustis petitionibus tuis eo tenus apostolica auctoritate effectum annuimus; ut amodo et deinceps supradicti loci, si quis regum, vel cuiuslibet potestatis homo ratam, et stabilem donationem irrumpere, aut alienare, seu quamlibet violentiam temerario ausu praesumpserit inferre, sciat se a nostra communione divelli, et anathematis vinculo innodatum cum Anania, et Zapphira, et Iuda traditore portionem nihilominus habiturum: et si haec nostra iussa obedienter observaverit, Dei omnipotentis benedictionem, et Ss. apostolorum Petri et Pauli mereatur accipere plenissima largitate. Caeterum quod ad ecclesiasticae ordinationis rationem pertinet ac ministerium, idest chrismatis, vel cuiuslibet sacerdotalis officii, si episcopus eius loci aliqua causa ductus, contra ius, et rectitudinem, quamlibet gravationem, et superpositum ibidem inferre praesumpserit, cunctum inde penitus ordinationis ius et potestatem amittat, et liceat ei, qui praefuerit monasterio, quemcumque voluerit, ad totius Ecclesiae officii ministerium invitare. Scriptum per manum Gregorii scrinarii S. R. E. in mense martio, indictione duodecima, 4 kal. aprilis, per manum Zachariae episcopi sanctae Ecclesiae Anagninae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis papae octavi septimo in mense martio, indictione duodecima (1).

Dat. die 29 martii, anno Domini 879, pontif. Ioannis anno VII.

XXIV.

Hadericum abbatem monasterii Ss. Gervasii et Protasii, atque Simpliciani Mediolani, et xenodochii Ss. Cosmae et Damiani Romae sub tutela sedis apostolicae recipit, et excommunicat omnes

(1) Confirmationem mon. S. Sixti edidimus superius Const. XIII, Omnis, etc.

qui illi, vel eius Ecclesiae molestiam ullam intulerint (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis huiusmodi — Hadericum cum omnibus suis bonis, ac beneficiis ecclesiasticis recipit sub tutela sedis apostolicae. — Eique ullam inferri quacumque in re molestiam prohibet. — Excommunicat omnes, qui decreto huic fuerint refragati.

Omnibus reverendissimis episcopis et sacerdotibus, seu clero, ac populo sanctae Mediolanensis Ecclesiae.

Boni patresfamilias, quam bene et fideliter laborantes remunerasse cognoscimus, informati exemplo et apostolicae auctoritatis et miserationis magisterio, seu benevolentia, omnibus, quos pro Ecclesiae Dei utilitatibus fideliter desuadere conspiciamus, subvenire debentes, opportunum, ac necessarium nos oportet praebere auxilium. Igitur quia te Hadericum venerabilem presbyterum, et abbatem sacrorum monasteriorum, beatorum scilicet Gervasii et Protasii, atque Simpliciani, necnon et xenodochii Sanctorum Cosmae et Damiani, quod Romanorum dicitur, et alia tua beneficia, vel patrimonia intra vel extra civitatem Mediolanensem constituta, fidei devotione, totoque mentis conamine, pro pristino statu, et vigore, atque restitutione sanctae Mediolanensis Ecclesiae ter quaterque in obsequio Ansperti reverendissimi archiepiscopi tui, atque confratris nostri devotum, atque in omnibus fidelissimum permanere, atque decertare omnino, et evidenter comperimus, et legationem Ambrosianae Ecclesiae catholica fide, te et prout vires suppleverunt, ardentissimo amore explere, crebro cognovimus. Et ob hoc aliquos contumaciae livore adversum tuam commotos esse dilectionem, vel ob alias causas invidiae, qui et modo labiis dolosi zeli contra te concitati, et postmodum callidis argumentis nociva tibi moliuntur, nostro statuto decernimus, atque Dei omni-

(1) Ex edit. card. Carafae.

Exordium.

Causae concessionis huiusmodi.

Hadericum cum omnibus suis bonis, et beneficiis ecclesiasticis recipit sub tutela Sedis Apostolicae;

Eique ullam inferri quacumque in re molestiam prohibet.

Excommunicant omnes, qui decreto huius fuerint refragati.

tentis auctoritate, beatique Petri apostolorum principis, et nostra sanctione statui-mus, nulli unquam archiepiscoporum, vel sacerdotum, aut cuiuslibet ordinis clerico-
rum eiusdem sanctae Mediolanensis Ecclesiae, nec aliarum Ecclesiarum, neque alicui magnae parvaeque personae cuius-cumque honoris praeditae esse licitum, pro tuae laudabilis devotionis affectu, et pro tuae fidei sinceritate, atque charita-tis certamine, quod pro ipsius Ecclesiae utilitate nostris te diebus habuisse cognovimus, aliquam tibi quocumque modo, vel sub ecclesiasticarum rerum obtentu, inferre calumniam, aut his praefatis, quae pro tui digni laboris merito retines, beneficiis, et patrimoniis, vel a quibus propriis rebus mobilibus privare: sed diebus vitae tuae, secundum auctoritatis nostrae decretum, pro amore Dei, et mercede animae nostrae, tuaque fidelitate, quam tuae te novimus habere Ecclesiae, liceat tibi sub apostolicae sedis, succes-sorumque nostrorum tutamine, cum pro-priis beneficiis, et cum omnibus tuis ho-minibus, utriusque ordinis, manere quie-tum atque securum. Porro quicumque contra hoc nostrum statutum, temerario ausu agere, teque pro huiusmodi negotio calumniare praesumpserit, omni eum ec-clesiastica iudicamus communione carere, quousque per congruam satisfactionem in nostra successorumque nostrorum prae-sentia, quod perperam laeserat, emen-dare curaverit. Et ideo nostra etiam apo-stolica auctoritate praecipimus, te nus-quam cuiuslibet episcopi, vel sacerdotis subiacere iudicio, quousque in nostram, vel successorum nostrorum libere ac se-curiter sine alicuius obstaculo vel impe-dimento praesentiam venias. Data iv id. martii, indictione xiv.

Dat. die 12 martii, anno Domini 881, pontif. Ioannis anno ix.

XXV.

Monasterium Cassinense, et monasterium S. Scholasticae libera ab omni iurisdictione declarantur, confirmatisque bonis omnibus, soli apostolicae sedi subiectum-tur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — S. Bertharii abbatis preces. — Monasterii Cassinensis, et monasterii S. Scholasticae, ac bonorum ad eadem perti-nentium immunitas ab episcopali iurisdic-tione. — Eadem monasteria soli sedi apostolicae subiecta declarantur. — Ana-thema contra privilegii huius temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Berthario religioso abbati venerabili monasterio B. Be-nedicti confessoris Christi sito in Casino, et per eum in eodem venerabili monasterio, vel cunctaeque congregationi in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideriis, oportet, ut devocio in me petitoris hu-militer acquisita in privilegiis concedendis minime denegetur a nostra clementia. Igitur quia petisti a nobis, quatenus mo-nasterium B. Benedicti confessoris Christi, atque monasterium B. Scholasticae, seu et Ecclesiae per singula loca constructae praedictis monasteriis pertinentes, privi-legiis apostolicae sedis infulis decorentur, ut sub iurisdictione sanctae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae constitutae, nullius Ecclesiae cuiuslibet episcoporum ditionibus promoveatur, vel submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate id, quod exposcitur petitione, mancipamus: et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae episcopum in prae-fata venerabilia loca quamcumque dicio-nem habere omnino prohibemus, praeter ad sedem nostram apostolicam habeant respectum amodo, et deinceps: amissa videlicet omni novitate, et violencia, ex eisdem monasteriis prohibemus, ita ut nisi quis ab abbate monasterii fuerit invitatus, neque ad consecrandam ecclesiam, vel

(1) Ex veteri regesto Petri Diaconi, p. 4, edi-dit P. Erasmus Gattula saeculo iv Hist. Cassi-nen., Venet. 1733.

Proemium.

S. Bertharii abbatis preces.

Monasterii Cassinensis, et monasterii S. Scholasti-cae, ac bono-rum ad eadem pertinentium immunitas ab episcopali iurisdictione

sacerdotem de praefatis monasteriis sive in omnibus cellis ibidem pertinentibus praesumat ingredi, nec missarum ibidem solemnitate quispiam episcoporum prae-sumat omnimodo inibi celebrare. Ad con-secrandam autem Ecclesiam in suis mo-nasteriis vel cellis quemcumque episco-porum invitare voluerit ipse abba, sine cuiuslibet impedimento concedimus po-terestatem, ut profecto iusta id quod sub-iecti apostolicis privilegiis consistunt, inconcusse donanda permaneant, sed et constituentes una cum sacerdotali nostro collegio, per hoc nostrum apostolicum privilegium omnia loca, quae aliquando possederunt ipsa venerabilia monasteria, vel quae nunc eis, aut postea a fide-li-bus hominibus fuerint concessa per di-versa territoria, nulli castaldio, aut epi-scopis, non magno, vel parvo homini per quodlibet ingenium, aut argumentum liceat quomodocumque easdem invadere possessiones, vel censum tollere, aut affligere monachos, vel servos, sed magis ad laudem Christi, et aeternam memoriam largitoris perpetuo tempore maneat in-tacta ab omnibus, et deserviant solum-modo sanctae matri romanae Ecclesiae, et nullus praesul audeat amodo in his mo-nachis subiectis sanctae nostrae Eccl-e-siae quamcumque ingerere excommuni-cationem: sed liceat illis ita peragere deificos cursus, sicut a B. Benedicto per illius regulam habent in mandatis, atque constituimus, ut quispiam praesul non praesumat segregare ab ecclesiis ex dictis monasteriis pertinentibus populum ibidem percurrentem ad audiendum verbum Dei, et confitentem delicta sua tam in urbibus, quam extra urbes, sed canonice ingre-diatur ibidem, et egrediatur devotus po-pulus. Et Ecclesiae vestris dicionibus subditae omnibus pateant. Sed quoniam pastoralis propterea nobis a Deo cura com-missa est, ut viriles in omnibus existere mereamur, ne, quod absit, dominicae oves luporum morsibus lanientur; qua de re omnibus venerabilibus episcopis, pre-

sbyteris, abbatibus, diaconibus, ducibus, tribunis, comitibus, castaldis, actoribus, vel cunctis Deum timentibus, nostrae apo-stolicae auctoritatis, sub contestatione beati Petri principis apostolorum praeci-pimus, atque iubemus; qui ligandi, sol-vendique peccata hominum in caelo ac terra a Domino Deo nostro potestatem percepit, cuius nos gracia divina vices gerimus, statutum est, per huius decreti nostri paginam interdiciamus omnibus omnino cuiuslibet Ecclesiae praesulibus, vel cuiuscumque dignitatis praeditis po-terestate sub anathematis interdictione, et aeterni iudicii obligatione, qui ei prae-sumpserit praesenti constitutioni a nobis praefati monasterii indulti quolibet modo existere temerator. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scribarii S. romanae Ecclesiae in mense maii, indictione quinta decima. Bene valete. Un-decimo kal. iunii, per manus Walperti episcopi S. Portuensis Ecclesiae, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis papae in sacratissima sede B. Petri apo-stoli decimo, imperante domno piissimo Carolo Augusto a Deo coronato Magno imperatore anno secundo.

Dat. die 21 maii, anno Domini 882, pontif. Ioannis anno x.

XXVI.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Turonensis (1).

SUMMARIUM

Romana Ecclesia mater omnium Ecclesiarum. — Cleri Turonensis preces ad Ioannem PP. — Confirmatio privilegiorum. — Poe-nae contra hoc statutum inobservantes.

Reverendissimo et sanctissimo Adalardo venera-bili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non et omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae, praesentibus scilicet atque futuris.

Decet enim romanam Ecclesiam, quae mater est omnium Dei Ecclesiarum, ut

(1) Ex edit. card. Cavae inter epist. Ioan. VII.

Anathema contra privi-legii huius te-meratores.

Romana Eccl. mater omnium Ecclesiarum.

Cleri Turonen-
sis preces ad
Ioannem PP.

quanta viget dignitate praeclara, eo magis consistat in misericordia pia: quatenus quae digna postulantur a fidelibus, sine mora cum pietate largiri mereantur a nobis. Omnium vestrum religiositatem volumus scire fideliter, quoniam presbyteri diocesis Turonia pegi ad nostrum accesserunt pontificium, suggerentes ut firmaremus apostolica auctoritate illis et capitulare regum, et coepiscoporum scriptum, ut debeat unaquaeque Ecclesia proprium mansum habere cum mancipiis, quatuor vineas, aripennos tres, prata similiter, et coemeterium cum mansionibus, sine personali et civili munere exigendo, nisi divino solummodo in ecclesiasticis rebus obsequio, sicuti canonum prisca auctoritas et moderna concedit: ubi vero res nominatae antiquitus condonatae, et moderno tempore abstractae esse videntur, pontificali auctoritate et regali potestate sine mora aliqua aut tarditate restituantur. Nos illorum precibus inclinati volumus, apostolicaque auctoritate expresse iubemus, ut praefata scripta, a nostro pontificio delata, a coepiscopis firmata, a regibus iussa, sint rata, et modis omnibus observanda. Si quis huius apostolicae censurae temerario ausu violator extiterit, si sacerdos fuerit, proprio honore privetur, et christiana communione casus, anathematis vinculo innodetur; si laicus perpetua similiter damnatione cum Iuda traditore torqueatur: conservator vero perenni benedictione apostolorum principum Petri et Pauli modis omnibus perfruatur.

Confirmatio
privilegiorum.

Poenae contra
hoc statutum
inobservantes.

MARINUS I

PAPA CX

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXXII.

Marinus primus, seu Martinus secundus, ex Gallesio Faleriorum in Etruria ortus, filius Palumbi presbyteri, archidia-

conus S. R. E., non post multos a Ioannis morte dies ei successor eligitur, et consecratur circa finem mensis decembris anni 882. Sedit annum I, menses V (1), imperantibus in Oriente Basilio Macedone, in Occidente Carolo Crasso imp. Obiit mense maio, anno 884, et sepultus est ad B. Petrum.

I.

Monasterium Solemniacense cum bonis ac rebus omnibus sub tuitione sedis apostolicae recipitur, confirmatisque Francorum regum donationibus, ac chartis, multa alia conceduntur privilegia (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis et monachorum preces. — S. Eligius Noviomagensis Solemniacense monasterium construxit. — Monasterium et monachi sub defensione ac tuitione sedis apostolicae recipiuntur. — Eidem bona omnia, et a Francorum regibus concessa privilegia confirmantur. — Permittitur monachis arcem in monasterio facere contra infestationes infidelium. — Cuiquam cuiuscumque sit dignitatis, bona monasterii minuire, auferre, vel in alienos usus convertere interdicitur. — Nullus episcoporum vel comitum mansionaticum, aut stationes a monasterio requirat. — Abbatis electio conceditur monachis. — Anathema contra inobservantes privilegii huius statuta.

Marinus episcopus servus servorum Dei, dilecto abbati Danieli ex coenobio Sancti Petri Solemniacensis, quod olim a beato viro Eligio est constructum, successoribusque tuis ac monachis inibi nobiliter degentibus, in perpetuum.

Convenit enim nostro pontificio, ut quantum prae omnibus eminet dignitate, tanto supra universos eniteat serenissima pietate. Postulasti itaque a nobis, ut praefatum coenobium sub defensione, ac tuitione beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra statueremus, sicut factum legimus ab antecessore nostro beato viro papa,

(1) Conveniunt omnes fere catalogi et chronistae, quibus adde Ptolomaeum Lucensem. (2) P. Sirmondus edidit ex ipsomet autographo.

Exordium.

Abbatis et monachorum preces.

S. Eligius Noviomagensis Solemniacense monasterium construxit.

Monasterium et monachi sub defensione ac tuitione Sedis Apostolicae recipiuntur.

Eidem bona omnia, et a Francorum regibus concessa privilegia confirmantur.

Permittitur monachis arcem in monasterio facere contra infestationes infidelium.

Cuiquam cuiuscumque sit dignitatis bona monasterii minuire, auferre, vel in alienos usus convertere interdicitur.

postulante nobilissimo Francorum rege Dagoberto, et constructore ipsius loci sanctissimo viro Eligio episcopo Noviomagensi, quatenus quieti ac tuti esse per futura tempora valeatis. Nos vero, vestram sanctitatem agnoscentes, vestraeque religioni assensum praebentes, tanta alacritate laeto animo concedimus, quanto vos Deo propinquiores in sacra conversatione cognoscimus fore. Igitur iuxta petitionem vestram, huiusmodi privilegium praesentis auctoritatis nostrae decreto eidem venerabili monasterio vestris, futurisque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus. Et sicut nobilissimus Francorum rex Dagobertus, et gloriosissimi Augusti Carolus et filius eius Ludovicus, et filii, et nepotes eorum Carolus imperator, et eiusdem Caroli filius Ludovicus, nec non et Karlomannus Ludovici filius, qui nunc regnum Francorum feliciter gubernare videtur, ducti divino amore de villis ac facultatibus seu stipendiis propriis, ac quolibet modo ibi a fidelibus viris condonatae res, a vobis quoquomodo acquisitae sunt, sicut in praecceptis praedictorum regum continetur, vel in charta eiusdem monasterii fundatoris insertum est, scilicet Eligii episcopi, omnia illibata et inconvulsa nostrae auctoritatis privilegio confirmamus. Damus etiam licentiam, propter persecutionem infidelium christianitatem devastantium munitionem ibi fieri. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut nullus regum, nemo antistitem, vel abbatum, seu quilibet sua praeditus dignitate, de iis, quae in praelibatis praecceptis continentur, vel in futuro ab eis, vel a quibuslibet de proprio fuerint his specialibus usibus in collata, sub cuiuslibet causae occasione, sive specie, quidquam minuire vel auferre, vel aliis quasi piis causis pro suae avaritiae excusatione praesumat concedere. Sed cuncta, quae usibus monachorum, vel Ecclesiae oblata sunt, vel offerri contigerit, perenni tempore absque ulla inquietudine ipsis, quibus concessa sunt,

profutura permaneant. Statuimus etiam, ut nullus episcoporum, seu comitum mansionaticum ibi, vel paratas, vel stationes requirere seu exigere praesumat, sed liceat servis Dei sine aliqua inquietudine Deo servire, et hospitalitatis benevolentiam, prout eis libuerit, cunctis fidelibus impendere. Placuit huic paginae inserere, ut obeunte abbate praedicti coenobii, nullus ibi, quacumque subreptionis ambitione, abbatem statuere praesumat, nisi quem eiusdem loci monachi secundum authenticam et regularem institutionem ex se ipsis elegerint ordinandum. Si quis autem hanc paginam constitutionis agnoscens, contra eam venire tentaverit, sit alienus a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi, et nisi praesumpta correxerit, vel male ablata non restituerit, ultionem cum Iuda proditore excipiat, et beatum Petrum sentiat hostem. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis inveniant. Scriptum per manum Zachariae serinarii sanctae romanae Ecclesiae mense maio, indictione prima. Bene valete. Pridie idus iunias, per manum Valentini Ecclesiae Portuensis episcopi, regnante in perpetuum Domino Deo nostro. Anno pontificatus domini Marini universalis papae primo. Indictione prima

Dat. die 12 iunii, anno Domini 883, pontif. Marini anno I.

II.

Privilegium monasterio S. Savinionis in dioecesi Laudensi: eiusque bonis confirmatis, ius abbati conceditur ad sedem apostolicam appellandi (1).

SUMMARIUM

Causa concessionis. — Enumeratio bonorum ad monasterium S. Savinionis spectantium. — Abbas a monachis ex gremio congregatur.

(1) Ex Archiv. Cathedralis Laudensis edidit Ughell. Ital. Sac. tom. IV.

Nullus episcoporum vel comitum mansionaticum, aut stationes a monasterio requirat.

Abbatis electio conceditur monachis.

Anathema contra inobservantes privilegia huius statuta.

gationis eligendus. — Statuitur modus visitationis a Laudensi episcopo faciendae. Abbas si ab episcopo gravetur, ius habeat appellandi ad sedem apostolicam. — Anathema contra monasterio molestiam inferentes, et privilegium hoc violantes.

Marinus episcopus servus servorum Dei, dilecto, reverendissimo et sanctissimo Gerardo sanctae Landensis Ecclesiae episcopo, et praesente in eadem Ecclesia, et monasterio Savinionis in perpetuum.

Te narrante cognovimus, munificentia imperatorum et regum, qui nostris fuerunt temporibus, quique erga eos industria obsequii coenobium Savinionis Ecclesiae tuae concessum, atque praeceptis suis firmatum esse; eo videlicet ordine, seu tenore, quod semper in eodem coenobio regularis institutio disciplinabiliter observaretur salvo iure concessarum sibi rerum in usus proprios. Tu vero praecavens, ne post discessum tuum quilibet successorum tuorum, aut alia saecularis potestas a proprio statu, et ordine idem coenobium subvertere possit, res, aut familias inde subvertendo, vel invadendo, petisti fideliter autoritate sedis apostolicae et privilegio ea, quae ad usus monachorum, ac totius eiusdem coenobii utilitatem, cunctis possessionibus, a recordandae memoriae piissimo Ludovico quondam Augusto per praeceptum suum dudum delegata, atque concessa, et postea diligenter provisa aequanimitate sibi metque firmari, et quae deinceps a quibusdam timentibus Deum ibidem collata fuerint: videlicet ab urbe Derthona quicquid de ipsa est abbatia usque ad ipsum monasterium in eodem comitatu Derthonensi, Ianuensi, maris litore et Tuscia, necnon vicum Arderatum, et Pasqualini, et casam de Papia cum massario in Aurello. Reliquum vero ipsius abbatiolae Laudensis episcopus ad utilitatem suae Ecclesiae pro defensione et excusatione eorundem monachorum retineret, ac possideret, implorasti scilicet pro omni excubia, et expeditione tam palatina quam et hostili. Nos igitur per gratiam, et potestatem, quae nobis a Deo apostolorum meritis collata,

sicut superius continetur, ambabus partibus iuxta commune votum, et moderationem aequam, apostolicaque confirmantes autoritate statuimus auctore Domino Iesu Christo inviolabile amodo sic permanere. Sancimus quoque, ut cum praesens eiusdem loci abbas Adalbertus, vel eius successores ab hac luce divina vocatione subtracti fuerint non aliunde, sed de ipsa congregatione concorditer substituantur alter. Si vero pro ipsa electione, aut fratrum dissensione, vel etiam alia qualibet ipsius loci necessitate Laudensis episcopus ubique non alius, vel eius missi idem monasterium aut cellas, aut curtes eius vocati in adiutorium venerint, non plusquam xxx homines et caballos xi conducant, quibus ex ipsis monasterii rebus dentur stipendia, et ultra triduum non ibi morentur, nisi cogente caritate aut necessitate abbas cum fratribus postulaverit: ter siquidem per annum aut abbas, aut eius inde monachi Laudensem episcopum in sua Ecclesia honorifice et visitent, et recipiantur. Praeterea decernimus, ut si eiusdem monasterii abbas se aliquando praegravari iniuste cognoverit ab eodem episcopo, vel aliis, libere ad nostram sedem apostolicam appellet, atque ad eam confugium faciat, ut sua mereatur obtinere irrefragabiliter iura apostolica sibi clementia roborata. Quae si quis praecognita corrumpere, ipsamque sanctam congregationem perturbare, vel inquietare praetermisso apostolico, seu regulari iudicio tentaverit, et hoc nostrum privilegium quoquo modo corrumpere, in virtute Sancti Spiritus, ac beatorum apostolorum a communione omnium sit separatus iustorum, quoad usque digna satisfactione humiliatus emendare studuerit, quaeque contra ipsum reverendum locum ad periculum sui deliquit. Qui vero custos et observator huius apostolici nostri privilegii fuerit, benedictionem, et gratiam a Domino consequatur. Scriptum per manum Georgii scrinariarii sanctae ro-

Abbas a monachis ex gremio congregationis eligendus.

Statuitur modus visitationis a Laudensi episcopo faciendae.

Abbas si ab episcopo gravetur, ius habeat appellandi ad Sedem Apostolicam.

Anathema contra monasterio molestiam inferentes, et privilegium hoc violantes.

Causa concessionis.

Enumeratio bonorum ad monasterium S. Savinionis spectantium.

manae Ecclesiae, mense iunio, indictione prima. Bene valete.

Datum x kal. iulii per manum Zachariae episcopi, et bibliothecarii, atque missi s. sedis apostolicae, imperante Domino nostro piissimo perpetuo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore anno III, et post consulatum eius anno III, indictione I.

Dat. die 22 iunii, anno Domini 883, pontif. Marini anno I.

HADRIANUS III

PAPA CXI

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXXIV.

Hadrianus tertius, natione romanus, filius Benedicti, electus et consecratus romanus pontifex mense et die incertis (sed coniecere est factam fuisse ordinationem vel circa finem mensis maii, vel initio mensis iunii) anno 884; sedit annum I, menses IV (1), imperantibus Basilio Macedone in Oriente, in Occidente vero Carolo Crasso, imp. Obiit in itinere, dum in Franciam pergeret, Heridano (seu Pado) flumine transito, mense circiter septembri anni 885, et sepultus est in monasterio Nonantulas. Vacavit sedes circa mensem.

Confirmatio bonorum omnium, et privilegiorum a summis pontificibus, imperatoribus, et Angilberga Augusta monasterio S. Sixti Placentiae concessorum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio monasterii, et bonorum omnium ad illud spectantium. — Abbatissae consecratio ad Mediolanensem archiepiscopum spectet, qui tamen nullum habet potestatis ius in monasterium.

(1) Idem Chronicorum et Catalogorum consensus, quibus adice Chronicon Vulturense: rotundo tamen numero computandos putamus men. illos IV, nec enim desunt, qui scribant men. III. (2) Ex Archiv. S. Sixti Placent. edidit Ioan. Bapt. Campi in regesto privileg. et bullarum ad Hist. Placent.

— Pacem tamen in monasterio servandam curet. — Si Mediolanensis haec neglexerit, omnia ad Aquileiensem archiep. devolvantur. — Ius tamen ad apostolicam sedem appellandi semper habeant moniales. — Clericorum ordinatio, qui Ecclesiae monasterii huius inserviunt, spectet ad Mediolan. archiepiscopum, vel patriarcham Aquileiensem. — Placentinus vero episcopus nullam in monasterio potestatem habeat. — Confirmatio bonorum, decimarum, et pertinentiarum monasterii. — Confirmatio donationum per Ludovicum imper., Angilbergam, aliosque factarum. — Anathema contra bona huiusmodi auferentes, monasterio molestiam inferentes, et privilegii huius statuta inobservantes.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, Angilbergae dilectae filiae imperatricis Augustae, et per te tuo venerabili monasterio Placentiae noviter constructo in perpetuum.

1. Omnibus quidem iusta petentibus apostolica sollicitudine, praecipiente Domino, favere debemus, praecipue tamen devotioni tuae, dulcissima, ac spiritualis filia nostra Angilberga olim imperatrix Augusta, quam merito honore, atque reverentia sancta mater nostra romana Ecclesia, ut dilectissimam, et principalem prolem amplectitur semper, et refovet. Quapropter monasterium, et xenodochium, quod ad honorem dominicae Resurrectionis, et Bb. apostolorum, et martyrum Bartholomaei, Sixti, et Fabiani prudenti provisione a fundamentis nuper Placentiae aedificare voluisti, laudabili complectimur desiderio, paternoque affectu . . . apostolica illud auctoritate ratum ac stabilitum perenniter instituentes, et ut ab omni impulsione, atque inquietudine quorumlibet infestantium beatissimi Petri tuitione illaesum semper, et inconcussum Domino protegente permaneat. Hoc etiam omnimodo provideamus, et stabiliter decernimus, ut universa, quae ibidem in rebus mobilibus, et immobilibus, intus, forisque in familiis utriusque sexus, cunctoque ornatu ecclesiastico, atque omni suppellectili semel Domino a vobis distributa sunt, futuris temporibus inconvulsa in eodem sacro

Exordium.

Confirmatio monasterii, et bonorum omnium ad illud spectantium.

loco (1) praesistant omnium penitus diminutione, vel invasione sopita. In eis etiam familiis, quas ob redemptionem animae vestrae prudenti respectu libertate donastis, vel in reliquum donaveritis, simili modo nos vobis favemus, aspiramus, et apostolicum praebemus assensum, quatenus et illi secunda libertate potiti, et gratia Dei duce sempiternae suscipiant gaudia vitae.

2. Consecrationem porro abbatisae loci ipsius, ut filia devota petisti, secundum quod in tuo testamento a te prudentissime ex eodem monasterio tuo cooptato continetur, modis omnibus fieri concedimus: scilicet, cum ordinanda ibidem fuerit abbatissa, Mediolanensis archiepiscopus, qui in eo tempore fuerit, vocatus ab illis personis, quas ex progenie tua ipsi loco praefeceris, quibusque curam potiore dimiseris, ad eligendam et consecrandam abbatisam simpliciter ibidem adveniat, et non ultra quam a te statutum est, in eodem moretur loco, aut amplius exigendo stipendia, praeterquam praefixum est, idem monasterium gravet. Similiter quoque, si ortum fuerit discordiae, aut cuiusque dissensionis malum, veniens sedare illud, et formare pacem studeat cum moderamine disciplinae. Si autem qualibet occasione, aut tuae institutionis praevaricatione Mediolanensis archiepiscopus neglexerit hanc habere curam et sollicitudinem, ut praeposuimus; Aquileiensis patriarcha similiter ut supra vocatus haec omnia fideliter prosequatur. Et si aliquando aut pro praescriptis negotiis, aut pro aliqua temporis necessitate, aut etiam pro malignantium hominum gravitudine oportuerit, hanc nostram apostolicam sedem appellare, obsecramus, et obtestamur omnes successores nostros per merita Bb. apostolorum, quatenus ad sublevationem, et defensionem loci ipsius operam visiliter usque ad effectum dare, donec omnes eius sopiantur controversiae, studeant.

(1) Sic.

3. Inter haec Ravennate archiepiscopo cum Ticinense et Placentino, et Regiense, et Mutinense cum Mantuano, et Veronense cum Laudense, et Vercellense aliisque coepiscopis, nobiscum sanctam synodum celebrantibus, et tuae voluntati assensum praebentibus, volumus atque instituimus, ut cuiuscumque ordinis clericos, qui in eodem sacro loco missarum solemnia celebrantes deservunt, et eos, qui in eiusdem monasterii capellis ubicumque divina iugiter officia faciunt, liceat praecipue Mediolanensi archiepiscopo, aut patriarchae supradicto promoveri, et consecrare, vel alii etiam cui libet episcopo, quem abbatissa loci illius voluerit rogare. Haec, et alia ecclesiastici officii ministeria sint in abbatisae voluntate, ut possit videlicet chrisma, et Ecclesiarum suarum consecrationem a quocumque ei libitum fuerit, omni tempore impetrare; ita tamen ut si aliquando ad haec forte rogabitur Placentinus episcopus, in praedicto coenobio, et xenodochio, rebusque ipsorum, nullum se noverit amodo et deinceps ius potestatis habere, neque etiam ad missas celebrandas iuxta Patrum instituta, nisi invitatus, adveniat.

4. Decimas vero universi fundi cum pertinentiis ad ipsum monasterium, quas episcopi, qui . . . esto sunt, et in quorum quidem adjacent parochiis, pro Dei amore vestrorumque bonorum recordatione devote atque libenter supradicto venerabili loco largiti sunt, volumus, et apostolica corroboramus autoritate, ut absque refragatione tam ipsorum, quam et successorum eorum, velut ipsa instituti, sacro xenodochio et capellis perpetualiter habeantur. Insuper statuimus, et apostolica auctoritate stabilimus, ut iuxta quod nostri praecessores tam Hadrianus, quam Ioannes, et Marinus praesules suis tibi privilegiis concessisse, et roborasse noscuntur, universa, quae olim divinae memoriae Hludovicus serenissimus imperator, dominus, et vir tuus per suam

Clericorum ordinatio, qui Ecclesiae monasterii huius inservunt, spectet ad Mediolan. archiepiscopum vel patriarcham Aquileiensem.

Placentinus vero episcopus nullam in monasterio potestatem habeat.

Confirmatio bonorum, decimarum, et pertinentiarum monasterii.

Confirmatio donationum per Ludovicum imperatorem, Angilbergam, aliosque factorum.

magnificentiam augustalibus apicibus tibi, dum adviveret, contulisse probatur, seu etiam et ea, quae ipsa postmodum imperialibus largitionibus, vel etiam quibuslibet iustis acquisitionibus, emptionibus, vel commutationibus in proprios, sive iam dicti monasterii tui usus acquisisti, seu in posterum acquisitura es (1); simulque et ea, quae ad supplementum eiusdem sacri loci, et tam regum, et quam aliorum quorumlibet fidelium donatione, vel liberalitate nunc, vel posthac addita fuisse comprobantur; eodem tenore, et ordine, quo tibi, vel tuo praenominato coenobio advenerunt, illibata, et inviolata, atque inconcussa permaneant, et secundum tuae ordinationis statuta persistant. Et si quis, quod non optamus, contra haec statuta, in Dei omnipotentis oblata, vel concessa servitium, agere tentaverit vel quippiam horum infringere temerario ausu voluerit, excommunicationi submissus, omni ecclesiastico consortio careat, et nisi se continuo a tali nequitia corrigat, et resipiscat, S. Petri, nostrique apostolatus auctoritate anathematis vinculo innodatus, reus in futuro iudicio permaneat, et pro excessu suae tantae transgressionis cum Iuda traditore infrunitus, atque rebellis Sancti Spiritus sententia, qui semper fictum, et mendacem effugit, noverit se habiturum portionem in gehenna ignis aeterni. Scriptum per manum Leonis scrinarii S. R. E. in mense aprili, indictione tertia. Bene valete. Dat. 15 kal. maii, per manum Gregorii nomenclatoris, missi, et apocrisarii sanctae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Carolo a Deo coronato Magno imperatore, anno eius quinto, indictione tertia.

Dat. die 17 aprilis anno Domini 885, pontif. Hadriani anno 1.

(1) Vide superius in Ioan. VIII, Constit. xii et xxiii.

STEPHANUS V

ALII SEXTUS, PAPA CXII

Anno aerae Christi comm. DCCCLXXXV.

Stephanus quintus, natione romanus, filius Hadriani, de regione Via Lata, presbyter tituli Ss. Quatuor Coronatorum, electus pontifex, consecratur die dominica circa finem mensis septembris anno 885. Sedit annos vi, dies ix (1), imperantibus in Oriente Basilio Macedone, mox Leone Philosopho, in Occidente vero Carolo Crasso, et eius successore Arnulpho: Migravit e vita circa finem septembris, anno 891, et sepultus est in basilica B. Petri.

Privilegium quo Placentina Ecclesia sub tuitione sanctae sedis apostolicae recipitur: eiusque bona omnia, iura, privilegia pontificia, imperialia, vel regia confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Episcopi Placentini preces. — Confirmatio privilegiorum Placentinae Ecclesiae. — Item et iurium. — Cuiuslibet regiae, imperatoriae etc. personae molestiam ullam ei inferre interdicitur. — Monasteriorum et ecclesiarum in dioecesi etc. Placentina existentium consecratio ad episcopum Placent. spectat. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo Bernardo episcopo sanctae Placentinae Ecclesiae, et per te in eodem venerabili episcopo in perpetuum.

Si consacerdotum, fratrumque nostrorum piis supplicationibus impertimur assensum, et Deum nobis propitium facimus, et ipso favente, eos contra diaboli

(1) Sic praeter Cod. ms. Colbertinum et Martinum Polonium Catalogi duo ex praefixis Criticae Baronianae, ac alii tres a Vignolio editi, et praeterea Farfense Chronicon: Chronicon vero Fossae Novae praeter annos vi, dies solum viii tribuit Stephano; Vulturense vero cum plurimis Catalogis, Pantheon Godefridi Viterbiensis, etc. solum annos vi. (2) Ex Archiv. Eccl. Maioris Placent. edidit Ioan. Bapt. Campi in regesto privilegiorum, bullarum etc. ad Hist. Placentinam.

Exordium.

Episcopi Placentini praes.

Confirmatio privilegiorum Placentinae Ecclesiae;

Item et iurium.

Cuiuslibet regiae, imperatoriae etc. personae molestiam ullam ei inferre interdicitur.

Monasteriorum et ecclesiarum in diocesi etc. Placentina existentium consecratio ad episcopum Placent. spectat.

insidias, ne grex dominicus laedatur, sollicitiores reddimus: quia status et honor Ecclesiarum Dei, quibus ipsi divinitus praeesse videntur, communis omnium profectus est, et communis ubique salus et gloria. Et ideo, quia specialis tua devotio in his, quae Dei sunt, haerens a nobis expetit, ut sanctam Placentinam Ecclesiam sub nostra apostolica suscipereimus tuitione, atque nostro privilegio stabiliremus; inclinati Deo dignis petitionibus, a praesenti nona indictione in eadem sancta Placentina Ecclesia confirmamus, ac stabilimus omnia privilegia, seu debitas exhibitiones, et consecrationes monasteriorum omnium tam virorum, quam puellarum, quae constituta in eiusdem Ecclesiae parochia esse noscuntur, seu praeepta, et instrumenta chartarum, et iura, sive traditiones, quas a decessoribus nostris pontificibus, vel a christianissimis imperatoribus, seu a regibus, vel reginis, aut a catholicis hominibus, quicquid ipsa Ecclesia iuste praemereri potuit, pacifico iure possideat, itaut nullius impulsu, nulliusque infausta audacia, nullius etiam favore, vel gratia quilibet tyrannus, comes, iudex, vel cuiuslibet reipublicae exactor, contra ius sibi antiquitus traditum et hactenus conservatum eam molestare praesumat, aut praeiudicium inferat, vel sine nostro consulto quoquo modo dehonestare pertentet. Etsi fortassis, quod penitus abhorremus, quislibet consecrationes monasteriorum, vel monachorum in eiusdem Ecclesiae parochia consistentium ad alteram sedem transferre voluerit; vel, si fortassis, quod absit, a quibusdam quasi potentibus saeculi decimae minime tradantur; hi, nisi resipuerint, admoniti, donec canonice omnia emendent, ab Ecclesiae liminibus censuimus esse pellendos: quominus et honor debitus, et vigor ecclesiasticus ei sicut condecet, praebeatur, et canonicus ordo illibatus hac nostra apostolica praeceptione in perpetuum conservetur: et si quid inordinatum in praedicta Ecclesia esse dignoscetur, a

tua providentia et sollicitudine ordinetur nostra plenissima auctoritate suscepta. Quoniam nosse unusquisque poterit, quod si posthac postposita Patrum regula, neglectaque praesenti interdictione, contra hoc nostrum pontificale decretum peregerit, noverit se districtius vindicandum. Qui vero custos et observator huius nostri apostolici privilegii fuerit, benedictionis gratiam et misericordiam a Domino nostro Iesu Christo consequi mereatur. Si quis autem, quod absit, magnus, vel parvus hanc nostram apostolicam sanctionem in totum, sive in parte violare tentaverit, et non in omnibus custodierit, sciat se anathematis vinculo innodandum, et a regno Dei alienandum, nisi resipuerit, et plenam satisfactionem praeberit, exurendum. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, et scrinarii S. R. E. in mense februario, indictione suprascripta nona. Bene valete.

Data 4 kal. martias, per manum Zachariae primicerii sanctae sedis apostolicae, imperante domno piissimo Augusto Vuido a Deo coronato Magno, pacifico imperatore anno primo, et post consulatum eius anno primo, indictione nona.

Dat. die 26 februarii anno Domini 891, pontif. Stephani anno VI.

FORMOSUS III

PAPA CXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCI.

Formosus, filius Leonis, antea episcopus Portuensis, paucis a Stephani morte diebus (1) ad regendam Ecclesiam electus, ordinatur circa finem mensis septembris, vel initium octobris anni 891. Sedit in pontificatu annos IV, menses VI (2), tem-

(1) In VIII ex Criticae Baron. praefixis Catalogis sedes vacasse dicitur d. v. (2) Sic III et IV Vignolii Catalogi: Godefridi Viterb. Pantheon habet annos IV, m. VII; rotundo putamus numero, cum dies aliquot numerandi sint post annos et menses supradictos ante Formosi obitum.

Anathema contra privilegii huius temeratores.

poribus Leonis philosophi in Oriente, et Arnulphi in Occidente imp. Obiit die sancto Paschae 4 aprilis anno 896. Corpus a Stephano VI, vulgo VII, per summum facinus de sepulchro eiectum, ac tribus abscissis digitis, in Tyberim iactatum, tandem a piscatoribus inventum est, et ad B. Petri ecclesiam deportatum.

I.

Privilegium monasterio S. Teuderii Viennensi concessum, quo confirmatis eius bonis omnibus, abbas, et monachi cum pertinentiis singulis sub protectione sedis apostolicae recipiuntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae concessionis. — Monasterium S. Teuderii sub regula S. Benedicti confirmatur. — Census annuus per monachos archiep. Viennensi solvendus. — Archiep. praedicto, caeterisque quibuscumque abbatem ponere interdicitur. — Sed eius electio ad monachos tantummodo spectet. — Molestia nulla bonis monasterii inferenda. — Abbas et monachi liberum semper habeant ad sedem apostolicam accessum. — Monasterium cum rebus omnibus ad illud spectantibus sub protectione sedis apostolicae recipitur. — Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

Formosus episcopus servus servorum Dei, venerandae congregationi monachorum venerabilis monasterii Sancti Teuderii confessoris Christi, siti in territorio Viennensi in perpetuum.

Exordium.

Quanto nos piorum locorum, iuxta quod nobis divinitus est commissum, studiosius curam gerimus, tanto nobis copiam mercedis acquirimus, et status illorum potiori vigeat regimine: et ideo vera devotio per Barnoinum reverentissimum archiepiscopum Viennensem nostro suggestit apostolatu, ut ipse venerabile monasterium una vobiscum apostolica muniremus auctoritate. Unde nos omnium sollicitudinem gerentes, et maxime audientes vos de Tricassino comitatu ex

Causae concessionis.

Monasterium S. Teuderii sub regula S. Benedicti confirmatur.

(1) Ex Dacherii Spicileg. tom. III, ed. 723 in Miscellaneis epistolarum et diplomatum.

monasterio Dervo a facie paganorum elapsos, et quod ab eodem venerabili archiepiscopo misericorditer suscepti estis, inclinati precibus vestris per huius apostolicae nostrae auctoritatis privilegium vos inibi firmiter, et quiete Deo militare confirmamus, et quae necessaria esse videntur loco, et monasterio, die noctuque instantissime operari, et canonicae, imo B. Benedicti regulae obedire, tam in Ecclesiae restauratione, quam ubi, et ubi expedit: ea scilicet ratione, ut neque eodem venerabili archiepiscopo, neque cuiuslibet successorum suorum licitum sit illis durum servitium imponere, neque longissimi itineris profectionem, sed neque mansionaticos onerosos, neque censum praeter id, quod impositum est in festivitate praedicti sancti Teuderii in fine anni libram argenti. Et praeterea decernimus, et ordinamus, et constituimus, et contestamur, ut decedente more humano praedictae congregationis abbate, neque praesens praefatus episcopus, nec quisquam successorum illius, aliquo typo, et fastu superbiae, aut et cupiditatis avaritiae, et iracundiae alium abbatem aliquo tempore, et aliquo modo ipsi congregationi imponere praesumat, nisi quem ipsi monachi libera electione et devotione secundum regulam S. Benedicti sibi elegerint.

Sed neque ex his omnibus, quae praesentialiter obtinent, mobilibus et immobilibus, et quae deinceps a senioribus, et quo modo iuste promereri potuerint, quo modo exinde aliquid auferatur aliquo, neque minuat, sed nec commutetur, nisi per voluntatem monachorum: quin etiam si contra hanc auctoritatem quis agere tentaverit, nullatenus a quolibet, nostram adeundi praesentiam, successorumque nostrorum, abbati et monachis denegetur et prohibeatur, sive insidiatur facultas: et propter adiutorium omnipotentis Dei impetrandum, et intercessionem sancti Petri, et nostrae charitatis auxilium, abba illorum, nomine

Census annuus per monachos archiep. Viennensi solvendus.

Archiep. praedicto, caeterisque quibuscumque abbatem ponere interdicitur;

Sed eius electio ad monachos tantummodo spectet.

Molestia nulla bonis monasterii inferenda.

Abbas et monachi liberum semper habeant ad Sedem Apostolicam accessum.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio donationum omnium regalium etc.

Formosus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo servo Dei sanctae Gerundensis Ecclesiae episcopo, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Sicut per donum Spiritus Sancti beatorum apostolorum principi Petro caelestis regni clavifero ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradita est potestas, evangelica subsequente (1) sectione, quae ita inter caetera ait: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi.... Ita sedes apostolica canonica, legalique auctoritate suffulta, omnibus Ecclesiis Dei per universum orbem diffusis suffragia, et iusta postulationis subsidia ut praebet, tam divini quam humani iuris ratio postulat. Igitur veniens, iam dicte serve Dei venerabilis episcopo, causa orationis ad eorum sacratissima apostolorum limina, suggestisti nobis, quatenus huius apostolicae nostrae confirmationis privilegio confirmare debemus omnes res mobiles eiusdem Gerundensis Ecclesiae in honorem sanctae Dei Genitricis, et semper Virginis Mariae, dominae nostrae, ubi B. Felix Christi martyr corpore quiescit, hoc est domos, plebes, cellas, ecclesias, villas, et insulas, Maioricam scilicet et Minoricam, seu curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas una cum familiis utriusque sexus, cum omnibus adiacentiis, quae a piis imperatoribus, regibus, vel ab aliis Deum timentibus in eadem Gerundensi Ecclesia collata sunt, sicut ipse nunc usque legali ordine tenere videris: unde salubribus petitionibus tuis inclinati decernimus, et a praesenti decima indictione per hoc apostolicum nostrum privilegium roboramus, confirmamus, et in perpetuum stabilimus.... (caetera desunt) (2).

(1) Forte lectione. (2) A Gerundensium rerum Scriptoribus datum putatur hoc privilegium anno 892.

Exordium.

Confirmatio
donationum
omnium rega-
lium etc.Monasterium
cum rebus om-
nibus ad illud
spectantibus
sub protectio-
ne Sedis Apo-
stolicae reci-
pitur.Anathema
contra huius
statuta inob-
servantes.

II.

Confirmatio bonorum et possessionum ad sanctam Gerundensem Ecclesiam spectantium (1).

(1) Ex ms. Colbertino edidit Martenne, N. Collectio vet. script. et monumentorum.

Dat. die 25 novembris anno Domini 894,
pontif. Formosi anno 1.

III.

Decretum quod in civitate Dorobernia metropolis et prima sedes sit totius regni Anglorum (1).

SUMMARIUM

Anglorum episcoporum negligentia in oppugnandis ritibus paganorum. — Adhortatio ad eosdem, ut diligenter commisso sibi gregi invigilent. — Defuncto episcopo statim alter ei subrogandus. — Cantuariensis civitas prima sedes episcopalis Angliae. — Cantuariensis archiepiscopus vicarius sedis apostolicae. — Anathema contra haec statuta inobservantes.

Fratribus et filiis in Christo omnibus episcopis Angliae Formosus.

Auditis nefandorum ritibus paganorum partibus in vestris repullulasse, et vos tenuisse silentium, ut canes non valentes latrare, gladio separationis a corpore Dei Ecclesiae vos ferire deliberavimus: sed quia, ut nobis dilectus frater noster Pleigmundus intimavit, tandem invigilastis, et semina verbi Dei olim venerabiliter iacta in terra Anglorum coepistis renovare, mucronem denotationis retrahentes, Dei omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis benedictionem vobis mittimus, orantes, ut in bene coeptis perseverantiam habeatis. Vos enim estis fratres, de quibus Dominus loquens inter alia inquit: Vos estis sal terrae, et si sal evanuerit, in quo salietur? Et iterum: vos estis lux mundi, significari volens per verbi sapientiam condiri mentes hominum a vobis debere: et in moribus et vita vestra bonae actionis studium quasi lumen apparere fidei, per quod gradientibus ad vitam, quomodo caute ambulent, videant, ut ad promissionem aeternae beatitudinis sine offensa currentes valeant pervenire. Nunc ergo accingimini, et vigilate contra leonem, qui circuit quaerens quem devoret, et non patiamini ulterius in regione vestra penuria pastorum christianam religionem violari, gregem

(1) Edidit Ioan. Seldenus Hist. Anglic. script. x, col. 1751 ex Wilhel. Malmesburiensi, De gest. reg. angl. lib. 2.

Bull. Rom. Vol. I.

47

Dei vagari, dispergi, dissipari: sed cum unus obierit, alter, qui indoneus (sic) fuerit, canonice protinus subrogetur. Nam secundum legem plures facti sunt sacerdotes, eo quod morte prohibeantur permanere. Quod David considerans, et in spiritu Christi Ecclesiam futuram fore permansuram ad finem usque saeculi prospiciens, ait: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes. Nulla itaque mora sit subrogandi alium, cum quilibet sacerdotum ex hac vita migraverit; ut (1) illi qui primae sedis principatum gerens inter vos caeteris episcopis praesse dignoscitur, fratris obitus fuerit denuntiatus, facta electione canonice alter consecratus succedat. Quis autem inter vos principatum tenere debeat, quaeve sedes episcopalis caeteris praepolleat, habeatque primatum, abolitis temporibus notissimum est. Nam ut ex scriptis beati Gregorii, eiusque successorum tenemus, in Dorobernia civitate metropolim, primamque sedem episcopalem constat regni Anglorum, cui venerabilis frater noster Pleigmundus nunc praesse dignoscitur: cuius honorem dignitatis nos nullo pacto imminui permittimus: sed ei vices apostolicas per omnia gerere mandamus, et sicut beatus papa Gregorius primo gentis vestrae episcopo Augustino omnes Anglorum episcopos esse subiectos constituit (2); sic nos praenominato fratri Doroberniae, sive Canterberiae archiepiscopo, eiusque successoribus legitimis eandem dignitatem confirmamus: mandantes, et auctoritate Dei, et beati Petri apostolorum principis praecipientes, ut eius canonicis dispositionibus omnes obediant, et nullus eorum, quae ei, suisque successoribus apostolica auctoritate concessa sunt, violator existat. Si autem quis hominum contra haec aliquando niti, ac imminuere temptaverit, sciat se procul dubio multandum fore gravi anathemate,

(1) Deest fortasse cum. (2) Pallium S. Augustino I Cantuar. archiepiscopo concessit, eumque Primatem Angliae constituit Gregorius I, Constit. Cum certum, etc., dat. die 22 iulii 601.

Defuncto epi-
scopo, statim
alter ei sub-
rogandus.Cantuariensis
civitas prima
sedes episco-
pali Angliae.Cantuariensis
archiepisco-
pus vicarius
Sedis Aposto-
licae.Anathema
contra haec
statuta inob-
servantes

et a corpore sanctae Ecclesiae, quam inquietare molitur, perpetuo, nisi resipuerit, separandum (1).

IV.

Monasterium Gigniacense in dioecesi Lugdunensi sub apostolicae sedis protectione recipitur, liberum ab omni aliena iurisdictione declaratur, eiusque bona omnia cum pertinentiis confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Gigniacense in dioecesi Lugdunensi a Bernone ac eius consobрино constructum — Cum bonis ad se pertinentibus confirmatur, eximiturque a quacumque iurisdictione. — Abbas a monachis ex eorum gremio eligendus. — Monasterium decimas non persolvat. — Anathema, ac spirituales poenae contra eius bona auferentes, molestantes etc.

Formosus servus servorum Dei, Bernoni religioso ac venerabili abbati coenobitarum sito territorio Lugdunensi, quod in honore beati Petri apostolorum principis constructum esse dinoscitur in loco qui Gigniacus perhibetur, ac in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum pretium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur properans ipse Berno venerabilis abbas ad beatorum apostolorum limina, nostramque adiens apostolicam praesentiam, retulisti nobis ipsum memoratum coenobium a te tuoque consobрино nomine Laifino de propriis rebus vestris

Monasterium Gigniacense in dioecesi Lugdunensi a Bernone ac eius consobрино constructum.

(1) Allatam Formosi epistolam refert Baronius ad annum 894 Formosi PP. IV, ubi Malmesburien-sis, aut potius scriptoris mendum corrigit: nam apud eum scripta legitur anno nongentesimo quarto, ad quod tempus certum est non potuisse pervenire Formosum, sed longe ante esse defunctum, ut videre est in nostra Chronologia. Nos eam epistolam hic referendam duximus, cum diplomatis loco sit, potiusve decreti. (2) Ex Baluzii Miscellan. tom. 2, lib. 2.

duntaxat in honorem sancti Petri constructum atque dicatum existere, et ut ab omnibus immutatum servetur, per testamenti pagina, quod nobis servandum contulisti, eidem beato Petro coelestis regni clavigero, nobisque per Dei gratiam vicario obtulistis ad sempiternum vobis remedium conferendum. Ideo suggestisti nostro apostolatu, ut apostolici nostri privilegii illud sanctione muniremus. Quapropter quod statuistis devote admit-tentes, petitionemque vestram ratam arbitantes, inclinati precibus vestris per huius praeceptionis seriem praedictum venerabile coenobium cum cellis, seu casis, terris, vineis, casalibus, fundis, pratis, silvis, una cum colonis, et colonabus, nec non et cellulam, quae vocatur Balma, cum adiacentiis suis, omnia, et in omnibus, quae tam a gloriosis regibus, quam ab aliis Deum timentibus inibi data vel praecepta sunt, vel deinceps Domino adjuvante donanda erunt, hac praesenti tertia decima indictione apostolica auctoritate confirmamus, munimus, et in perpetuum sub iure, et ditione atque potestate beati Petri apostoli, et nostra confirmatum stabilimus: ita scilicet, ut nulli homini qualibet dignitate fulcito licitum sit, aut etiam de ipsis donatoribus, quacumque vim, aut aliquam oppressionem ibidem inferre, aut res donatas, vel amodo devote donandas, quoquo modo auferre; potius autem firmum, et ab omnibus immutatum custodiatur ad ius et protectionem beati Petri apostolorum principis. Si autem, quod humanum est, abbas praedicti coenobii obierit, congregatio ipsius monasterii ex se ipsis secundum Deum et regulam beati Benedicti, quem idoneum praeviderint, concordii voto habeat semper eligendi, et secundum morem in abbatem sibi praeficiendi. De decimis autem questi estis, eo quod de propriis vestris a vobis persolvi quaerantur. Quod si ita se res habet, hoc ne fiat interdicimus; maxime cum scriptum sit, ne sacerdotes decimas dare cogantur. Quisquis

Cum bonis ad se pertinentibus confirmatur, eximiturque a quacumque iurisdictione.

Abbas a monachis ex eorum gremio eligendus.

Monasterium decimas non persolvat.

Anathema, ac spirituales poenae contra eius bona auferentes, molestantes etc.

autem, quod non optamus, tam ex ipsis donatoribus, quam ex aliis temerario ausu de donatis rebus, vel donandis aliquid auferre praesumpserit, sive quamlibet (calumniam) eidem monasterio ipsiusve monachis ingerere tentaverit, et contra hoc nostrum apostolicum privilegium agere non formidaverit; sciat se anathematis vinculis innodandum, et nisi resipuerit, a regno Dei alienandum; qui autem verus custos et observator huius pii nostri statuti extiterit, benedictionem et gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Sergii scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense novembrio, indictione suprascripta, per manum Stephani cancellarii sanctae sedis apostolicae, imperante domno piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronato. Bene valete.

Script. mense novembris anno Domini 894, pontif. Formosi anno IV.

V.

Adiudicatio Bremensis Ecclesiae in suffraganeam archiepiscopi Coloniensis, ea tamen conditione, ut Hamburgensi Ecclesiae suffragetur, usque dum haec episcopalem sedem instituerit (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Patres, qui Triburiensi concilio interfuerunt ad dirimendam litem Hamburgensem inter et Coloniensem archiep. — Bremensem Ecclesiam Coloniensi adiudicarunt. — Hamburgensis Ecclesia ad vocationem gentium instituta. — Bremensis Ecclesia Hamburgensi suffraganea, quoad usque illa episcopalem sedem instituat. — Dilatata Hamburgensi ad Coloniensem recedat. — Quam indecens sit episcopos aliena iura pervadere.

Formosus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Adalgario archiepiscopo Hamminaburgensi.

Series facti.

Arbitramur tuam sanctimoniam, prout iniunctum fuerat, ad apostolicam sedem

(1) Ex Philippo Caesare in appendice Triapost. Septentr. edidit Lambecius Chronol. et Auctar. lib. 1 Rer. Hamb. apud Lindenbrogium, edente Fabricio.

festinare, quatenus disceptatio, quae inter te, et Hermannum Agrippinae Coloniae reverendissimum archiepiscopum ventilatur de Bremensi Ecclesia, finem perciperet. Sed ipso per suos vicarios insistente, et querimoniam multiplicante, cur tuam non exhibueris praesentiam saltem per defensorem vicarium, non modicum miramur. In quo suspicari tribuitur sum-mopere, contentionem non odire, qui iudicii aequitatem conatur subterfugere; praesertim cum et Moguntiae sanctissimus archiepiscopus, cui de hac re, ut veritatem inquireret per confratres et con-limitaneos episcopos, iniunctum fuerat, ad nos scribens significaverit, quatenus venientibus reverendissimis episcopis ad Frankenford, de hac eadem re diligentissima facta fuerit inquisitio, omnesque dioecesani eiusdem Coloniensis episcopi, Francho videlicet Tungrensis, Vodelbalbus Traiectensis, Wolfelmus Mimiger Malfurdensis, Druogo Mindouensis, Egilmarus Osnabrugensis, sub testificationis praetextu testificati sunt, usque ad te nullum Bremensis Ecclesiae praesulem modo subiectionis Coloniensi antistiti contempsisse, sed semper decessores suos, qui eidem Bremensi Ecclesiae praefuerant a temporibus suae christianitatis, sedi Coloniensi fuisse subiectos. Verum quia tantorum virorum testimonium frustrari non expedit, et ad statutum veniendi tempus festinare, vel delegare vicarium distulisti, tanti temporis querimoniam, ac legatorum constantem instantiam nihili pendere inhumanum videbatur: quapropter aretati, hinc ne Coloniensis Ecclesia iustitiam perderet, inde ne Hammaburgensis Ecclesia, quae ad gentium vocationem instituta fuerat, subsidio destituta deficeret, dispensative censuimus, quatenus quoad usque divina suffragante gratia praelibata Hamburgensis Ecclesia in tantum dilate-tur, ut episcopiam instituere valeat, iam memoratam Bremensem Ecclesiam ad subsidium habeat, quotiens in magnis ac praeneecessariis canonicis negociis oport-

Patres, qui Triburiensi concilio interfuerunt ad dirimendam litem Hamburgensem inter et Coloniensem archiep.

Bremensem Ecclesiam Coloniensi adiudicarunt.

Hamburgensis Ecclesia ad vocationem gentium instituta.

Bremensis Ecclesia Hammaburgensi suffraganea, quoad usque illa episcopalem sedem instituat.

Dilatata Hammaburgensi, ad Coloniensem recedat.

Quam indecens sit episcopos aliena iura pervadere.

tuerit, non subiectione aliqua, sed affectu fraternae charitatis Hammaburgensis archiepiscopus, qui eiusdem Bremensis Ecclesiae regimen obtinet, per se, aut vicarium suam vicem gerentem, in adiutorium Coloniensis archiepiscopi invitatus accedat: dilatata autem Hammaburgensi Ecclesia Largitore omnium bonorum amminiculante, et fundatis episcopis, saepe memoratae Coloniae sedes Bremensem recipiat Ecclesiam (1). Inhumanum quippe est inter saeculares aliena iura pervadere: quanto magis sanctissimos episcopos statutos a Patribus transgredi terminos, et eos litigare, qui pacis debent subditis exempla praeberere. Haec autem ad hoc decreta est dispensatio, ut pax vigeat, cesset contentio, et iustitiae rigorem misericordiae compassio temperet, scientes sine pacis bono nullum Deo munus fore acceptabile (2).

BONIFACIUS VI

PAPA CXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVI.

An. C. 896

Bonifacius sextus (3), natione romanus, filius Hadriani, Formoso successor eligitur, et ordinatur pontifex mense aprili anni 896, qui podagrico morbo correptus,

(1) Bremensem Ecclesiam Hamburgensi univit Nicolaus I, Constit. *Quisquis Dominum*: dat. d. 31 maii 888. (2) Dat. dicitur hoc diploma anno 898 pontif. Formosi certe v, quamvis enim subdat Lambecius datum ante initium octavi anni archiepiscopatus Adalgarii, qui a die 11 iunii numerabatur, quo mense Formoso annus iv currebat (cum tantiauctoritatis venia dixerimus) incongruum videtur, ut cum hoc eodem anno coactum fuerit Triburiense concilium, in quo, ut ipsemet asserit Formosus PP., de controversia huiusmodi inter Hamburgensem et Coloniensem archiepiscopos actum est, paucis elapsis eiusdem anni mensibus, quo scilicet tempore vix dimissi Concilii rumor Romam asseri potuerat, Formosus PP. eam litem definierit. (3) Sunt qui Bonifacium ex pontificum Catalogo expungunt: sequendum vero putamus Pagium cum quamplurimis ab eo citatis.

vix xv dies supravixisse reperitur. Eum Ciacconius refert obiisse Romae, et sepultum esse ad S. Petrum.

STEPHANUS VI

ALIIS SEPTIMUS, PAPA CXV

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVI.

Stephanus sextus, natione romanus, filius Ioannis presbyteri, antea Campaniae episcopus, ordinatur pontifex anno 896, mense et die incertis; constat vero ante diem 20 augusti eius ordinationem peractam esse. Sedit annum i, menses iii (1). Quod tempus enumerandum ab electione ad obitum eius putamus, quem fuisse anno 897, iuxta Pagium, invicte demonstratur ex rescriptis Romani papae eius successoris, etc. Stephanus, sede pulsus, detrusus est in carcerem, atque ibi strangulatus. Eius corpus ad apostolicam tumulam reduxit Theodorus II papa.

Schisma decimumtertium in Ecclesia.

Stephano propter nefaria scelera pulso, et carceri mancipato, Romanus pontificiam sedem occupavit.

I.

Privilegium Narbonensi Ecclesiae concessum, quo bona omnia ad eam pertinentia confirmantur, et a cuiuscumque saecularis personae iurisdictione libera declarantur.

SUMMARIUM

Exordium. — Archiep. preces pro obtinenda bonorum confirmatione. — Confirmatio bo-

(1) Ut constat ex duobus Catalogis a Vignolio V. Cl. editis, ac v, vii, viii, ix ex Critic. Baron. praefixis, ac Vulturensi Chronico: alii vero quinque ex dictis Catalogis hab. ann. i, m. i, d. xviii, et Pantheon Godefr. Viterb. praeter annum et mensem d. xv scribunt, sed ab hoc ex die ordinationis, ab illis ex die electionis ad diem qua Stephanus carceri mancipatus est, numerari putamus, non ad diem obitus.

norum cum pertinentiis omnibus Narbonensis Ecclesiae. — Confirmatio donationum regaliū, imperialium etc. — Anathema contra molestiam ullam huic monasterio inferentes. — Clerici dioecesis huius a solo archiep. in iudicium vocari possint. — Mortuo archiepiscopo successor a clero ex eius gremio eligatur. — Idem privilegium extenditur ad Ecclesias suffraganeas. — Si in earum clero dignus episcopali munere non reperiatur, penes archiep. sit electio. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Arnusto episcopo primae sedis sanctae Narbonensis Ecclesiae, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Exordium

Archiep. preces pro obtinenda bonorum confirmatione.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium a conditore omnium Domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur reverentia vestrae fraternitatis postulavit a nobis, quatenus huius apostolicae nostrae auctoritatis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles eiusdem sanctae primae sedis Ecclesiae Narbonensi, constructae in honore sanctorum Iusti et Pastoris, ubi beatus Paulus confessor Christi corpore quiescit, hoc est omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu rafiā ac naufragii, monasterio Sancti Laurentii, et cellas cum omnibus adiacentiis earum, ac pertinentiis una cum famulis utriusque sexus, et alia, quae a piis imperatoribus, et regibus, et ab aliis Deum timentibus in eadem sancta Ecclesia Narbonensi collata sunt, et consistunt tam in ipso comitatu Narbonense, quam et Reddense, seu Minerbense, atque Ausonense, nec non et Biterrense, sive etiam Nemausense. Unde salubribus petitionibus vestris inclinati, decrevimus, ut a praesenti die, quartadecima indictione, per huius nostrae apostolicae confirma-

Confirmatio bonorum cum pertinentiis omnibus Narbonensis Ecclesiae.

tionis privilegium roboramus, stabilimus, et in perpetuum nostra apostolica auctoritate confirmamus, in usu et solatio eiusdem sanctae primae Ecclesiae Narbonensis, cui praesesse dignosceris, idest, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, et telonei, seu rafiā atque naufragii, monasterio Sancti Laurentii, et cellis, vel (1) cum omnibus adiacentiis et pertinentiis earum, una cum familiis utriusque sexus, et alia omnia, quae a piis imperatoribus et regibus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem Ecclesia collata sunt, vel conferenda erunt, tam in ipso comitatu Narbonensi, quam in Reddensi, seu et Minerbensi, atque Ausonensi, nec non et Biterrensi, sive etiam Nemausensi. Haec vero omnia ita iure firmissimo a te, tuisque successoribus possideri, ac dominari volumus, sicut olim possessum est a sanctae memoriae decessore tuo Daniele episcopo, sed et reverendo Sigebodo eiusdem primae sedis Narbonensis praesule, sub tua tuorumque successorum ditione, potestate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam magno, vel parvo homini liceat quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distringere, aut qualemcumque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicumque pro quibuscumque causis provocare praesumat, nisi in praesentia archiepiscopi causa illorum audiatur et regulariter finiatur. Illud quoque nostra auctoritate iuxta canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut si quando divina vocatione vos, vestrique successores ex hac luce migraveritis, quamdiu in ipsa Ecclesia Narbonensi repertus fuerit, qui dignus sit officio pontificatus ipsius fungi, nulli liceat ex alio loco inibi ingredi, nec iam dictam

(1) Deest aliquid.

Confirmatio donationum regaliū, imperialium etc.

Anathema contra molestiam ullam huic monasterio inferentes.

Clerici dioecesis huius a solo archiep. in iudicium vocari possint.

Mortuo archiepiscopo, successor a clero ex eius gremio eligatur.

sibi praeditus quacumque dignitate aut regia auctoritate usurpare sedem, sed conventum vicinorum coepiscoporum occurrere volentium facto absque alicuius potestatis interdicto, benedictionis cleri vel plebis percipiat dignitatem. Si vero aliquem de suffraganeis coepiscopis contigerit mori, perquirens metropolitanus episcopus electionem plebis ipsius, eam visitare studeat, utpote viduatam Ecclesiam. Quod si forte ibi talis non repertus fuerit, qui onus sacerdotale ferre queat, per canonicam auctoritatem, et nostram apostolicam permissionem licentia sit illi absque ulla retractatione de sua Ecclesia talem inthronizare, qui suffraganeae suae Ecclesiae dignus praesse valeat pastor. Si quis, quod non optamus, contra hoc nostrum apostolicum privilegium pie a nobis statutum temerario ausu agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculis innotatum, et a regno Dei alienus existat. Qui autem verus custos, et observator extiterit, benedictionem et gratiam a Domino consequatur.

Scriptum per manum Nicolai scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense augusto, indictione xiv. Bene valete. Datum xiii kalendas septembris, per manum Stephani episcopi sanctae Ecclesiae Nepesinae, arcarii sanctae Ecclesiae sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronato Magno imperatore, anno primo (1).

Dat. die 20 augusti anno Domini 896, pontif. Stephani anno i.

II.

Privilegium monasterio Vizeliacensi concessum (2).

Stephannus episcopus servus servorum Dei Eudoni venerabili abbati monasterii Vizeliacensis, omnique congregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

(1) Multa, quae in Catellio desiderabantur, supplevimus ex Bibliotheca mss. Labbeana et tom. xi Conciliorum, ut emendatius pleniusque legeretur. (2) Ex Dacherio, Spicileg. tom. iii.

Quotiens illa tribui a nobis optantur etc. (*omnino simile privilegio Ioannis PP. VIII superius relato, pag. 342*).

Scriptum per manus Samuel notarii et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae mense ianuario, indictione xv.

Datum x kalend. februarias per manum Samuelis notarii et scriniarii S. R. E. imperante domino nostro Landeberto piissimo Augusto a Deo coronato Magno imperatore, indict. xv.

Dat. die 23 ianuarii anno Domini 897, pontif. Stephani anno i.

ROMANUS

PAPA CXVI

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVII.

Romanus, patria galesianus, filius Constantini, romanam sedem occupavit ante diem 15 octobris, anno 897, ut ex eius literis colligitur. Sedit menses iii, dies xxii (1), quare eius mortem contigisse dicendum circa finem ianuarii anno 898.

I.

Privilegium, quo Rossilionensis Ecclesiae (nunc Helenensis dictae) bona omnia confirmantur, liberaque ab omni cuiuscumque personae molestia sub anathematis poena futura decernuntur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Riculfi episcopi preces. — Confirmat bona Rossilionensis Ecclesiae, quae superius numeravit, atque etiam, quae futuris temporibus eidem donabuntur. — Alia eiusdem Ecclesiae bona. — Nemini liceat eidem Ecclesiae molestiam ullam inferre. — Subiiciuntur monasteria ad eam spectantia. — Anathema contra statuta in praesenti privilegio inobservantes, vel quidquam contra tentantes.

(1) Ut constat ex duobus Vignolii catalogis, et ex Criticae Baron. praefixis. Hoc quoque tempus Romano tribuunt Chronica Vulturense, et Fossae Novae. (2) Ex Chartulario Ecclesiae Helenensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan.

Romanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo Riculfo episcopo sanctae Rossilionensis Ecclesiae, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Exordium.

Quotiens illa a nobis concedi postulatur, quae sanctarum Ecclesiarum utilitatibus congruunt, decet nos libenti concedere animo, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Et ideo, praedictae Riculfe sanctissime episcope, ad sanctorum apostolorum Petri ac Pauli sanctissima limina causa orationis veniens, nostro apostolatu suggestisti, quatenus eandem sanctam, cui praesse dinosceris, Rossilionensem Ecclesiam cum cellula Sancti Felicis, et villa, quae vocatur Torrente, seu et villa quae vocatur Alamannis, atque Spedulia, et pro congruentia Ecclesiae tuae, a Petrafitia super suam claustram, atque cellulam Sancti Iuliani, cum aquis, molendinis, nec non terris de monte, qui vocatur Auriolum, cum omnibus generaliter ad eas pertinentibus, et quidquid Miro, qui dicitur comes, in eadem tuam Ecclesiam concessit, nec non et villare, quae vocatur Nogaretum, et caetera omnia, quae a piis imperatoribus ac regibus vel ab aliis Deum timentibus viris in eadem Ecclesia collata sunt, vel collatura erunt, tam in ipso comitatu, quam in aliis locis in ipsa praenominata sancta Rossilionensi Ecclesia confirmantes, apostolatus nostri privilegio muniremus. Unde nos, cui omnium Ecclesiarum Dei cura commissa est, salubri tuae petitioni faventes, inclinati precibus tuis, qui ecclesiasticam rem per vigorem immutuatam servari cupimus, per hoc nostrum apostolicum privilegium suprascriptam sanctam tuam Rossilionensem Ecclesiam cum cunctis rebus praedictis apostolica auctoritate nobis in beato Petro apostolorum principe concessa munimus, perpetuoque illaesam permanendam confirmamus una cum ecclesia Sanctae Mariae a quadam foemina nomine Anastasia, quae et Mater vocabatur, constructa, tuaeque Ecclesiae subdita consistente, ad annue persolvendum in prae-

Confirmat bona Rossilionensis Ecclesiae, quae superius numeravit, atque etiam, quae futuris temporibus eidem donabuntur.

fata tua Ecclesia penset solidum unum. Confirmamus etiam inibi iuste et canonice medietatem telonei, et raficae, seu mercati cum pascuario, et medietatem salinarum, omnesque ecclesias ad eandem Ecclesiam in Rossilionense pertinentes, et confluentibus a portu Iardonis usque ad mare, et a termino Narbonensi usque Bisillunense, et quidquid, ut praedictum est, idem Miro memoratus comes inibi concessit, nec non et villare ipsum, quae vocatur Nogaretum, et alia quae piorum imperatorum ac regum, caeterorumque christifidelium ibi decretis collata sunt, vel ubicumque collatura erunt, iuste et canonice stabilimus; si tamen iuste et rationabiliter a nobis petitis, et ab aliis hominibus minime detinentur. Ita quoque, ut nulli homini fas sit, in iis omnibus quamlibet tibi tuisque successoribus episcopis generare calumniam, aut qualescumque contrarietates facere: quia nos volumus, ut uniuscuiusque Ecclesiae privilegium inconvulsum servetur. Nam de monasteriis eidem tuae Ecclesiae canonice competentibus similiter statuimus subdita existere iuxta petenti. Si quis autem comes aut iudex publicus vel qualiscumque alius homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium qualicumque tempore, quod non optamus, agere vel contendere praesumpserit, sive ea, quae pro divini cultus amore statuimus, in aliquo frangere tentaverit, sciat se anathematis vinculis innotatum, et a regno Dei alienum. Qui autem verus custos et observator extiterit, benedictionem et gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur. Bene valete.

Scriptum per manum Gregorii scriniarii S. R. E. in mense octobrio, indictione prima. Idibus octobris, per manum Stephani nomine Calatoris sanctae sedis apostolicae, imperatore D. N. piissimo PP. Aug. Lamberto a Deo coronato imperante anno vi, et pontificatus anno i, indictione prima.

Dat. die 15 octobris anno Domini 897, pontif. Romani anno i.

Alia eiusdem Ecclesiae bona.

Nemini liceat eidem Ecclesiae molestiam ullam inferre.

Subiiciuntur monasteria ad eam spectantia.

Anathema contra statuta in praesenti privilegio inobservantes, vel quidquam contra tentantes.

Idem privilegium extenditur ad Ecclesias suffraganeas.

Si in eorum clero dignus episcopali munere non reperitur, penes archiepiscopum sit electio.

Anathema contra privilegium huius temeratores.

II.

Simile privilegium pro bonis ad Gerundensem Ecclesiam pertinentibus (1).

SUMMARIUM

Confirmatio bonorum ad Gerundensem Ecclesiam spectantium. — Immunitas bonorum huiusmodi ab omni molestia et iurisdictione cuiuscumque personae. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Romanus episcopus servus servorum Dei cunctae Gerundensis Ecclesiae episcopo, et per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum.

Sicut per donum Sancti Spiritus beato apostolorum principi Petro, et coelestis regni clavigero ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradita est potestas evangelica subsequente lectione, quae inter caetera ait: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (a), et reliqua; ita sedes apostolica, canonica regali auctoritate suffulta, omnibus Ecclesiis Dei per universum orbem diffusis suffragia et iusta postulationis subsidia ut praebeat, tam divini, quam humani iuris ratio postulat. Igitur veniens iamdicte serve-Dei venerabilis episcopo ad sedem apostolicam, et Ecclesia Gerundensi iuste et canonice recepta, expulso inde Hermomiro deposito et excommunicato, suggestisti nobis quatenus huius apostolicae nostrae confirmationis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles eiusdem sanctae Ecclesiae Gerundensis in honore sanctae Dei Genitricis semper virginis Mariae dominae nostrae, ubi beatus Felix Christi martyr corpore requiescit, hoc est, domos, plebes, cellas, ecclesias, villas et insulas, Maiorica scilicet et Minorica, seu curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis utriusque sexus, cum omnibus adiacentiis seu pertinentiis suis, quae a piis imperatoribus vel religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia Gerundensi collata sunt, sicut ipse nunc

(1) Ex Chartulario episcopi Gerundensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan. (a) Matthaei vi. 18

usque legali ordine tenere videris. Unde salubribus petitionibus tuis inclinati discernimus, et a praesenti prima indictione per hoc apostolicum nostrum privilegium roboramus et confirmamus, et in perpetuum statuimus, et in usu et utilitate eiusdem Ecclesiae Gerundensis cui praeesse dinosceris, idest, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas una cum familiis, et alia omnia, quae ab imperatoribus et religiosiis viris, vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia collata sunt, vel conferenda erunt, tam in ipsis comitatibus, quam in aliis locis, simul cum ratica seu pascuario, sub tua tuorumque successorum ditione ac potestate omnimodis confirmamus, statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam magno vel parvo homini liceat quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distringere, aut qualitercumque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum ubicumque eos pro quibuslibet causis provocare praesumat, nisi in providentia sui episcopi causa illorum audiat, et canonice finiatur. Si quis autem, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium pie a nobis statutum temerario ausu agere praesumpserit, sciat se anathematis vinculis innodatum, et nisi resipuerit, a regno Dei alienus existat. Qui vero custos et observator extiterit, benedictionem, et gratiam a Domino consequatur. Scriptum per manum Sergii scriniarii S. R. E. in mense octobri, indictione prima. Bene valete (1).

Script. mense octobris anno Domini 897, pontif. Romani anno 1.

(1) Simile privilegium concesserat Formosus PP. III, anno Domini 892.

Confirmatio bonorum ad Gerundensem Ecclesiam spectantium.

Immunitas bonorum huiusmodi ab omni molestia et iurisdictione cuiuscumque personae.

Anathema contra privilegii huius temeratores;

THEODORUS II

PAPA CXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVII.

Theodorus II, natione romanus, filius Photii, mense et die incertis in Romani locum suffectus est, sedemque romanam diebus tantum xx (1) rexit, quo tempore, actus Stephani reprobans, facta Formosi confirmavit. Obiit ante mensem iulium eodem electionis suae anno.

Schisma decimumquartum.

Theodoro papa mortuo, Sergius romanae Ecclesiae presbyter electus est pontifex, sed post dies aliquot, antequam ordinaretur, Roma pulsus est.

IOANNES IX

PAPA CXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCXCVIII.

An. C. 898

Ioannes IX, patria tiburtinus, filius Rampaldi, seu Rampaldi, ordinis Benedictini monachus diaconus, electus est et ordinatus pontifex mense circiter iulio in finem, vergente anno 898; sedit annos 11, dies xv (2), temporibus Leonis philosophi in Oriente, Arnulphi in Occidente imp. Obiit circa initium mensis augusti anno 900, et sepultus est ad B. Petrum.

BENEDICTUS IV

PAPA CXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCC.

An. C. 900

Benedictus IV, natione romanus, filius Mammuli, ordinatus pontifex 1 post Ioannis

(1) Sic Augustodunensis quamplurimi Catalogi, et duo Chronica, Farfense scil. et Vulturense. (2) Prout ex dictis Catalogis et Chronicis; qui enim annos tantum 11 assignant, rotundo numero computasse dicendi sunt.

Bull. Rom. Vol. I.

mortem dominica, mense augusto anno 900. Sedit annos 11, menses 11, ut constat ex epocha successorum, Leonis scilicet et Christophori pontif. Fuit autem temporibus Leonis philosophi in Oriente, in Occidente vero Ludovici III imp. Obiit initio mensis octobris anni 903, et sepultus est ad B. Petrum.

LEO V

PAPA CXX

Anno aerae Christi comm. DCCCCIII.

An. C. 903

Leo V, patria ardeatinus, de loco qui dicitur Priapi, statim subrogatus est Benedicto IV, mense scilicet octobris, sedique mensem 1, dies xxvi (1), usque ad finem circiter mensis novembris eiusdem anni 903, quo electus fuerat pontifex. Illum, de pontificia sede pulsum, in vincula coniecit Christophorus successor, ubi prae doloris angustia obiit paulo post.

CHRISTOPHORUS

PAPA CXXI

Anno aerae Christi comm. DCCCCIII.

Christophorus, patria romanus, filius Leonis, presbyter cardinalis tituli Damasi, pontificatum invasit circa finem mensis novembris anni 903. Sedit menses vii (2), quo tempore elapso, a Sergio deiectus est mense iunio anni 904, et factus est monachus: inde a monasterio extractus ab

(1) Ut habetur ex Codice Vat. III et Catalogis III et IV a laudato Vignolio editis, et tribus aliis ex Criticae Baronianae praefixis: alii enim ad obitum usque protrahunt. (2) Praeter auctores a Pagio citatos sic habent 11 Vignolii Catalogi, IV alii ex Criticae Baronianae praefixis, ac duo Chronica, Fossae Novae scil. et Vulturense, ac Pantheon Godefridi Viterb.; caeteri vero quamplurimi Catalogi men. solum VI ei tribuunt, fortasse quia sextum pertransiens, septimi medietatem solummodo attigerit.

eodem Sergio, et in vincula coniectus, diem obiit in illa misera conditione, et sepultus est ad S. Petrum.

Confirmatio bonorum omnium, donationum, ac privilegiorum Corbeiensi monasterio a regibus, imperatoribus, ac summis pontificibus concessorum (1).

SUMMARIUM

Pontifex romanus Ecclesiarum omnium caput. — Franconis abbatis preces ad obtinendum privilegium. — Privilegium a Bertefrido Ambian. ep. Corbeiae concessum. — Aliud ab Hincmaro Rhemensi. — Quae omnia confirmantur. — Cuicumque ecclesiasticae vel saeculari personae quidquam contra monasterii privilegia, vel in eo praeter abbatis voluntatem agere interdicitur. — Anathema contra inobservantes.

Christophorus episcopus servus servorum Dei universis episcopis Galliarum.

Pontifex Romanus Ecclesiarum omnium caput.

Franconis abbatis preces ad obtinendum privilegium.

Privilegium a Bertefrido Ambian. ep. Corbeiae concessum.

Cum romanae sedis pontificem constet omnium Ecclesiarum Christi caput fore, ac si beati Petri apostolorum principis vices agentem, cui Christus ait: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni coelorum (a): nulli cunctandum est, quod cunctae Ecclesiae paci, saluti, et quieti prospicere nos oporteat; praecipue tamen his, qui ad nos necessitatis suae causas deferre voluerint. Unde cognoscat omnium sanctorum Galliae praesulum carissima fraternitas, quod vir venerabilis Franco abbas ex monasterio Corbeiae provinciae Galliarum, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Sommam, adiit nos per venerabilem coepiscopum nostrum Orgarium, petens, ut nostrae auctoritatis privilegio praecepta vel edicta regum et imperatorum antiquis aut modernis temporibus eidem loco concessa firmaremus, nec non privilegia episcoporum, unum a praesule Ambianensi Bertefrido, ad cuius dioecesim locus ipse pertinet, et coepi-

(1) Ex Spicileg. Dacherii tom. vi. (a) Matth. xvi. 18.

scopis suis factum, et primitus aedificato suo monasterio datum; aliud longe postea regnante Carolo ab Hincmaro Rhemensi archiepiscopo, et universali concilio episcoporum Galliae conscriptum: praeterea privilegia beatae memoriae Benedicti, et Nicolai praedecessorum nostrorum: in quibus omnibus statutum est, ut praefatum monasterium Corbeiae rerum suarum liberam obtineat dominationem, et eligendi sibi abbatem de suis semper habeat potestatem: contradictores vero, et repugnantes huic sanctioni anathemate damnandos (1). Qua de re noverit omnis coetus episcoporum Galliae, quod privilegia sanctorum episcoporum Galliae, sive sedis romanae, cui authore Deo praesidemus, iam dicto monasterio Corbeiae concessa, nostrae auctoritatis edicto roboramus, et omnem resistentem divino iudicio damnandum denunciamus. Super haec autem iam dictus abbas Franco cum congregatione sibi commissa obsecrat, ut, quia divina decernente iustitia, piratarum saevitiae maritima Galliae loca, in quibus et ipsum monasterium situm est, adeo devastantur, ut nulli extra munitiones manenti liber relinquatur locus, cuius etiam vastitatis impulsu cogente saepe memoratum monasterium muro munitum est; quatenus idem, sicut prius, in abbatis et fratrum potestate perpetuo maneat, ita ut neque comes, neque quilibet iudex, aut manendi, aut aliquid contra voluntatem abbatis et fratrum inibi agendi potestatem praesumere audeat, ne forte concessa ab initio privilegia violentur: quarum petitionem iustam, et pro tempore opportunam iudicantes decernimus, ne aliqua sive ecclesiastica sive saecularis persona contra roborata nostra auctoritate privilegia venire audeat, sed sicut hactenus, ita deinceps in futurum inconvulsa permaneant. Et quia praeteritorum casus nos cautos faciunt in futurum, omnem huic sanctae auctoritati renitentem, nisi eis, quos laesit,

(1) Adnotata hic privilegia vide superius suis locis.

Aliud ab Hincmaro Rhemensi.

Quae omnia confirmantur.

Cuicumque ecclesiasticae vel saeculari personae quidquam contra monasterii privilegia, vel in eo praeter abbatis voluntatem agere interdicitur.

Anathema contra inobservantes.

digne satisfecerit, alienum a coetu fidelium et hic in futuro decernimus: omnes vero his nostris, sancti scilicet Petri successoris, decretis faventes gratiae suae ubertate Dominus replere dignetur.

Scriptum per manum Sergii scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembri, indictione vii (1), septimo kalendarum ianuarii, imperante domino nostro piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato imperatore sanctissimo. Valete.

Dat. die 26 decembris anno Domini 903, pontif. Cristoph. mense 2.

SERGIUS III

PAPA CXXII.

Anno aerae Christi comm. DCCCCIV.

An. C. 904

Sergius tertius, natione romanus, filius Benedicti, S. R. E. presbyter (a quo schisma xiv post Theodorum papam excitatum est in Ecclesia Dei) postquam vii annos profugus latitaverat, tandem misso in carcerem Christophoro, pontificiam sedem occupavit, et ordinatus est ineunte circiter mense iunio anni 904. Sedit annos vii, menses iii, dies xvi (2), imperantibus in Oriente Leone philosopho, in Occidente vero primo Ludovico III, mox Conrado I, imp. Obiit mense septembri anni 911, et sepultus est in basilica vaticana (3).

(1) Labbeus tom. ix Concil., pag. 517, quem sequitur V. Cl. Nicolaus Coletus tom. xi Concil. edit. Venet., pag. 721, ex Dacherio referens allatum diploma, indictionem vii in xi mutavit; Papebrochius vero in Conatu Chronico historico ubi Benedicti et Leonis V mortem cum anno 904 copulat, quemadmodum et Christophori initium indictionem vii in viii mutandam esse monuit. At ex Chronologia per nos firmata, duce Pagio ac Vignolio, indictionem illam puram esse apud Dacherium consequens est. (2) Sic Augustodunensis, Vulturense Chronicon, ac Fossae Novae, ac tres a Vignolio editi Catalogi. (3) Farfense Chronicon, saeculo xi circiter ineunte contextum, Sergium et Christophorum ex pontificum Catalogo expungit, quasi pseudopapas, cum sedem vi occupaverint.

Concessio, seu confirmatio bonorum omnium ad Ecclesiam Silvae Candidae pertinentium, quibus vim, molestiamque ullam irrogare sub anathematis poena cuique interdicitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Concessio, seu confirmatio bonorum. — Ad quae Ecclesiae huius clerus teneatur pro compensatione privilegii huius. — Cuicumque personae molestiam ullam aut vim huic Ecclesiae, eiusque bonis inferre interdicitur. — Anathema contra inobedientes.

Sergius episcopus servus servorum Dei dilectissimo ac sanctissimo Hildebrando fratri et coepiscopo nostro Sanctae Silvae Candidae, et per te in eodem venerabili episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca oportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta; et ideo considerantes desolationem ecclesiae Sanctae Ruffinae et Secundae quae appellatur Silva Candida, quam passa est a nefandissima Saracenorum gente, sicut ruina ipsius loci testatur, et plebs, atque casalia, quae pene absque agricolis et habitatoribus esse noscuntur, ob restitutionem et reparationem sacri loci ipsius, et remedium animae nostrae concedimus, tibi, frater Hildebrande, venerabili episcopo, et per te in eadem sancta Ecclesia in perpetuum, massam, quae appellatur Caesarea, in integrum cum fundis et colonis suis, qui appellantur Fureulae, Tondilianum, Martinianum; item coloniam de Solario, et coloniam de Cortina, atque coloniam de Gradolfo, et coloniam de Micinno: coloniam de Valle, seu coloniam de Fontana, et coloniam de Sancto: coloniam de Coriliano, necnon et coloniam

(1) Ex Registro Vat. Gregor. IX edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1.

Exordium.

Concessio, seu confirmatio bonorum.

de Castanea Cupa: coloniam de Gabellis, et de Caesario, sive quibuscumque aliis vocabulis nuncupentur, cum casis, vineis, casatibus, seu appendiciis, ac cum omnibus finibus, terminis, limitibusque suis, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, salicetis, arboribus pomiferis, fructiferis vel infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus, aedificiis parietinis, arenariis adiunctis, adiacentibusque suis, cum ecclesia, quae vocatur S. Andreae apostoli infra ipsam aedificata: massam una cum colonis, atque massaritiis, tributariis, atque angarialibus, masculis et foeminis, filiis et filiabus, ac nepotibus eorum ibidem residentibus, aut exinde pertinentibus: ubicumque inventa fuerint, cum omni censu, atque dationibus et functionibus, nec non angariis, vel quidquid de eadem massa, quae vocatur Caesarea, in integrum in nostra sancta romana Ecclesia solita consuetudine persolvi debet, et cum omnibus ad dictam massam, quae vocatur Caesarea generaliter et in integrum pertinentibus positis in territorio Nepefino milliarium ab urbe romana xx, ex corpore patrimonii Tusciae, iuris sanctae romanae, cui (Deo auctore) deservimus Ecclesiae, et inter affines ab uno latere terra monast. S. Stephani, quod vocatur Maior a S. Petro, et a secundo latere sylva et terra de Ioanne Grammatico, et a tertio latere pars Torricia Donica, et a quarto latere massa Elodiana, a praesenti octava indictione tibi tuisque successoribus in eodem venerabili episcopio donamus, largimur, concedimus, et stabilimus perenniter in usu et utilitate ipsius venerabilis episcopii et episcoporum, qui pro tempore fuerint, ita tamen, ut quotidianis diebus sacerdotes, et clerici ipsius Ecclesiae pro remedio animae nostrae clament in eadem ecclesia centum kyrie eleyson, et centum Christe eleyson; et sacerdotes sacras oblationes in missarum solemnibus tribus vicibus per singulas hebdomadas pro absolutione nostrae animae nostrorumque successo-

rum pontificum omnipotenti Deo offerant; statuentes apostolica censura sub divini iudicii attestatione (1), et anathematis interdicto, ut nulli unquam successorum nostrorum pontificum, vel qui per publicas functi fuerint actiones, vel magna, vel parvae persona de supradictis massis, cum omnibus locis, seu familiis, ac colonis, massaritiis, atque tributariis, cum omnibus suis pertinentiis, vel adiacentiis, ut superius legitur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere, vel alienare, aut auferre praesumat, sed potius firma atque stabilia perennibus atque perpetuis temporibus, ita ut a nobis statuta sunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, contemptor extiterit contra hoc nostrum apostolicum privilegium, et in quoquam ire, transgressor esse maluerit, vel frangere praesumpserit, ac in omnibus obediens, et observator esse noluerit; sciat, se auctoritate Dei omnipotentis, et Domini nostri apostolorum principis Petri, cuius, licet immerito, Dei dispositione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum. Qui vero pio intuitu verus custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, meritis atque precibus S. Petri apostolorum principis, et Ss. martyrum Ruffinae et Secundae in aethereis arcibus praemia, et benedictionis gratiam, atque misericordiam a iusto iudice Domino nostro, vitamque aeternam consequi mereatur. Scriptum per manus Melchisedech protonotarii s. sedis apostolicae in mense maio, indictione suprascripta viii. Dat. kal. iunii per manus Theophilati cancellarii sanctae sedis apostolicae. Anno Deo propitio pontificatus domini Sergii summi pontificis, et universalis tertii papae, in sacratissima sede B. Petri apostoli tertio in mense, et indictione supradicta octava.

Dat. die 1 iunii anno Domini 905,
pontif. Sergii anno I.

(1) Obtestatione.

Cuicumque
personae mo-
lestiam ullam
aut vim huic
Ecclesiae, e-
iusque bonis
inferre inter-
dicatur.

Anathema
contra inobe-
dientes.

Ad quae Ec-
clesiae huius
clerus tenetur
pro com-
pensatione
privilegii hu-
ius.

ANASTASIUS III

PAPA CXXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXI.

Anastasius tertius, natione romanus, filius Luciani, post I, aut alterum vacationis sedis diem (1) Sergio successor eligitur, et ordinatur mense circiter septembri anni 911, sedit annos II, menses II, temporibus Alexandri, hinc Constantini Porphyrogeniti in Oriente, in Occidente vero Conradi I, mox Henrici Aucipis dicti imperatorum. Obiit ineunte mense novembri anno 913, et sepultus est in vaticana basilica (2).

LANDO

PAPA CXXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXIII.

An. C. 913 Lando, patria Sabinus, filius Trani, ordinatus pontifex mense novembri anno 913, sedit menses V (3): quare obiisse dicendus est exeunte mense martio, vel saltem sub initium aprilis anni 914. Vacavit sedes dies xxxvi.

IOANNES X

PAPA CXXV

Anno aerae Christi comm. DCCCCXIV.

An. C. 914 Ioannes decimus, natione romanus, filius Ioannis, primum Bononiensis episcopus electus, tum archiepiscopus Ravennas

(1) viii Catalogus ex Critic. Baron. praefixis habet die IV. (2) Praecitatus vii Catalogus ex Crit. Baron. praefixis inter pontificio dies assignat. (3) Sic cum duobus Vignolii Catalogis fere omnes alii ex Criticae Baronianae praefixis, qui dies tantum aliquos supra m. IV Landoni tribuunt. Nec adversamur hoc modo Pagio, cum illius sit instituti in hoc pontifice ostendere, eum mense februario papam fuisse, quem mensem nos non excludimus.

consecratus, inthronizatus est et coronatus mense maio anni 914 si vacationi sedis dies xxxvi iuxta Vignolium sint assignandi, quamvis a Pagio non numerentur. Sedit annos XIV, menses II, dies III (1) temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, et Henrici Aucipis in Occidente impp. A militibus Widonis marchionis Tusciae, et Maroziae eius uxoris a sede deiectus, et custodiae mancipatus, obiit non multo post, mense scilicet iulio ineunte anni 928.

Confirmatio privilegiorum, exemptionum et iurium monasterii Sanctae Mariae in Organo Veronae (2).

SUMMARIUM

Confirmatur abbatia sub iure Aquileiensis Ecclesiae. — Nemini liceat quidquam ibi exercere praeter abbatem et patriarcham. — Enumeratio bonorum ad eam spectantium. — A Veronen. episcopi iurisdictione eximitur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Benedicto Veronensi abbati pro suae Ecclesiae bonis lacrimanti Dei nostramque misericordiam interpellanti ut eius Ecclesiam apostolico iure regendo et Sanctae Aquileiensis Ecclesiae confirmando iuxta Romanae electionis modum abbatiam veronensem ut quibusdam feliciter praesidentibus Benedicto abbati Veronensi abbatiam aquileiensi Ecclesiae subditum apostolico stabilimus iure lamentanti ploranti se multum in hoc passum inesse quod quia nostrum est pupillis adiuvere et viduas et monasteria sublimare et ad nos fugientibus de quacumque sit tribulatione Benedicto Veronen. abbati fugienti lacrimabili querela lamentanti de eius Ecclesiae bonis concrematione et de quibusdam adversanti Ecclesiae consilium damus consolamur hanc Ecclesiam sic resolidare ut fuit eiusdem Ecclesiae ponti-

(1) Parva de diebus differentia inter Catalogos, conveniunt tamen de annis et mensibus, qui sunt emendatior, et confirmantur auctorum sententia fere unanimi. (2) Ex Archiv. Vatic.

Confirmatur
abbatia sub
iure Aquile-
iensis Eccle-
siae.

Nemini liceat
quidquam ibi
exercere prae-
ter abbatem et
patriarcham.

Enumeratio
bonorum ad
eam spectan-
tium.

A Veronen.
episcopi iuris-
dictione exi-
mitur.

ficibus tempore Pauli et Ecclesiae patriarcharum et Ferocis abbatis eiusdem Ecclesiae scimus hanc ipsam ad sanctam sedem Aquileiensem Ecclesiae respicere sub iure omni illi obedire hoc concedimus laudamus stabilimus ut nulli sit licitum illam consecrandi vel quidque requirendi nisi Aquileiensis Ecclesiae pontifici et Benedicto abbati et successoribus eius aut quem vel Benedictus abbas vel patriarcha voluerit exorare et successoribus eorum et quoscumque ipsos delectat interpellare haec quia eius privilegio ei dicimus nostra manu scriptum hoc illi adiungimus ut Veronensem abbatiam Benedicto abbati ex collatione pontificis sedi Aquileiensi datam cum omnibus quae ad eam pertinent videlicet ecclesiae Sanctae Mariae Antiquae Sanctae Margaritae Sanctae Mariae Insulario Sanctae Mariae de Xenodochio et Sanctae Mariae in Sicciano et Canonica Sancti Laurentii in Sicciano et Mariae Conservallae ecclesiae Sancti Martini Faustini et Iovitae cum omnibus ecclesiis et xenodochiis pertinentibus ad monasteria Sanctae Mariae in Organo et Sanctae Mariae in Geio et de clericis ad easdem pertinentibus ecclesias concedimus Ecclesiae Aquileiensi consecrare regere rogare aut quemcumque ipsa voluerit rogare et sicut fuit Pauli et Eliae tempore patriarcharum sic nostris sit Poponis patriarchae suorumque successorum et Benedicti abbatis potestate Ecclesias consecrando clericos ad eas pertinentes corripiendo et emendando et ipsi Benedicto abbati et successoribus eius obedientiam exhibendo et quidquid iuxta regulam sanctorum Patrum illis praecipue aut animo sub apostolica autoritate praecipimus nemo praesumat violare nec aliquam vim inferre neque in supradictis ecclesiis neque clericis ad easdem pertinentibus nec in locis neque in pascuis nec in rivis nec in montibus nec in collibus nec in aliquibus eius ecclesiis locis et specialiter Veronen. episcopo interdiciamus, sub iure apostolico ut nec operi-

bus nec modis aliquibus. sit eidem Ecclesiae adversarius et si quis in his inimicus aliquid adversari nitatur tam laici quam clerici in nostro anathemate damnati a communi consortio repellantur (1). Scriptum per manus Ioannis cardinalis et cancellarii vice Petri diaconi in mense septembris et indictione octava. Datum per manus Dodonis episcopi et bibliothecarii sanctae romanae Ecclesiae in mense et indictione suprascriptis in sacratissima sede beati Petri Apostoli anno septimo Deo propitio pontificatus Domini Ioannis summi pontificis et universalis papae decimi.

Dat. mense septembris anno Chr. 919,
pontif. anno vi.

LEO VI

PAPA CXXVI

Anno aerae Christi comm. CMXXVIII.

Leo sextus Ioanni statim subrogatur mense iulio (si positam Ioannis Chronologiam sequamur) anno 928. Eum Christophori primicerii filium dicunt Baronius, et Papebrochius: unde hauserint nescimus: sedit menses vii, dies xv (2). Quare

(1) Monasterii huius erectionem confirmavit Pelagius II, Constit. superallata II, dat. ann. 888, pontif. vii. (2) Quocumque fuerit anno Ioannes X electus pontifex (ait Cocquelines), vel 912 cum Baronio, vel biennio post iuxta nostram Chronologiam et Pagium seniore in Critica ad ann. 912, annus eius primus octavae indictioni, quae die 1 septembris anni 919 coepit, non potest convenire. Haec tamen causa sufficiens non est, ut monumentum hoc Archivii Vaticani praestantia et dignitate decoratum, fictitium existimemus, quamvis non ignoremus solo Ferocis abbatis nomine, quod in eo legitur, suspicionem aliquibus induci, ac praesertim doctissimo marchioni Mafeio, qui in sua *Verona Illustrata*, et quidem lib. x pluribus de hoc Feroce agit. Nos vero diploma huiusmodi omnino verbis, quo traditum est, edidimus nulla addita interpunctione, ut liberum lectoris examini locum relinqueremus. Caeterum in fine loco anni primi, anno sexto legendum putamus. Monendum autem lectorem volumus, privilegio, quod tamquam huic eidem monasterio a Pelagio I datum superius ad ann. 888 retulimus ex Panvinio, nullam nos addidisse, vel imminuisse fidem. Laudatus marchio Mafeius loc. cit. doctissime refutat; quam maluerit, sequatur quisque partem.

An. C. 928

eum obiisse dicendum mense febr. anno 929 (1).

STEPHANUS VII

ALII OCTAVUS, PAPA CXXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXIX.

Stephanus octavus, natione romanus, filius Theudemundi, Leoni in pontificatu successit mense februario anni 929, sedit annos II, mensem I, dies XII, impetrantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, in Occidente Henrico Aucipe imp. Ab hoc spatio Stephani pontificatui dando non dissentiant quamplurimi ex chronologis: quare cum Leonem februario anni 929 obiisse dixerimus, Stephani mors assignanda erit mensi martio exeunti, anno vero 931.

I.

Confirmatio foundationis abbatiae Broniensis in comitatu Namurcensi (1).

SUMMARIUM

1. Monasterium Broniense a Gerardo abbate ad meliorem disciplinam redactum. — 2. Corpus s. Eugenii archiep. Toletani in monast. Broniensi. — 3. Gerardi abbatis preces ad Stephanum PP. pro immunitate bonorum monast. — 4. Ac privilegiorum omnium hactenus concessorum. — 5. Anathematizatio contra agentes in immunitatem monasterii, eiusque bonorum. — Subscriptions episcoporum.

In nomine Sanctae et individuae Trinitatis, et Sanctae Mariae semper Virginis Stephanus sedis apostolicae summus episcopus, servus servorum Dei, fratribus ac nostris filiis per universum orbem terrarum in fide catholica degentibus.

Monasterium
Broniense a
Gerardo ab-

1. Notum cupimus esse omnibus tam praesentibus, quam futuris, qualiter filius

(1) Cum non conveniant Catalogi et Chronica inter se (pergit Cocquelines) in praescribendo mensium numero, Frodoardi a Pagio citati sententiam libenter sequuti sumus: aegro tamen animo abisdem recessissemus in assignando dierum numero, cum maximus sit consensus Catalogorum, Chronicorumque eorumdem, dies xv supra menses VII Leonis pontificatui concedentium. (2) Edidit Miraeus Oper. Diplom. tom. I, pag. 257.

ac frater noster divina annuente clementia Gerardus abbas nobis innotuit de monasterio Broniensi, quod iam melius reformavit et restauravit in honore S. Dei Genitricis semper Virginis Mariae, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, et S. Ioannis Baptistae.

2. Post vero multorum sanctorum pignora congregavit ibi corpus etiam S. Eugenii martyris, archiepiscopi Toletanae sedis, discipuli et ordinati sancti Dionysii archiepiscopi, et cum magna reverentia et honore inibi attulit: haereditatem quoque propriam tam in agris, quam mancipiis, et in omnibus iure haereditario adiacentibus devote ac voluntarie ad praefatum dedit monasterium.

3. Postquam autem nobis hoc indicavit, provolutus pedibus nostris petiit, quatenus auctoritate apostolorum Petri et Pauli malediceretur omnis, qui de eodem monasterio aliquid conaretur, tam de reliquiis sanctorum, quam de vestimentis, et libris, et de territoriis auferre, atque de mancipiis, vel de aliis quibuslibet rebus, quas nunc habet sibi datas, vel ultra possit Dei misericordia obtinere.

4. Hoc quoque magnopere expetiit, ut eodem constringatur anathemate quicumque privilegium, quod de eodem loco, et monasterio iam regia magnificentia, et imperialis sanxerat auctoritas, aliquatenus praesumeret infringere.

5. Scilicet, ut nullus episcopus, nullus comes, nullus advocatus, nullus iudex publicus, nec quilibet ex iudiciaria potestate in ecclesias, aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones memorati monasterii praesumat ingredi, aut ad causas audiendas, aut freda, vel tributa, aut obsonia quaelibet exigenda, vel mansiones, aut sylvas, vel paradas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines eiusdem monasterii, tam ingenuos, quam servos, super terram ipsius commanentes iniuste distringendos, nec ad ullas redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendas nostris et futuris temporibus.

bato ad meliorem disciplinam redactum.

Corpus S. Eugenii archiep. Toletani in monast. Broniensi.

Gerardi abbatis preces ad Stephanum PP. pro immunitate bonorum monast.

Ac privilegiorum omnium hactenus concessorum

6. Sed liceat memorato Dei servo Gerardo, suisque successoribus, res praedicti monasterii cum monachis suis sub immunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere, et ordinare absque cuiuslibet arbitri communione, nisi ipso abbate, et suis monachis id rationabiliter fieri petentibus.

7. Hoc quoque firmari expetiit nihilominus, ut eadem damnetur maledictione quicumque locum ipsum, et loci incolas infra suos terminos hostili incendio, vel caede, aut aliqua iniusta oppressione praesumpserit aliquatenus depopulari, vel infringere.

8. Adstantibus igitur episcopis et confratribus huius sanctae romanae sedis, et consentientibus, petitionem famuli Dei Gerardi apostolica auctoritate firmare decrevimus.

9. Igitur auctoritate Patris et Filii, et Spiritus Sancti, et sanctae Mariae semper virginis Dei Genitricis, et omnium caelestium virtutum; et sancti Ioannis Baptistae, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, S. Eugenii martyris, eiusdem loci patroni, et provisoris, et sanctorum quorum reliquiae inibi sunt, simulque omnium sanctorum quorum nomina scripta sunt in libro vitae; excommunicamus, anathematizamus, damnamus omnes, qui horum quidpiam, quae de immunitate et libertate Broniensis Ecclesiae et loci praelibata sunt, irritum fecerint, vel infregerint, nisi resipuerint, et poenituerint, et ab abbate et fratribus eius veniam promeruerint, et de caetero emendaverint.

At vero qui observator extiterit huius nostrae praeceptionis, et regiae sanctionis, gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Ego Castorius notarius regionarius, et scrinarius sanctae Romanae Ecclesiae, corroborante apostolica auctoritate, et sancto Stephano suggerente, recognovi.

Signum domini Stephani papae gloriosi.

Data v kalendas maii anno ab incarnatione Domini (1). . . Actum Romae feliciter, amen.

Ego Leo sanctae romanae Ecclesiae archipresbyter, rogante domino nostro Stephano, subscripsi. Amen.

Ego Dairinus episcopus, iubente eodem episcopo, subscripsi. Amen.

Ego Valentinianus episcopus subscripsi. Amen.

Ego Agapitus episcopus ipso iubente subscripsi. Amen.

Ego Emerentianus episcopus subscripsi. Amen.

Ego Simphorianus episcopus subscripsi. Amen.

Ego Liberius episcopus subscripsi. Amen.

Ego Laurentius episcopus subscripsi. Amen.

(1) Anno 939, regnante Henrico in regno Lotharii, imperante in Italia Hugone anno secundo, indictione septima: ita supplevit Paulus Cronendalius in sua Historia Namurcensi manuscripta: et si tempora Stephani PP. VIII cum Rotgerio Trevirensi et Bennone Metensi (non enim Benedicti et Rotheri nomina in Trevirensium antistitum Catalogis leguntur per illud tempus) connectamus, non convenire certum est; quare deceptos eos putamus, qui hoc diploma Stephano PP. VIII adscribunt. Audiamus enim libet, Sammarthanum Gall. Christ. edit. anno 1723, ubi de Richario Metensi episcopo: *Sub eius episcopatu S. Gerardus ex regali S. Dionysii prope Parisios abbatia profectus, secum partem reliquiarum S. Eugenii martyris Bronium transtulit ann. 928...* Et paulo post: *edito decreto (ab episcopo Tungrensi) ut per totam decaniam sanctae solemnitas, ut dominica dies deinceps observaretur: et coenobium ab omni obsonio episcopis Leodicensibus debito immune haberetur.* Duo hac in Historia continentur: translatio scilicet reliquiarum s. martyris Eugenii, et immunitas monasterii a ditione Leodicensis episcopi: quae omnia superallato in diplomate memorantur. Illud praeterea inducit animum, ut Stephano potius VII tribuam, quod Stephanus VIII, iuxta Martinum Polonum a Pagio citatum in Vita Stephani PP. VIII, cum pontificatum suscepisset, ita Romanorum seditionibus vexatus est, ut nil memoria dignum ab eo geri potuerit. Quare allatum diploma, duce etiam Pagio in Critica Baroniana, in fine anni 939 Stephano PP. VII tribuens, anno 929, vel 930 facile restituimus.

Subscriptiones episcoporum.

Anathematizatio contra agentes in immunitatem monasterii, eiusque bonorum.

Ego Florentinus episcopus subscripsi. Amen.

Ego Gregorius episcopus subscripsi. Amen.

Ego Gaudentius episcopus subscripsi. Amen.

Ego Clementinianus episcopus subscripsi. Amen.

Ego Urbanus, iussu Domini Stephani papae, subscripsi. Amen.

Hiduinus Mediolanensium archiepiscopus subscripsit. Amen.

Wido Placentinensis episcopus subscripsit. Amen.

Petrus Cumensis episcopus subscripsit. Ainardus Rasulae episcopus subscripsit. Amen.

Rinchvinus Strathurgis episcopus subscripsit. Amen.

(1) Rotherus Treveris archiepiscopus subscripsit. Amen.

(2) Benedictus Metensis episcopus subscripsit. Amen.

Richarius Leodicensis episcopus subscripsit. Amen.

Stephanus Cameracensis episcopus subscripsit. Amen.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 930, pontif. Stephani anno II.

II.

Confirmatio iurium et bonorum monasterii Sancti Vincentii Vulturvensis (3).

SUMMARIUM

Prooemium. — Monasterium Vulturvense sub iurisdictione S. R. E. — Ab omni alterius Ecclesiae iure liberum declaratur. — Enumeratio bonorum. — Confirmatio donationum. — Nemini liceat molestiam ullam quoquo modo ei inferre. — Libera sit penes monachos abbatibus electio. — Liberum quoque eisdem sit ordinationes a quo maluerint episcopo suscipere. — Poenae contra inobservantes.

(1) Lege Rotgerius. (2) Lege Benno. (3) Ex Rec. Ital. Scriptor. tom. I, part. II.

Bull. Rom. Vol. I.

49

Stephanus episcopus servus servorum Dei, Raimbaldo viro venerabili abbati monasterii Christi martyris Vincentii, quod situm est in partibus Samniae territorii Beneventano super fontem Vulturii fluminis, et per te cunctis successoribus tuis in eodem venerabili monasterio regulariter promovendis in perpetuum.

Pia solitudine curam agentes sacram Dei Ecclesiarum, utpote pro salute ovium a Deo nobis commissarum, et maxime Deo famulantium monachorum sagagimus, ut divinae contemplationi insistentibus opem ferre possimus, ut cum eis et divinae remunerationis gratiam consequamur. Petentibus igitur vobis, ut monasterium Beati Vincentii martyris Christi cum omnibus sibi pertinentibus cellis, cappellis, castellis et terris, sub iurisdictione sanctae romanae Ecclesiae nostri privilegii auctoritate muniremus, concedimus illud vobis, vestrisque legitimis successoribus abbatibus detinendum, ut nullius alterius Ecclesiae ditionibus submitatur, sed cum omnibus sibi pertinentibus cellis, sive monasteriis, monasterium utique beati Petri iuxta fluvium Sabbati territorii Beneventano, monasterium Domini Salvatoris in Alife, cellam Sanctae Mariae in Duas Basilicas, cellam Sanctae Mariae iuxta fluvium Trinium, cellam Sanctae Mariae in Castanieto, cellam Sanctae Mariae in Paene, cellam Sanctae Mariae in Apinianici, cellam Sancti Petri in Vipera, cellam Sancti Vincentii in Taccu cum omnibus monasteriis et cellis sub apostolicae sedis protectione permaneant. Praeterea quaecumque a regibus, ducibus, principibus, vel reliquis fidelibus ad idem monasterium collata sunt, vel in posterum conferri contigerit, et quae praedecessorum nostrorum privilegiis confirmata vestris praedecessoribus constat, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus quoque, ut nulli omnino hominum liceat praedictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel contrariis vexationibus fatigare; sed omnia integra con-

Prooemium.

Monasterium Vulturvense sub iurisdictione S. R. Ecclesiae.

Ab omni alterius Ecclesiae iure liberum declaratur.

Enumeratio bonorum.

Confirmatio donationum.

Nemini licet molestiam ullam quoquo modo ei inferre.

serventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimode profutura. Obeunte vero eius loci abbate, vel suorum successorum, nullus ibi qualibet astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel saniori consilio elegerint secundum timorem Dei et beati Benedicti regulam, a romano pontifice consecrandum. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, sive clericorum monasterio pertinentium, a quo malueritis, accipietis, catholico episcopo. Interdicimus etiam, ne quis episcoporum ex eodem monasterio abbatem vel monachum ad suam synodum audeat provocare, aut excommunicare, nec ibi cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem, praeter sedem apostolicam, ditionem aliquam habere permittimus, adeo ut nisi ab abbate fuerit invitatus, nec missarum solemnia ibidem celebrare praesumat. Sacerdotes et clerici de quacumque Ecclesia, si venerint ad habitandum in congregatione fratrum, aut monachicum suscipiendi habitum, statim recipiantur, nec a quolibet prohibeatur. Nec praesumat quispiam eidem monasterio, et cellis, vel possessoribus, vel rebus eius violenter incumbere, vel quamlibet malitiae iacturam inferre; sed omni tempore idem locus cum pertinentiis libere et quiete sub apostolicae sedis protectione servetur. Si quis autem huius nostri apostolici privilegii constitutionem temerare praesumpserit, nisi digne emendaverit, honoris sui dignitatem amittat, et alienus a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi fiat, et cum diabolo et eius ministris aeterno incedio damnatur. Qui autem iuste et pie haec observaverit, benedictionis gratiam plenissime a Domino consequatur, et aeternae vitae particeps esse mereatur (1).

(1) Vide in Stephano II et Paschali I alia huius generis diplomata.

Scriptum per manus Stephani primicerii anno pontificatus domini Stephani summi pontificis septimi...

Script. circa annum Dom. 930, pontif. Stephani anno 2.

IOANNES XI

PAPA CXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXI.

Ioannes XI Sergii III successor, ex Marotia Scorto (1), Widonis Tusciae marchionis potentia pontifex constitutus est post Stephani VIII obitum. Sedit annos IV, menses X (2). Fuit autem temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, Henrici Aucipis in Occidente imp. In custodia ab Alberico fratre detentus obiit ineunte mense ianuario anni 936: enim menses X supra annos IV illi tributū numero rotundo computati intelligendi sint.

Confirmatio privilegiorum et metropolitici iuris sanctae Toletanae Ecclesiae (3).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmatio honorum. — Anathema contra molestiam huic Ecclesiae inferentes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino Iesu Christo filio Raymundo venerabili episcopo sedis Tolosae, tulaque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus, benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impartiri consensum: ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium reponitur Dominum, quando venerabilia loca opportune

(1) Si fides Luitprando lib. 2, cap. 13. (2) Iuxta Vignolii Catalogos, in quorum primo mendose notatur m. IV, d. X, septemque alios ex Crit. Baron. praefixis, Chronica, Chronologosque fere omnes. (3) Ex Archiv. S. Stephani Tolosae edidit Guillelmus de Catei Comment. Linguadoc. lib. V.

Confirmatio honorum.

ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia vestra dilectio nostro apostolatu humiliter postulat a nobis: quatenus concedamus, et confirmemus tibi iam dicto episcopo ecclesiam protho-martyris Stephani, et Sancti Saturnini, et Sanctae Mariae, quod vocatur Sedis Tolosae, cum omnibus fundis, et casalibus, vel adiacentiis eorum, hoc est, casis, vineis, terris et sylvis, atque villis, campis, pratis, pascuis, salictis, arboribus pomiferis, fructiferis vel infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, nec non et salinarum filas cultum vel incultum, una cum servis et ancillis, colonis et colonabus ibidem pertinentibus, et cum omnibus superscripto episcopo (1) generaliter et in integro pertinentibus, situm in comitatu Tolosano, tibi atque successoribus tuis detinendum, emissa praeceptione concedere et confirmare deberemus; inclinati precibus tuis per huius privilegii seriem superscriptum episcopum (2) cum omnibus fundis, et casalibus suis, vel cum omnibus pertinentiis, et adiacentiis, ut superius legitur, a praesenti quinta indictione, et usque in perpetuum tibi, tuisque successoribus concedimus, et confirmamus detinendum. Insuper decernimus, ut nullus episcopus in illis partibus habeat licentiam in toto sine episcopi tui quamlibet ordinationem facere, nisi fuerit tuo consensu. Quapropter statuentes, apostolica censura sub divini iudicii obtestatione anathematis interdictum, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliae cuilibet magnae personae contra te, successoresve tuos aliquam molestiam, aut damnum facere liceat, sed potius autem in usu, et utilitate tui episcopii in perpetuum maneat. Si quis autem temerario ausu contra huius nostrae apostolicae praeceptionis paginam a nobis promulgatam agere praesumpserit, aut in superscripto episcopo consecra-

(1) *Legit* episcopatu, vel episcopo. (2) *Legit* episcopatum, vel episcopium.

tionem fecerit, nisi tuo fuerit consensu, aut aliquam rem ipsius episcopii minuire voluerit, sciat se iudicio humilitatis nostrae per auctoritatem Dei omnipotentis, et beatorum apostolorum Petri et Pauli anathematis vinculo ligatum, et cum diabolo, et omnibus impiis, quorum ignis non exstinguetur, et vermis non morietur, sine fine damnatum, nisi ad plenam emendationem festinare studuerit. Qui vero custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, in omnibus benedictionis gratiam et misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Scriptum per manus Stephani notarii, et sacri scrinarii Lateranensis palatii in mense, et indictione quinta. Bene valete (1).

Script. mense maio anno Domini 932, pontif. Ioannis anno II.

LEO VII

PAPA CXXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXV.

Leo VII, italicus, patria romanus, ordinatus est ante diem 9 mensis ianuarii, anno 936. Sedit annos III, dies X (uti conveniunt praeter alios auctores quatuor a Vignolio editi catalogi), imperantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, in Occidente vero Othone Magno Henrici filio imp. Obiit circa diem 18 iulii anni 939, sepultusque est ad Sanctum Petrum.

(1) Guillelmus de Catei Comment. Linguadoc. lib. V, a nobis suprarclatus, privilegium hoc Ioanni PP. VIII tribuit, Raymundum I Tolosanum episcopum imperante Carolo Calvo vixisse existimans: at illud fortasse non advertit Ioannem VIII a mense decembri anni 872, quo iam currebat sexta indictio, pontificatum perduxisse ad finem anni 882, indictione I. Quare nos Sammarthanos sequentes, qui Raymundum circiter ann. 931 sedem Tolosanam obtinuisse asserunt, privilegium Ioanni XI reddimus, in cuius anno 2 cecidit quinta indictio.

Libera sit penes monachos abbatia electio.

Liberum quoque eisdem sit ordinationes a quo maluerint episcopo suscipere.

Poenae contra inobservantes.

An. C. 931

An. C. 938

Prooemium.

Anathema contra molestiam huic Ecclesiae inferentes.